

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 การศึกษาข้อมูล พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ในพื้นที่ภาคใต้

ผลของการศึกษา พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ในพื้นที่ภาคใต้ จากเอกสารหลัก 3 เล่ม คือ หนังสือพืชหายากของประเทศไทย (สำนักหอพรรณไม้, 2551) หนังสือพืชหายากและพืชถิ่นเดียวของประเทศไทย (คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ, 2543) หนังสือไม้ดอกหอมพื้นเมืองที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย (ปิยะ เฉลิมกลิ่น, 2551) และฐานข้อมูลอื่น เช่น งานวิจัย หนังสือพรรณไม้ที่เกี่ยวข้องและจากการเสวนาร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน พบว่ามีพืชจำนวนมากที่อยู่ในสภาวะดังกล่าว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชนิดของพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
AMARYLLIDACEAE	พลับพลึงธาร (<i>Crinum thaianum</i> J. Schulze)	ขึ้นเฉพาะน้ำไหลและใต้อาบน้ำที่คลองนาคาและคุระบุรี จังหวัดระนอง
	ปาล์มพระราหู (<i>Maxburretia furtadoana</i>)	เขาหินปูน บริเวณเขาพระราหู จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ANACARDIACEAE	ชันรู่จี ท้องซ้อน หงอกค่าง ซ้องลิงตีนะ โดแหลม (<i>Parishia insignis</i> Hook.f.)	ขึ้นในป่าดิบชื้นภาคใต้
	เปรียง ก้านตอง (<i>Swintonia floribunda</i> Griff.)	ขึ้นกระจัดกระจายในป่าดิบชื้นบนภูเขา ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรี พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล
	พระเจ้าห้าพระองค์ กะโค กวน สะกวน ตะกู ตะโก แสนดาลัย (<i>Dracontomelon dao</i> (Blume) Merr. & Rolfe)	ขึ้นตามลำห้วยในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANACARDIACEAE	มะม่วงป่าน กะดือแป (<i>Mangifera gedeba</i> Miq.)	ขึ้นตามที่ค่อน โลงของป่าเบญจน้ำ จืด ชายป่าพรุ และชายฝั่งแม่น้ำ ใกล้ฝั่งทะเล ภาคใต้ ตั้งแต่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีจนถึง นราธิวาส
	ขี้หนอนพรุ (<i>Camposperma coriaceum</i> (Jack) Hall.f. ex Steenis)	ป่าพรุ นราธิวาส พัทลุง สงขลา
	พระเจ้าห้าพระองค์ (<i>Dracontomelon dao</i> (Blanco) Merr. & Rolfe)	ป่าดิบทั่วไป ปัตตานี สงขลา
	เปรียง (<i>Swintonia floribunda</i> Griff.)	ป่าดิบชื้นบนภูเขา พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล
	มะม่วงคั่น (<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.)	ชายฝั่งทะเล ป่าพรุ นราธิวาส ปัตตานี
	มะม่วงป่า (<i>Mangifera caloneura</i> Kurz)	ป่าพรุ นราธิวาส ยะลา
	รักพรุ (<i>Melanochyla bracteata</i> King)	ป่าพรุและป่าดิบลุ่มต่ำที่มีน้ำขัง สงขลา สตูล ตรัง
ANNONACEAE	กระดังงाप้า (<i>Artabotrys siamensis</i> Miq.)	ขึ้นตามชายป่าดิบแล้ง ระดับ ความสูง 50-400 เมตร ภาค ตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียง ใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และ ภาคใต้ของไทย
	กระดังงาไทย (<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook.f. & Thomson var. <i>odorata</i>)	ป่าดิบแล้ง ภาคใต้ของไทย
	กระดังงาสงขลา (<i>Cananga odorata</i> (Lam.) HOOK. f.)	ป่าดิบชื้น จังหวัดสงขลา

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
	&Thomson var. <i>fruticosa</i> (Craib J.Sincl.)	
ANNONACEAE	กล้วยมูสัง (<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb.ex Hormem var. <i>grandiflora</i>)	ขึ้นตามชายป่าดิบชื้น ป่าโปร่ง ที่ชุ่มชื้น พบทุกจังหวัดใน ภาคใต้ มาเลเซีย
	กลาย (<i>Mitrephora keithii</i> Ridl.)	ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ ภาคใต้ของไทย
	การเวก (<i>Artabotrys hexapetalus</i> (L.f.) Bhandari)	ป่าชื้นทั่วไป
	ข้าวหลามดง (<i>Goniothalamus laoticus</i> (Finet & Gagnep.) Ba^n)	ป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ของไทย
	จำปูน (<i>Anaxagorea javanica</i> Bl.)	ป่าดิบชื้น จังหวัดภาคใต้ของไทย
	นมควาย (<i>Uvaria rufa</i> Blume)	ป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบทั่วไป
	นมช้าง (<i>Uvaria cordata</i> (Dunal) Alston)	ป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง จังหวัดตรัง จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช
	นมแมว (<i>Rauwenhoffia siamensis</i> Schaeff.)	ป่าดิบชื้นทั่วไป
	นมวัว (<i>Fissistigma latifolium</i> (Dunal) Merr. var. <i>covoidea</i> J.Sinclair)	ป่าดิบชื้นทั่วไป
	นมหนู (<i>Mitrephora vandaeflora</i> Kurz)	ป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งภาคใต้ พบที่ระดับความสูง 100-300 เมตร

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANNONACEAE	นางแดง (<i>Mitrephora maingayi</i> Hook.f. & Thomson)	ป่าดิบแล้งทั่วไป ที่ระดับความสูง 300-700 เมตร
	น้านอง (<i>Polyalthia suberosa</i> (Roxb.) Thwaites)	ป่าดิบชื้นทั่วไป
	บุหงาแต่งงาน (<i>Friesodielsia desmoides</i> (Craib) Steenis)	ป่าดิบชื้น จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดระนอง จังหวัดนครศรีธรรมราช
	บุหงาลำเจียก (<i>Goniothalamus tapis</i> Miq.)	ป่าดิบชื้นทั่วไป
	บุหรงดอกขาว (<i>Dasymaschalon blumei</i> Finet & Gagnep. var. <i>blumei</i>)	ป่าละเมาะริมทะเลทั่วไป
	บุหรงดอกแดง (<i>Dasymaschalon blumei</i> Finet & Gagnep. var. <i>blumei</i>)	ป่าละเมาะริมทะเลทั่วไป
	ป่าหน่นจีเมว (<i>Goniothalamus tenuifolius</i> King)	ป่าดิบชื้นทั่วไป
	ป่าหน่นช้าง (<i>Goniothalamus giganteus</i> Hook.f. & Thomson)	ป่าดิบชื้นที่ระดับความสูง 400 เมตร จังหวัดภาคใต้
	ลำควน (<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.)	ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้งทั่วไป
	ลำควนดอกแดง (<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.)	ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบทั่วไป
	สายหยุด (<i>Desmos chinensis</i> Lour.)	เบญจพรรณชื้น ป่าดงดิบทั่วไป

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANNONACEAE	สาเหล้ม (<i>Desmos cochinchinensis</i> Lour.)	ป่าดงดิบ จังหวัดภาคใต้
	มหาพรหมราชินี (<i>Mitrephora sirikitiae</i> W.C.& M.K.R. Saunders)	ป่าดิบเขาทั่วไป
	จำปูน (<i>Anaxagorea javanica</i> Bl.)	ขึ้นในป่าดิบชื้นที่มีร่มรำไร และความชื้นสูงในภาคใต้
	ย่านนมควาย กล้วยหมูสัง กล้วย มดสัง กล้วยมุดสัง (<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb. es Hornem var. <i>grandiflora</i>)	ขึ้นตามชายป่าดิบแล้งป่าสะเมาะ ที่ชุ่มชื้น ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และ ภาคใต้
	หัวช้าง หำช้าง นางเร่ว (<i>Platymitra macrocarpa</i> Boerl.)	ขึ้นในป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้น ภาคตะวันออกเฉียง ภาคตะวันออก เฉียงใต้และภาคใต้
	หัวเต่า หัวเตา (<i>Mezzettia parviflora</i> Becc.)	ขึ้นในป่าดิบชื้นตามเนินเขา ภาคใต้ของไทย
APOCYNACEAE	มูกเขา มูกขาว ยางขาว (<i>Hunteria zeylanica</i> (Retz.) Gardner ex Thwaites)	ขึ้นตามป่าเบญจพรรณ ป่าดิบ แล้ง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้
	ระย่อมตีนเป็ด ตีนเป็ดเล็ก (<i>Rauvolfia sumatrana</i> Jack)	ขึ้นตามชายป่าดงดิบ ลุ่มต่ำ ทางภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดชุมพร ลงไป
	โมกทะเล (<i>Alstonia curtisii</i> King & Gamble)	ขึ้นตามชอกหินปูนของเกาะ หินปูน ตามหน้าผาเขาหินปูน ริมฝั่งทะเล จังหวัดพังงา กระบี่ และภูเก็ต
AQUIFOLIACEAE	เนาใน แก้มอ้น ไคร้มด ห้าขาว ตานขโมย บอระเพ็ด (<i>Ilex umbellulata</i> Loes.)	ขึ้นห่างๆ ในป่าเต็ง รัง ป่าเต็ง รัง-สนเขา ป่าก่อ และชายป่า ดิบเขา ภาคเหนือ ภาค

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
		ตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ ภาคกลาง และภาคใต้
ARACEAE	นุกรอก ขอนลอก (<i>Pseudodracontium harmandii</i> Engl)	ขึ้นตามป่าโปร่ง ป่าเต็งรัง หรือตามชายป่าดิบแล้ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
ARISTOLOCHIACEAE	กระเช้าหนู (<i>Aristolochia helix</i>)	เขาหินปูนในระดับต่ำ จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่
	<i>Capparis klossii</i>	ขึ้นตามป่าละเมาะ คอกคอดกระ จังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร
	<i>Didymocarpus megalophyllus</i>	บนหินในป่าดิบระดับสูง ประมาณ 100 เมตร ในท้องที่บ้านกอบแกบ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
	ผักกาดหิน (<i>Boea glabriflora</i>)	บนหินในป่าดิบระดับสูง 100 เมตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
	กระเข้านกเล็ก (<i>Aristolochia kerrii</i> Craib)	ขึ้นตามป่าละเมาะและชายป่าดิบที่ค่อนข้างชุ่มชื้น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ตอนบน
BIGNONIACEAE	ແຕ່ງຸ່ງ ແຄນາ ແຄຍອດຕຳ (<i>Dolichandrone columnaris</i> Santisuk)	ขึ้นตามคันทนาและพื้นที่ลุ่มชื้น และ ภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีลงไป
BIGNONACEAE	ปีบทอง กากี (<i>Radermachera hainanensis</i> Merr.)	ขึ้นในป่าดิบแล้งใกล้ลำธาร ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ตอนบน

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
BIGNONACEAE	เพกาผู้ แคะถั่วห้วย หูว้าว (<i>Radermachera glandulosa</i> (Blume) Miq.)	ขึ้นในป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้น ภาคเหนือ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้
BOMBACACEAE	ทุเรียนป่า ทุเรียนเลื่อน (<i>Durio mansoni</i> (Gamble) Bakh.)	ขึ้นในป่าดิบชื้นบนภูเขา ภาค ตะวันออกเฉียงใต้ (จันทบุรี) และภาคใต้ (ระนอง, พังงา)
BORAGINACEAE	หมั่นททะเล (<i>Cordia subcordata</i> Lam.)	ขึ้นตามป่าละเมาะบนพื้นที่เป็น หาดทรายของฝั่งทะเลและเกาะ ต่างๆ ในอ่าวไทย และฝั่งทะเล อันดามัน ภาคกลาง ภาค ตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
	วงช้าง (<i>Argusia argentea</i> (L.f.) Heine)	ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ขึ้น ตามป่าชายหาดที่ยังไม่ถูกร บกรวน บนเกาะที่มีหาดทราย
BURSERACEAE	มะกอกขน เลียนมด กือลามิ (<i>Canarium littorale</i> Blume)	ขึ้นในป่าดิบชื้น ภาคใต้
DIPTEROCARPACEAE	ยางกล่อง ยางร่วง ยางร่อง ยุงดำ ยุง เหียง อีโต้ เขียง (<i>Dipterocarpus dyeri</i> Pierre ex Laness.)	ขึ้นในป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้น ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
	สักน้ำ สัก กล้วย รือเสาะ (<i>Vatica pauciflora</i> (Korth.) Bl.)	พบในป่าพรุและชายฝั่งแม่น้ำ ทางภาคใต้ของไทย
	จันทน์กะพ้อ เขี้ยวภูเขา จันทน์พ้อ (<i>Vatica diospyroides</i> Symington)	ขึ้นตามป่าดิบชื้นลุ่มต่ำและชาย ขอบป่าพรุภาคใต้
	ตะเคียนชันตาแมว ตะเคียนชัน จิงมาส (<i>Neobalanocarpus heimii</i> (King)	ขึ้นในป่าดิบชื้นภาคใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
DIPTEROCARPACEAE	Ashton) ตะเคียนใบใหญ่ เคียนหิน หมออราน (<i>Hopea apiculata</i> Symington)	ขึ้นห่างๆ บนพื้นที่ชุ่มชื้นริมลำน้ำ ในป่าดงดิบลุ่มต่ำ ภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป
EBENACEAE	นางก้อ ดงน้ำ คำ พลับ เนียน (<i>Diospyros dictyoneura</i> Hiern)	ขึ้นในป่าดิบ ภาคเหนือและภาคใต้
EUPHORBIACEAE	เปล้าเงิน เปล้า (<i>Croton argyratus</i> Blume)	ขึ้นตามป่าดิบชื้น ป่าละเมาะที่ชุ่มชื้นใกล้ลำธาร ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้
	กะพาบ เทียนขโมย หลงไหล สองกระดองหิน (<i>Drypetes hoensis</i> Gagnep.)	ขึ้นในป่าดิบแล้งบนภูเขาหินปูน ทั้งบนฝั่งและบนเกาะ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ของไทย
HERNANDIACEAE	โพกริ่ง โพกระดิ่ง โป่ง (<i>Hernandia nymphaeifolia</i> (C.Presl) Kubitzki)	ขึ้นตามป่าชายหาดบนหาดทรายของเกาะและฝั่งทะเลด้านทะเลอันดามัน ภาคใต้
HYDROCHARITACEAE	สันตะวาฏ (<i>Blyxa quadricostata</i> Hartog)	ขึ้นตามแอ่งน้ำหรือในบึงที่มีน้ำใสปราศจากตะกอน มีน้ำไหลและระบายออกอย่างสม่ำเสมอ ในเขตจังหวัดเลยและพังงา
IXONANTHACEAE	อาศัย ไม้ฉื่อนตีหมา หูกะทิง หูทิง (<i>Ixonanthes icosandra</i> Jack)	ขึ้นในป่าดิบชื้นตามเนินเขา ภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีลงไป
LABIATAE	สังแก เขยลาย ชงแก ชงแค ทรงแกร สังแก ชูกา (<i>Peronema canescens</i> Jack)	ขึ้นตามป่าละเมาะบนพื้นที่โล่ง ชุ่มชื้นใกล้น้ำ ชายป่าและพื้นที่โล่งที่ถูกรบกวนในป่าดิบชื้น ภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป
LECYTHIDACEAE	จิกทะเล จิกเล โคนเล อามุง (<i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz)	ขึ้นตามป่าชายหาดของฝั่งทะเลเกาะที่ยังไม่ถูกรบกวน ภาค

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
		ตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้
LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE	ยวน ตอแหล (<i>Koompassia excelsa</i> (Becc.) Taub.)	ขึ้นในป่าดิบชื้น ภาคใต้ ตอนล่าง
	สารผักหละ สะตอป่า สารเงิน สาร ค้อนก้อง ค้อนก้อมผีแปง (<i>Parkia leiophylla</i> Kurz)	ขึ้นตามริมลำธารที่ค่อนข้างโล่ง ในป่าดิบแล้งบนภูเขา ภาคเหนือ และภาคใต้ของไทย
	โสกเหลือง โสกป่า โสกน้ำ โสก ใหญ่ อโสกเหลือง อโสกใหญ่ (<i>Saraca thaipingensis</i> Cantley ex Prain)	ขึ้นริมลำธารในป่าดิบภาคใต้
	ย่านดาโอ๊ะ เถาใบสีทอง (<i>Bauhinia aureifolia</i> K. & S.S. Larsen)	ขึ้นตามที่โล่งริมลำธารในป่าดิบ ชื้น อุทยานแห่งชาติน้ำตกบาโจ พบเฉพาะในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา
LENTIBULARIACEAE	ทิพเกสร หญ้าฝอยเล็ก (<i>Utricularia minutissima</i> Vahl)	ขึ้นเป็นกลุ่มบนพื้นที่ชื้นและ ตามแอ่งภูเขาหินทรายที่มีน้ำ ไหลริน ในช่วงฤดูฝน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ภาคตะวันออก ภาค ตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
	สร้อยสุวรรณมา หญ้าสีทอง เหลืองพิศ มร สาหร่ายดอกเหลือง (<i>Utricularia bifida</i> L.)	ขึ้นที่ชื้นและมีน้ำหล่อในชั้น ดินแต่ไม่ถึงกับท่วม พบเป็น กลุ่มใหญ่ตามแอ่งภูเขาหินทราย ที่มีน้ำไหลรินในช่วงฤดูฝน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ภาคตะวันออก ภาค ตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
LORANTHACEAE	ประทัดทอง กาฝากทอง (<i>Macrosolen avenis</i> (Bl.) Danser)	ชอบเกาะตามคาคบไม้ และกิ่ง ใหญ่ของไม้ต้นขนาดใหญ่ ใน

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
		ป่าดิบเขาที่โปร่ง และชายป่าดง ดิบบนภูเขา ภาคเหนือ ภาค ตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้
MALPIGHIACEAE	โนรีป็นหี (<i>Hiptage detergens</i>)	บนเขาหินปูน ระดับสูง ประมาณ 200 เมตร เกาะปันหยี จังหวัดพังงา
	โนราตัน (<i>Brachylophon anastomosans</i>)	ในป่าดิบบนเขาหินปูน ระดับ ความสูง ประมาณ 50 เมตร อำเภอบ้านนังस्ता จังหวัดยะลา
MAGNOLIACEAE	ยี่หุบปลี เทพพนม จำปาป่า ปูนใหญ่ มณฑลทวายใหญ่ (<i>Magnolia liliifera</i> (L.) Baill. var. <i>liliifera</i>)	ขึ้นในป่าดิบที่ชุ่มชื้น พบเฉพาะ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาค ตะวันตกเฉียงใต้และภาคใต้
MELIACEAE	ประยงค์ป่า สังกะสีดก สังกะสีดกเลือด สังกะสีดกหลังขาว (<i>Aglaia odoratissima</i> Blume)	ขึ้นในป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น ป่า พรุ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาค ตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
MENISPERMACEAE	ขมิ้นเครือ ขมิ้นฤๅษี ฮับ (<i>Arcangelisia flava</i> (L.) Merr.)	ขึ้นตามชายป่าดิบแล้งและป่าดิบ ภาคตะวันออกเฉียงใต้และ ภาคใต้
	เครือไส้ไก่ ดับเต่า มะหนิมดำ (<i>Diploclisia glaucescens</i> (Blume) Diel	ขึ้นในป่าดิบแล้งและป่าเบญจ พรรณที่ชุ่มชื้นใกล้ลำธาร ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้
MYRISTICACEAE	จันทน์แดง (<i>Myristica iners</i> Blume)	ขึ้นในป่าที่ลุ่มต่ำและในป่าพรุ ภาคตะวันออกเฉียงใต้และ ภาคใต้
	จันทน์ม่วง (<i>Myristica elliptica</i> Wall. ex Hook.f. & Thomson)	ขึ้นในป่าดิบชื้น ป่าพรุ ป่าบึงน้ำ จืดและริมฝั่งแม่น้ำ ภาคใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
MYRTACEAE	ชมพู่หน้า ชมพู่ค่าง หว้าปลอก (<i>Syzygium siamensis</i> Craib)	พบทั่วทุกภาค ขึ้นตามชายป่า ดงดิบ ตามริมลำธารภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคใต้
ORCHIDACEAE	พญาสัตตงค์ ช้างไล่ต้อน (<i>Vandopsis gigantea</i> (Lindl.) Pfitzer)	ขึ้นตามชายป่าดงดิบ เกาะตาม คาคบไม้ใหญ่และตามหน้าผา หินที่ชุ่มชื้นปกคลุมด้วยมอส หนาแน่น ระดับความสูง 200- 1,500 เมตร
	รองเท้านารีขาวสตูล รองเท้านารี กระบี่ รองเท้านารีช่องอ่างทอง รองเท้านารีคอกขาว (<i>Paphiopedilum niveum</i> (Rchb.f.) Pfitz.)	ขึ้นตามภูเขาหินปูนบน เกาะ หรือริมฝั่งทะเล ภาคใต้ของ ไทย
	รองเท้านารีฝ่าหอย รองเท้านารี เหลืองพังงา เอื้องฝ่าหอย (<i>Paphiopedilum godefroyae</i> (Godef. - Leb.) Stein)	ขึ้นบนดินตามซอกเขาหินปูน ตามเกาะและฝั่งทะเล ภาคใต้ ของไทย
	รองเท้านารีเหลืองปราจีน เหลือง ปราจีน (<i>Paphiopedilum concolor</i> (Batem.) Pfitz.)	ขึ้นตามป่าโปร่งหรือป่าละเมาะ บนภูเขาหินปูน ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาค กลาง และภาคใต้ตอนบน
	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ เหลือง กระบี่ (<i>Paphiopedilum exul</i> (Ridl.) Rolfe.)	พบเฉพาะตามป่าเขาหินปูนบน เกาะและฝั่งทะเลในเขตจังหวัด พังงา กระบี่ และตรัง
	เอื้องพร้าวคง (<i>Phaius indochinensis</i> Seidenf. & Ormer.)	ขึ้นในป่าดิบเขาที่โปร่ง หรือชาย ป่าดิบที่มีร่มรำไร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และ ภาคใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ORCHIDACEAE	<i>Bulbophyllum brevistelidium</i>	บนต้นไม้ในป่าดงดิบ ระดับ ความสูง ประมาณ 300 เมตร อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา
	<i>Dendrobium viride</i>	ขึ้นบนต้นไม้ใน ที่ระดับสูง 300-350 เมตร อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา
	รองเท้านารีสุโขกุล (<i>Paphiopedilum sukhakulii</i>)	บนหินปูนในป่าดิบเขา ระดับสูง 1,000 เมตร บริเวณภู หลวง จังหวัดเลย
PALMAE (ARECACEAE)	ปาล์มเจ้าเมืองถลาง ซิงหลังขาว ทั้ง หลังขาว (<i>Kerriodoxa elegans</i> Dransf.)	พบเฉพาะที่จังหวัดภูเก็ต ขึ้น เป็นกลุ่มๆ ริมลำธารในป่าดิบ ชื้น
PLUMBAGINACEAE	ใบพาย แสม (<i>Aegialitis rotundifolia</i> Roxb.)	พบเฉพาะทางภาคใต้ฝั่งทะเลอัน ดามัน ในจังหวัดระนอง ภูเก็ต และสตูล เป็นพรรณไม้ของป่า ชายเลน ชอบขึ้นบนพื้นที่โล่ง ตามร่องน้ำ หรือใกล้ปากน้ำที่มี ภูเขาหินปูน หรือดินเลนที่ สลายมาจากหินปูน
PODOCARPACEAE	พญาไม้ ขุนไม้ (<i>Podocarpus wallichianus</i> Presl)	ขึ้นในป่าดิบชื้นและป่าดิบเขา ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
	สามพันปี จวงผา สนสร้อย สนหาง กระรอก หางหมา (<i>Dacrydium elatum</i> (Roxb.) Wall. ex Hook.)	ขึ้นในป่าดิบใกล้ลำธาร ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
	ซางจิง ซางหอม ขุนไม้ พญาไม้ (<i>Podocarpus neriifolius</i> D.Don)	พบทั่วทุกภาค ขึ้นในป่าดิบเขา

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
RAFFLESIACEAE	กระโดนฤาษี (<i>Sapria himalayana</i>)	ป่าดิบเขา เป็นกาฝากบนรากของ <i>Tetrastigma cruciatum</i> คอยสุเทพ คอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดระนอง
	กระโดนพระราม (<i>Sapria ram</i> Bänziger & B.Hansen)	ขึ้นเบียดรากไม้เถาเนื้ออ่อนของสกุลเครือน้ำเขา (<i>Tetrastigma</i> spp.) พบในป่าดงดิบที่ชุ่มชื้น และมีร่มเงา พบในเขตจังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
RANUNCULACEAE	กวางคูถูก เถากวางคูถูก ดอกตาย หลอกตาย อโชนาคี (<i>Naravelia laurifolia</i> Wall.ex Hook.f. & Thoms)	ขึ้นกระจัดกระจายริมลำธารที่มีร่มเงา บนภูเขาในป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้น ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้
RHIZOPHORACEAE	พังกา ถั่วขาว (<i>Bruguiera hainesii</i> C.G.Rogers)	พบเฉพาะที่อำเภอคลอง จังหวัดจันทบุรี อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ขึ้นเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจัดกระจายอยู่ในป่าชายเลน
SAPINDACEAE	แรแค เงาะป่า คอแลนพรุ (<i>Nephelium maingayi</i> Hiern)	พบในป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส
	เงาะป่า เงาะป่าเทา คอแลน กำลิ่ง (<i>Nephelium melliferum</i> Gagnep.)	ขึ้นตามภูเขาหินทราย หินแกรนิต ในป่าดิบแล้ง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้
SAPOTACEAE	ละมุดสีดา ละมุดไทย (<i>Manilkara kauki</i> (L.) Dubard)	เคยพบขึ้นตามธรรมชาติในป่าชายหาดริมฝั่งทะเลทางภาคใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
		ของไทยสมัยก่อน
SCROPHULARIACEAE	ศรีฮาลา (<i>Wightia borneensis</i> Hook.f.)	พบเฉพาะภาคใต้ตอนล่างในป่า ฮาลาบาลา จังหวัดนราธิวาส และยะลา
STERCULIACEAE	หงอนไก่ใบเล็ก ดุหนใบเล็ก (<i>Heritiera fomes</i> Buch. Ham.)	พบเฉพาะภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน จังหวัดระนอง ตรัง ขึ้น บริเวณปากแม่น้ำ บนดินเลน แข็งในแนวเขตป่าชายเลนต่อ กับป่าบก
	กะหนาย ขนน (<i>Pterospermum littorale</i> Craib)	พบทั่วไปทุกของภาคไทย ขึ้น ตามชายป่าดงดิบ ป่ารุ่นสอง ป่าเบญจพรรณ
THEACEAE	ดำเสา กระโถน โกงกางป่าทั้งไขไก่ มะเขือขึ้น มังตาลแดงเขา (<i>Ternstroemia wallichiana</i> (Griff.) Engler)	ขึ้นในป่าโปร่ง ภาคตะวันออก เฉียงใต้ และภาคใต้
	เมี่ยงขี้ผึ้ง ขี้ผึ้ง (<i>Gordonia dalghieshiana</i> Craib)	พบเฉพาะทางภาคเหนือและ ภาคใต้ ขึ้นตามชายป่าดิบที่มีร่ม เงา
THYMELAEACEAE	กฤษณา ไม้หอม (<i>Aquilaria crassna</i> Pierre. ex Lec.)	ขึ้นในป่าดิบแล้ง ตามเชิงเขา และไหล่เขาที่ไม่ลาดชัน ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาค ตะวันออกเฉียงใต้
TILIACEAE	น้ำนอง (<i>Brownlowia tersa</i> (L.) Kosterm.)	ขึ้นตามดินเลนแข็งของป่าชาย เลน ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน จังหวัดระนอง กระบี่ และพังงา

4.2 สํารวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์พืช

ผลของการลงพื้นที่สำรวจและเก็บตัวอย่างพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ ในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อนํามาเก็บรักษาพันธุ์ และศึกษาสัณยภาพเพื่อนํามาส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและหาแนวทางในการอนุรักษ์ โดยทำการเก็บพันธุ์กรรมพืชออกจากแหล่งพันธุ์กรรมเท่าที่จำเป็น

ชนิดของพืชที่เก็บมารักษาพันธุ์กรรม เก็บไว้ในลักษณะต้นมีชีวิตในเรือนเพาะชำ (ภาคผนวก รูปที่ 134-136) และ ในแปลงปลูก (ภาคผนวก รูปที่ 137) ทั้งหมดจำนวน 133 ชนิด 93 สกุล 45 วงศ์ ดังแสดงในตาราง 2 และ รูปที่ 1-133 พร้อมทั้งอธิบายลักษณะประจำพันธุ์ ประกอบด้วย ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อสามัญ ชื่อวงศ์ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ การขยายพันธุ์ ประโยชน์ กระจายพันธุ์ในประเทศไทย กระจายพันธุ์ในประเทศอื่นๆ และถิ่นกำเนิดของพันธุ์พืชแต่ละชนิด ตารางที่ 2 ชนิดของพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ ที่ได้จากการสำรวจและรวบรวมจากพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANACARDIACEAE	จีหนอนพรุ (<i>Camposperma coriaceum</i> (Jack) Hall.f. ex Steenis)	ป่าพรุ นราธิวาส พัทลุง สงขลา
	พระเจ้าห้าพระองค์ (<i>Dracontomelon dao</i> (Blanco) Merr. & Rolfe)	ป่าดิบทั่วไป ปัตตานี สงขลา
	เปรี๊ยะ (<i>Swintonia floribunda</i> Griff.)	ป่าดิบชื้นบนภูเขา พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล
	มะม่วงคั่น (<i>Mangifera pentandra</i> Hook.f.)	ชายฝั่งทะเล ป่าพรุ นราธิวาส ปัตตานี
	มะม่วงป่า (<i>Mangifera caloneura</i> Kurz)	ป่าพรุ นราธิวาส ยะลา
	รักพรุ (<i>Melanochyla bracteata</i> King)	ป่าพรุและป่าดิบลุ่มต่ำที่มี น้ำขัง สงขลา สตูล ตรัง

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANNONACEAE	กระดังงาไทย (<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook.f. & Thomson var. <i>odorata</i>)	ป่าดิบแล้ง ยะลา สงขลา
	กระดังงาสงขลา (<i>Cananga odorata</i> (Lam.) HOOK. f. & Thomson var. <i>fruticosa</i> (Craib) J.Sincl.)	ป่าดิบชื้น สงขลา
	กล้วยมูตัง (<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb.ex Hormem var. <i>grandiflora</i>)	ขึ้นตามชายป่าดิบชื้นและป่าโปร่งที่ชุ่มชื้น บริเวณที่โล่งริมลำธาร พบทุกจังหวัดภาคใต้ พัทลุง นครศรีธรรมราช
	กลาย (<i>Mitrephora keithii</i> Ridl.)	ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ จังหวัดภาคใต้ของไทย
	การเวก (<i>Artabotrys hexapetalus</i> (L.f.) Bhandari)	ป่าชื้นทั่วไป ยะลา สงขลา ภูเก็ต
	ข้าวหลามดง (<i>Goniothalamus laoticus</i> (Finet & Gagnep.) Ba^n)	ป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา
	จำปูน (<i>Anaxagorea javanica</i> Bl.)	ป่าดิบชื้น ภาคใต้ของไทย
	นมควาย (<i>Uvaria rufa</i> Blume)	ป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบทั่วไป ตรัง พัทลุง นราธิวาส
	นมช้าง (<i>Uvaria cordata</i> (Dunal) Alston)	ป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง ตรัง ชุมพร นครศรีธรรมราช
	นมแมว (<i>Rauwenhoffia siamensis</i> Schaeff.)	ป่าดิบชื้น นราธิวาส ตรัง พัทลุง

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANNONACEAE	นมวัว (<i>Fissistigma latifolium</i> (Dunal) Merr. var. <i>covoidea</i> J.Sinclair)	ป่าดิบชื้น นราธิวาส กระบี่
	นมหนู (<i>Mitrephora vandaeflora</i> Kurz)	ป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง ภาคใต้พบที่ระดับความสูง 100-300 เมตร ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
	นางแดง (<i>Mitrephora maingayi</i> Hook.f. & Thomson)	ป่าดิบแล้งที่ระดับความสูง 300-700 เมตร สตูล พังงา
	น่านอง (<i>Polyalthia suberosa</i> (Roxb.) Thwaites)	ป่าดิบชื้น สงขลา ระนอง
	บุหงาแต่งงาน (<i>Friesodielsia desmoides</i> (Craib Steenis)	ป่าดิบ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
	บุหงาลำเจียก (<i>Goniothalamus tapis</i> Miq.)	ป่าดิบชื้น กระบี่
	บุหรงดอกขาว (<i>Dasymaschalon blumei</i> Finet & Gagnep. var. <i>blumei</i>)	ป่าละเมาะริมทะเล สงขลา ภูเก็ต
	บุหรงดอกแดง (<i>Dasymaschalon blumei</i> Finet & Gagnep. var. <i>blumei</i>)	ป่าละเมาะริมทะเล ปัตตานี สงขลา กระบี่ สตูล
	ปাহันซี่แมว (<i>Goniothalamus tenuifolius</i> King)	ป่าดิบชื้น ปัตตานี สงขลา ตรัง
	ปাহันซี่ช้าง (<i>Goniothalamus giganteus</i> Hook.f. & Thomson)	ป่าดิบชื้นที่ระดับความสูง 200-400ม. นราธิวาส ยะลา

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ANNONACEAE	ลำควน (<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.)	ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง ภูเขา สดุด สงขลา
	ลำควนดอกแดง (<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.)	ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบ กระบี่ สุราษฎร์ธานี
	สายหยุด (<i>Desmos chinensis</i> Lour.)	ป่าเบญจพรรณชื้น ป่าดงดิบ นราธิวาส ยะลา
	สาเหล้ม้า (<i>Desmos cochinchinensis</i> Lour.)	ป่าดงดิบ ปัตตานี ภูเก็ต
	มหาพรหมราชินี (<i>Mitrephora sirikitiae</i> Weerasooriya, Chalermklin & M.K.R. Saunders)	ป่าดิบเขา สุราษฎร์ธานี สดุด
ARISTOLOCHIAEAE	ไก่อ้อ (<i>Aristolochia ringens</i> Vahl)	ป่าดิบชื้น สุราษฎร์ธานี
ASCLEPIADACEAE	เถาเอ็นอ่อน (<i>Cryptolepis buchanani</i> Roem. & Schult.)	ป่าดงดิบถึงป่าเบญจพรรณ ภูเก็ต กระบี่ สงขลา
BIGNONIACEAE	แคแตร์ (<i>Dolichandrone spathacea</i> (L.f.) K. Schum.)	ริมลำธารป่าโปร่ง สงขลา สดุด
	แคนา (<i>Dolichandrone serrulata</i> (DC.) Seem.)	ป่าเบญจพรรณ ภูเก็ต สดุด สงขลา นราธิวาส
	แคฝอย (<i>Stereospermum cylindricum</i> Pierre ex P. Dop.)	ป่าดิบชื้น สดุด สงขลา นราธิวาส
	เพกา (<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz)	ขึ้นตามที่โล่ง สงขลา กระบี่
BEGONIACEAE	ส้มกุ้ง (<i>Begonia inflata</i> C.B.Clarke)	ป่าเชิงเขาที่ราบสูง พัทลุง

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
BOMBACACEAE	ทุเรียนป่า (<i>Durio mansonii</i> (Gamble) Bakh.)	ป่าดิบชื้นบนภูเขา ระนอง พังงา
CAPPARACEAE	ชิงชี (<i>Capparis micracantha</i> DC).	ตามป่าโปร่งทั่วๆ ไป สตูล
COMBRETACEAE	สมอไทย (<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>)	ป่าเบญจพรรณแล้งและชื้น สงขลา
DIPTEROCARPACEAE	จันทน์กะพ้อ (<i>Vatica diospyroides</i> Symington)	ป่าดิบ กระบี่
	ตะเคียนทอง (<i>Hopea odorata</i> Roxb.)	ป่าเต็งรัง นราธิวาส
	ตะเคียนหิน (<i>Hopea ferrea</i> Laness.)	ชื้นห่างๆ บนพื้นที่ชุ่มชื้นริม ลำน้ำ นราธิวาส ปัตตานี สตูล
	พะยอม (<i>Shorea roxburghii</i> G. Don)	ป่าเบญจพรรณแล้งและชื้น สงขลา พัทลุง
	ยางนา (<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. ex G. Don)	ที่ลุ่มต่ำริมห้วย ลำธารและ หุบเขา ปัตตานี นราธิวาส
	สักน้ำ (<i>Vatica pauciflora</i> (Korth.) Blume)	ป่าพรุ ป่าดิบชื้นระดับต่ำ ริม คลองหรือป่าพรุ กระบี่ ปัตตานี นราธิวาส
EBENACEAE	จันอิน (<i>Diospyros decandra</i> Lour.)	ป่าที่ราบต่ำ สงขลา สตูล
ELAEOCARPACEAE	เงาะป่า (<i>Sloanea sigun</i> (Blume) K. Schum)	ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าดิบ ชื้น ที่ระดับความสูง 450- 1500 เมตร สงขลา ยะลา
EUPHORBIACEAE	จันทองพยาบาท	ป่าเบญจพรรณชื้นและป่าดิบ

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
EUPHORBIACEAE	(<i>Suregada multiflorum</i> (A.Juss.) Baill.)	ยะลา
	จันทน์ชะมด (<i>Mansonia gagei</i> J.R.Drumm. ex Prain)	ป่าดิบแล้ง และป่าผลัดใบที่ ขึ้นตามเขาหินปูน ที่สูง 100- 400 เมตร จากระดับน้ำทะเล สงขลา สตูล
	คันทมิ (<i>Cleidion spiciflorum</i> (Burm.f) Merr.)	ป่าดิบทั่วไป และชายป่าใกล้ ลำธาร สงขลา นราธิวาส
	เปล้าเงิน (<i>Croton cascarilloides</i> Raeusch)	ป่าละเมาะที่ชุ่มชื้น พัทลุง
	ระไมป่า (<i>Baccaurea bracteata</i> Mull. Arg.)	ป่าพรุ สงขลา นราธิวาส ยะลา
GENTIANACEAE	กันกรา (<i>Fagraea fragrans</i> Roxb.)	ป่าเบญจพรรณและตามที่ใกล้ แหล่งน้ำ ชุมพร ตรัง สตูล นราธิวาส
GUTTIFERAE	นากบุด (<i>Mesua nervosa</i> Planch.& Triana)	ป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบ ชุมพร สงขลา
	มะพุด (<i>Garcinia dulcis</i> (Roxb.) Kurz)	ป่าดิบชื้น และป่าเบญจพรรณ สงขลา
	ส้มแขก (<i>Garcinia atroviridis</i> Griff. ex T. Anderson)	เขตร้อนชื้น ตรัง ยะลา ปัตตานี
	สารภีทะเล (<i>Calophyllum inophyllum</i> Linn.)	ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบ สงขลา นราธิวาส
ICACINACEAE	อ้ายบัว (<i>Stemonurus malaccnesis</i> (Mast.) Sleumer)	ป่าโปร่ง นราธิวาส ปัตตานี
IXONANTHACEAE	ไม้ค้อนตีหมา (<i>Ixonanthes icosandra</i> Jack)	ป่าดิบชื้นตามเนินเขา สุราษฎร์ธานีลงไป

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
LAURACEAE	เทพทาโร (<i>Cinnamomum porrectum</i> (Roxb.) Kosterm.)	ป่าดิบ ภูเก็ต กระบี่ ตรัง ยะลา ปัตตานี
	ฝนเสน่หา (<i>Cinnamomum bejolghota</i> (Buch- Ham.) Sweet)	ป่าดงดิบทั่วไป ปัตตานี นราธิวาส
LECYTHIDACEAE	จิกเขา (<i>Barringtonia pendula</i> (Griff.) Kurz)	ป่าดิบแล้ง สงขลา ยะลา ชุมพร
	จิกเล (<i>Barringtonia asiatica</i> (L.) Kurz)	ป่าชายหาดของฝั่งทะเลและ ตามเกาะที่ยังไม่ถูกรบกวน สงขลา ปัตตานี นราธิวาส
	บัวสวรรค์ (<i>Gustavia gracillima</i> Miers)	ป่าดิบชื้น ภูเก็ต สงขลา ชุมพร
	สาละลังกา (<i>Couroupita guianensis</i> Aubl.)	ขึ้นได้ในสภาพดินทั่วไป สงขลา ยะลา
LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE	ใบสีทอง (<i>Bauhinia aureifolia</i> K. & S.S. Larsen)	ขึ้นตามที่โล่งริมลำธารในป่า ดิบชื้น ปัตตานี นราธิวาส ยะลา ถิ่นกำเนิดไทยพบที่น้ำตก บาโจ จังหวัดนราธิวาส
	หลุมพอ (<i>Intsia palembanica</i> Miq.)	ป่าดงดิบชื้นที่ราบ สตูล ปัตตานี กระบี่ นราธิวาส
	ชงโค (<i>Bauhinia purpurea</i> L.)	ชายป่าดิบชื้นระดับต่ำ จังหวัดชุมพรลงไป
LEGUMINOSAE- MIMOSOIDEAE	ลูกคิง (<i>Parkia sumatrana</i> Miq. Subsp. <i>streptocarpa</i> (Hance) H.C.F. Hopkins)	บริเวณแม่น้ำลำธารป่าดงดิบ แล้ง ที่ระดับความสูง 100- 900 เมตร นราธิวาส

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
LEGUMINOSAE- MIMOSOIDEAE	เหรีซง (<i>Parkia timoriana</i> Merr.)	ป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง นราธิวาส ชุมพร ยะลา
LEGUMINOSAE- PAPILIONOIDEAE	ประคูดงชัน (<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble)	ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ ทั่วไป สตูล
MAGNOLIACEAE	จำปาป่า (<i>Michelia champaca</i> L.)	ป่าดงดิบ สงขลา
	จำปีแขก (<i>Michelia figo</i> (Lour.) Spreng.)	ป่าดงดิบ สงขลา
	จำปีจีน (<i>Magnolia maudiae</i> var. <i>platypetala</i>)	ป่าดงดิบ สงขลา
	จำปีสิรินธร (<i>Magnolia sirindhorniae</i> Noot. & Chalermklin)	ป่าพรุน้ำจืดที่มีน้ำไหลผ่าน นราธิวาส สงขลา
	จำปีหนู (<i>Magnolia compressa</i> Maxim)	ป่าดิบชื้น สงขลา ปัตตานี
	จำลา (<i>Magnolia praecalva</i> (Dandy) Figlar & Noot)	ขึ้นตามสันเขาในป่าดิบชื้น ระดับความสูง 400-800 เมตรสงขลา ยะลา
	ยี่หุบป्ली (<i>Magnolia liliifera</i> (L.) Baill. var. <i>liliifera</i>)	ป่าดิบที่ชุ่มชื้นที่ระดับความ สูง 50-800 เมตร สงขลา ยะลา
	ทังเก (<i>Magnolia elegans</i> (Blume) H. Keng)	ป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบ ทั่วไป นราธิวาส
MALPHIGIACEAE	โนรา (<i>Hiptage benghalensis</i> (L.) Kurz subsp. <i>benghalensis</i>)	ป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบ พังงา นครศรีธรรมราช
MARTTIACEAE	กิบแรด	ที่ชุ่มชื้นริมลำธารในป่าดิบ

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
	<i>(Angiopteris evecta (G.Forst.) Hoffm.)</i>	ขึ้น สงขลา นราธิวาส พังงา
MENISPERMACEAE	กรุงเขมา <i>(Cissampelos pareira L.var. hirsuta (Buch. ex DC.) Forman)</i>	ป่าดิบ ป่าผลัดใบ ป่าละเมาะริมฝั่งน้ำ สงขลา พัทลุง ภูเก็ต
	ขมิ้นเครือ <i>(Arcangelisia flava (L.) Merr.)</i>	ชายป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้น สงขลา พังงา
	สบู่เลือด <i>(Stephania pierrei Diels)</i>	ป่าธรรมชาติทั่วไป พัทลุง
MORACEAE	กะเอาะ <i>(Artocarpus elasticus Rienw. ex Blume)</i>	ป่าที่ลุ่มตามชายน้ำและลำธาร ตามขอบป่าพรุ สงขลา
	ขนุนปาน <i>(Artocarpus rigidus Blume subsp. Asperulus Jarrett)</i>	ป่าดงดิบ สงขลา นราธิวาส
	มะเคื่อหอม <i>(Ficus hirta Vahl)</i>	ป่าดงดิบและป่าดิบแล้ง ภูเก็ต กระบี่ สงขลา
	มะหาด <i>(Artocarpus lacucha Roxb.)</i>	ป่าดงดิบถึงป่าเบญจพรรณ ขึ้น สงขลา นราธิวาส
	ม้ากระทืบโรง <i>(Ficus foveolata Wall.)</i>	ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ ทั่วไป นราธิวาส
	สาเก <i>(Artocarpus altilis (Parkinson) Fosberg)</i>	พบทั่วไปในภูมิภาคเขตร้อน สงขลา
MUSACEAE	กล้วยผา <i>(Ensete superbum (Roxb.) Cheesman)</i>	ขึ้นตามชายป่าดิบชื้นและป่า โปร่งที่ชุ่มชื้น พบทุกจังหวัดภาคใต้

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
MYRTACEAE	หว้า (<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels)	ป่ากึ่งโล่งแจ้ง ปัตตานี
	หว้าน้ำ (<i>Syzygium thorelii</i> (Gagnep.) Merr.& L.M.Perry)	ป่าดิบชื้นและป่าผลัดใบ ยะลา
MYRISTICACEAE	จันทน์เทศ (<i>Myristica fragrans</i> Houtt.)	เขตร้อนชื้น ที่ความสูง ประมาณ 900 เมตร สตูล พัทลุง
	หั่น (<i>Knema globularia</i> (Lam.) Warb)	ใกล้ลำธารในป่าดิบชื้นป่าที่ ยะลา
ORCHIDACEAE	บัวสันโดศ (<i>Nervilia aragoana</i> Gaudich.)	ที่ลุ่มชื้นแฉะ เกิดในป่าดงดิบ ชื้น ตรัง สตูล
	ปากนกแก้ว (<i>Dendrobium cruentum</i> Rchb.f.)	ป่าดิบชื้น กระบี่ พังงา สงขลา
	รองเท้านารีขาวสตูล (<i>Paphiopedilum niveum</i> (Rchb. f.) Stein)	ขึ้นตามภูเขาหินปูนบนเกาะ หรือริมฝั่งทะเล สตูล
	รองเท้านารีฝ่าหอย (<i>Paphiopedilum bellatulum</i> (Rchb.f.) Stein)	ขึ้นตามบนเขาหินปูนความ สูงจากระดับน้ำทะเล 700 เมตร ถิ่นกำเนิดพม่า
	รองเท้านารีม่วงสงขลา (<i>Paphiopedilum barbatum</i> (Lindl.) Pfitzer)	ขึ้นตามพื้นดิน ซอกหินตาม หน้าผา สงขลา ระนอง กระบี่ พังงา
	รองเท้านารีเหลืองกระบี่ (<i>Paphiopedilum exul</i> (Ridl.) Rolfe)	ป่าเขาหินปูนที่อยู่ติดชายฝั่ง ทะเล บนเกาะหน้าผาสูงชัน พังงา กระบี่ ตรัง สุราษฎร์ ธานี ชุมพร

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
ORCHIDACEAE	พญาฉัตรพันต์ (<i>Vandopsis gigantea</i> (Lindl.) Pfitzer)	ป่าดิบชื้น พังงา กระบี่ ตรัง ยะลา
	ว่านยานกแก้ว (<i>Habenaria carnea</i> N.E.Br.)	ขึ้นตามพื้นดินหรือซอกหิน ป่าดิบชื้น ถิ่นกำเนิดไทย มาเลเซีย
PALMAE (ARECACEAE)	กะพ้อ (<i>Licuala spinosa</i> Thunb.)	ขึ้นตามชายป่าที่ทรายริมทะเล นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี สตูล ภูเก็ต
	ปาล์มเจ้าเมืองถลาง (<i>Kerriodoxa elegans</i> J.Dransf.)	ตามชายฝั่งทะเล ภูเก็ต พังงา
	ปาล์มบังสูรย์ (<i>Johannesteijsmannia altifrons</i> (Rchb.f.& Zoll.) H.E.Moore)	ป่าดงดิบชื้น ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี นราธิวาส
PODOCARPACEAE	จุนไม้ (<i>Nageia wallichiana</i> (C.Presl) Kungze)	ขึ้นตามที่ลาดชัน สันเขาป่า ดิบชื้นและป่าดิบเขา สตูล กระบี่
POLYPODIACEAE	เขากวางดั่ง (<i>Platynerium ridleyi</i> H.Christ.)	มักพบเกาะอาศัยอยู่ตาม ต้นไม้ใหญ่ ที่ระดับความสูง จากพื้นดินมากกว่า 20 ม. ขึ้นไป ชุมพร สุราษฎร์ธานี ยะลา นราธิวาส
	ห่อข้าวย่าบา (<i>Platynerium wallichii</i> Hook.)	ป่าโปร่งๆ สตูล สงขลา
PROTEACEAE	พรหมคด (<i>Heliconia terminalis</i> (Kurz.) Sleumer)	ป่าดงดิบและป่าดิบเขา ที่ ระดับความสูง 600-1500 เมตร สุราษฎร์ธานี นราธิวาส
RUBIACEAE	คำมอกหลวง (<i>Gardenia sootepensis</i> Hutch.)	ป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ สงขลา

วงศ์	ชื่อพื้นเมือง ชื่อวิทยาศาสตร์	เขตกระจายพันธุ์ และถิ่นที่อยู่
RUBIACEAE	พุดบูรพา (<i>Gardenia sp.</i>)	ป่าดิบชื้นทั่วไป สงขลา
	พุดแสงอุษา (<i>Gardenia taitensis DC.</i>)	ป่าดิบชื้นทั่วไป สงขลา
	หัวร้อยรู (<i>Hydnophytum formicarum</i> Jack)	บนต้นไม้ใหญ่ใกล้แหล่งน้ำ พัทลุง
SAPINDACEAE	คอแลน (<i>Nephelium hypoleucum Kurz</i>)	ภูเขาหินทราย หินแกรนิต ในป่าดิบแล้ง สงขลา นราธิวาส
	พุ่มเรียง (<i>Lepisanthes fruticosa (Roxb.) Leenh.</i>)	ชายน้ำที่น้ำท่วมไม่ถึง สุราษฎร์ธานี
	ลำไยป่า (<i>Dimocarpus longan Lour.</i>)	ป่าดิบแล้ง นราธิวาส
SIMAROUBACEAE	ปลาไหลเผือก (<i>Eurycoma longifolia Jack.</i>)	ป่าเบญจพรรณชื้น ปัตตานี
STERCULIACEAE	กะหนาย (<i>Pterospermum littorale Craib</i>)	ชายป่าดงดิบ ป่ารุ่นสองและ ป่าเบญจพรรณ ปัตตานี นราธิวาส
	พลาถกวาง (<i>Pterospermum lanceaefolium Roxb.</i>)	ป่าดงดิบแล้ง ภูเก็ต สตูล
THEACEAE	คำเสา (<i>Ternstroemia wallichiana (Griff.) Engl.</i>)	ป่าดิบชื้น ที่ระดับความสูง 50-400 เมตร ยะลา สงขลา
THYMELAEACEAE	กฤษณา (<i>Aquilaria crassna Pierre ex Lecomte</i>)	ป่าดงดิบ สงขลา กระบี่ พังงา
TILIACEAE	รวงผึ้ง (<i>Schoutenia glomerata King subsp peregrin (Craib) Roekm</i>)	ป่าดิบแล้ง สงขลา

ก้านกรา

ชื่อพื้นเมือง ก้านกรา (ภาคกลาง); คำเส้า, ท่าเส้า (ภาคใต้); คำมูซอ, มูซุ, ตะมะซุ (มลายู-ใต้)
มันปลา (ภาคเหนือ); ตาตรา (เขมร ภาคตะวันออก)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Fagraea fragrans* Roxb.

ชื่อวงศ์ GENTIANACEAE

ชื่อสามัญ Anan, Tembusu

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ขึ้นต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-35 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นร่องลึกไม่เป็นระเบียบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงกันข้าม ผิวใบเรียบเป็นมัน ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 5.5-8-12 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อกระจุกสั้น ๆ ออกที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่งและปลายกิ่ง สีเหลืองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันคล้ายรูปกรวยปลายแยก 5 แฉก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปแฉกกันตรงสูงปลายแยก 5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน ดอกบานเต็มที่ กว้าง 1.5-2.5 ซม.

ผล ผลสดมีเนื้อรูปทรงกลมขนาดเล็ก ปลายผลมีติ่งแหลมสั้น ๆ ผลอ่อนสีส้มเมื่อสุกสีแดง เลือดคนก เมล็ด ขนาดเล็กมีจำนวนมาก ออกดอกและผล เมษายน-สิงหาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ผล และแก่นเป็นยาบำรุงธาตุ เปลือก บำรุงโลหิต และผิวหนังพุพองอื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ให้ร่มเงา เนื้อไม้ ใช้อก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย น่าน ลำปาง นครพนม ชุมพร ตรัง สตูล นราธิวาส

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย พม่า เวียดนาม มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด พม่า

กระดังงา

- ชื่อพื้นเมือง** กระดังงา (ตรัง,ยะลา); กระดังงาใบใหญ่, กระดังงาใหญ่ (ภาคกลาง); สะบันงา, สะบันงาดั้น (ภาคเหนือ)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Cananga odorata* (Lam.) Hook.f. & Thomson var. *odorata*
- ชื่อวงศ์** ANNONACEAE
- ชื่อสามัญ** -
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 4-10 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลมีรอยแผลใบขนาดใหญ่อู้อยู่ทั่วไป กิ่งตั้งฉากกับลำต้น ปลายกิ่งย้อยลู่ลง กิ่งอ่อนมีขน
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ใบอ่อนมีขนทั้งสองด้าน ใบรูปรีหรือรูปไข่ยาว กว้าง 2-7 ซม. ยาว 6-15 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนมน
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ บนกิ่ง 3-6 ดอก สีเหลืองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 3 กลีบรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกเรียง 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ กลีบปิดเล็กน้อย ปลายแหลม
- ผล** ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-15 ผล รูปไข่ป้อมรี ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปไข่แบนสีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผลตลอดปี
- ประโยชน์** **สรรพคุณทางยา** ราก ใช้คุมกำเนิด เปลือก รักษาโรคมะเร็งเพลิง แก่ท้องเสีย ใบ ใช้รักษาโรคหืด
- อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ เนื้อไม้ใช้ทำก้านไม้ขีด ดอกมีกลิ่นหอม ใช้ทำน้ำหอมและเครื่องหอม
- การขยายพันธุ์** ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ป่าดิบแล้งทางภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ออสเตรเลีย
- ถิ่นกำเนิด** ไทย

กระดังงาสงขลา

- ชื่อพื้นเมือง** กระดังงอ (มาเลเซีย ชะลา); กระดังงาเบา (ภาคใต้); กระดังงาสงขลา, (ภาคกลาง); กระดังงาสาขา (กรุงเทพฯ)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Cananga odorata* (Lam.) HOOK. f. & Thomson var. *fruticosa* (Craib) J.Sincl.
- ชื่อวงศ์** ANNONACEAE
- ชื่อสามัญ** Alangilang, Ylang Ylang
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้พุ่มเป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-3 ม. แตกกิ่งไม่เป็นระเบียบ กิ่งก้านมีคูน้ำมันกลิ่นฉุนค่อนข้างแรง ต้นอ่อนสีเขียว ต้นแก่สีน้ำตาล
- ใบ** ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 5-8 ซม. ยาว 14-16 ซม. ปลายใบติ่งแหลม โคนมน ขอบเรียบ ส่วนปลายบิดเป็นคลื่นเล็กน้อย
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกเป็นกลุ่ม 4-6 ดอก ดอกอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีเหลืองอมเขียว ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ห้อยลง กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอกบิดเป็นเกลียว 6-12 กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมากอัดแน่นบนฐานรองดอก เกสรเพศเมียอยู่กลาง ดอกมีกลิ่นหอม
- ผล** ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-10 ผล รูปกลมรีผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด มี 1-4 เมล็ด รูปไข่แบน สีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผลตลอดปี
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ใบ รักษาโรคผิวหนัง ราก ขับปัสสาวะ ไข่ เป็นยาคุมกำเนิด เปลือก รักษาเมะเร็งเพลิง น้ำมันหอมระเหยในดอก ประเครื่องหอมและผสมยาหอมบำรุงหัวใจ อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ดอกมีกลิ่นหอม
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด หรือการตอนกิ่ง
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** สงขลา
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** อินโดนีเซียและไทย
- ถิ่นกำเนิด** ไทย

กรูงเขมา

ชื่อพื้นเมือง กรูงเขมา (จันทบุรี); ย่านปด (นครศรีธรรมราช); ขงเขมา, พระพาย (ภาคกลาง); ลีฟัน (เพชรบุรี); เครือหมาน้อย (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); เปล้าเลือด (แม่ฮ่องสอน); ะกา มินเยาะ (มลายู-นราธิวาส); คับเต่า (ภาคใต้); ปังปอน (เชียงใหม่); ใบกั้นปิด (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cissampelos pareira* L. var. *hirsuta* (Buch. ex DC.) Forman

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่อสามัญ Abuta

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเลื้อยได้ไกลประมาณ 30 ม. เถา กิ่ง ใบ และช่อดอกมีขนนุ่มหนาแน่นปกคลุม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปกลม รูปหัวใจ หรือรูปไต กั้นปิด ปลายแหลมเป็นติ่งหนาม โคนมนเว้าเล็กน้อย

ดอก ดอกขนาดเล็ก สีเขียวอมเหลือง หรือเหลืองอ่อน แยกเพศ อยู่ต่างต้น ดอกเพศผู้ ออกเป็นช่อกระจุกที่ง่ามใบ กลีบเลี้ยง กลีบดอก 4 กลีบ โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย เกสรเพศผู้มัดเดี่ยว อับเรณูติดกันเป็นรูปจาน ดอกเพศเมียออกเป็นช่อกระจุกที่ง่ามใบ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 1 กลีบ รูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบดอกออกตรงข้ามกับกลีบเลี้ยง และสั้นกว่า

ผล ผลแห้ง รูปทรงค่อนข้างกลม สีแดง มีขน เมล็ดเดี่ยว เล็ก แข็ง รูปเกือบกลม ผิวขรุขระ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด เหน็บ

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากขับปัสสาวะ ขับเสมหะ แก้ไข้มาลาเรีย แก้ปวดท้อง แก้อาการ บวม น้ำ ลำต้น ขับพิษไข้ทุกชนิด บำรุงโลหิตสตรี ใบ ใช้แก้หิด
อื่น ๆ เป็นอาหารสัตว์ โค กระบือ หรือใช้ใบปรุงอาหาร

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ขึ้นริมแม่น้ำลำธาร ในป่าผลัดใบ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย มาเลเซีย อินโดนีเซีย อัฟริกา อเมริกา
ถิ่นกำเนิด อินเดีย

กฤษณา

ชื่อพื้นเมือง กฤษณา, ไม้หอม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); กายูการู, กายูกาสุ (มาลายู-ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aquilaria crassna* Pierre ex Lecomte

ชื่อวงศ์ THYMELAEACEAE

ชื่อสามัญ Agar wood, Eagle wood

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-30 ม. ไม้พัดใบ ลำต้นเปลาตรง รูปเจดีย์
คว่ำเปลือกลำต้นสีขาวอมน้ำตาล ผิวเรียบ กิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนสั้นนุ่ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปใบมนแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-4.0 ซม. ยาว 6-10 ซม. ใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบรูปลิ้น ผิวใบเรียบเป็นมัน

ดอก ดอกรูประฆัง ออกเป็นช่อกระจุกตามง่ามใบ สีเขียวอ่อนถึงเหลืองนวล มีกลิ่นหอมฉุน
กลีบเลี้ยงติดกันเป็นหลอดยาว ปลาย 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ ดอกบานกว้าง 1.0-1.5 ซม.

ผล ผลแห้งรูปไข่กลับ แตกกลางพู เปลือกแข็งมีขนสั้นสีเทา เมล็ด สีดำเป็นมัน ออกดอก
และผล มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เนื้อไม้ บำรุงโลหิตในหัวใจ บำรุงตับและปอดให้เป็นปกติ แก้ลม
แก่นไม้ บำรุงโลหิต บำรุงหัวใจ น้ำมันจากเมล็ด รักษาโรคผิวหนัง แก้โรคเรื้อน แก้
มะเร็ง ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา คือ ลดความดันโลหิต
อื่นๆ แก่นไม้ ใช้ทำหัวน้ำหอม ปลูกเป็นไม้ประดับ และเป็นไม้มงคล

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคใต้ ขึ้นในป่าดงดิบ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดจีน อินเดีย พม่า มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน

กล้วยผา

ชื่อพื้นเมือง กล้วยผา (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ensete superbum* (Roxb.) Cheesman

ชื่อวงศ์ MUSACEAE

ชื่อสามัญ Chavai

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ล้มลุก ลำต้นเทียม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30-50 ซม. สูง 2-7 ม.

ใบ ใบเดี่ยว แตกจากโคนระดับต่ำ เรียงเวียนรอบ รูปรีถึงขอบขนานแกม กว้าง 50-60 ซม. ยาว 90-100 ซม. ปลายใบแหลม ท้องใบมีนวลหนา ก้านใบ ยาว 30-40 ซม. ส่วนโคนขยายใหญ่และเป็นร่องลึก

ดอก ปลีขนาดใหญ่คล้ายดอกบัว กาบหุ้มดอกย่อยสีน้ำตาลเข้ม หรือเป็นสีอื่น ขึ้นอยู่กับชนิดพันธุ์

ผล ผลสด ลักษณะเหมือนกล้วยทั่ว ๆ ไป ออกเป็นเครือแต่ละเครือจะมีหวีหลาย ๆ หวี มารวมกัน แต่มีผลขนาดใหญ่และเป็นเหลี่ยม เมล็ดมีจำนวนมาก

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ผลสุกช่วยขับถ่าย

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับได้ดี

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบในภาคเหนือ อีสาน ตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ ขึ้นตามชายป่า ดิบชื้นและบริเวณที่โล่งริมลำธาร

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย จีนตอนใต้ พม่า อินโดจีน อินเดีย

ถิ่นกำเนิด ไทย มาเลเซีย

กล้วยหมูสัง

ชื่อพื้นเมือง กล้วยมูคสัง, ย่านนมควาย (ตรัง); กล้วยมุขัง (สงขลา); กล้วยหมูสัง (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Uvaria grandiflora* Roxb.ex Hornem var. *grandiflora*

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเนื้อแข็ง เลื้อยพาดไปได้ไกล 20-30 ม.

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบอ่อนมีขนปกคลุม ใบแก่ผิวด้านบนเกลี้ยงเป็นมัน ด้านล่างมีขน ใบรูปรี ปลายแหลม โคนใบมน ใบกว้าง 6-9 ซม. ยาว 12-18 ซม.

ดอก ดอกเดี่ยวสีเหลืองนวล กลิ่นหอมอ่อน ออกดอกที่ปลายกิ่ง หรือตรงข้ามใบ ดอกบาน กว้าง 8-12 ซม.

ผล ผลเป็นผลกลุ่ม ผลย่อยจำนวน 3-20 ผล ผลแก่สีเขียวมีขนเมื่อสุกสีเหลือง รูปทรงกระบอกสั้นๆ ปลายมน คอดเว้าเป็นตอนเล็กน้อย ตามผิวมีตุ่มเล็กๆ และขนกระจายประปราย เมล็ดมีจำนวนมาก ผลสุกกลิ่นหอม รสหวานอมเปรี้ยว ออกดอกและผล มีนาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ชาวมลายูใช้ใบต้มน้ำกับข้าวกินบรรเทาอาการท้องขึ้น ท้องเฟ้อ ใบและรากมาต้มน้ำเป็นยาบำบัดอาการปวดท้อง

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ เถานำมาใช้แทนหวาย

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทุกจังหวัดในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณชายป่าดิบชื้น และบริเวณที่โล่งริมลำธาร

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย จีนตอนใต้ พม่า อินโดจีน

ถิ่นกำเนิด ไทย มาเลเซีย

กลาย

ชื่อพื้นเมือง กลาย, มหาพรหม (ประจวบคีรีขันธ์); กล้วยค้าง (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mitrephora keithii* Ridl.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-5 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมดำ แตกเป็นร่องเล็กตามยาว กิ่งยาวเรียว แตกกิ่งน้อย

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีจาง ใบรูปขอบขนานหรือแกมรี กว้าง 3-4 ซม. ยาว 7-12 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายแหลมถึงเรียวแหลม โคนสอบมน

ดอก ดอกเดี่ยว สีเหลือง ออกตามกิ่งใกล้ปลายยอด ตรงข้ามใบ กลีบเลี้ยงขนาดเล็ก 3 กลีบ กลีบดอกหนา 6 กลีบ เรียง 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ ชั้นในเชื่อมติดกันเป็นรูปโดมสีเหลืองอ่อน มีลายสีแดงอมส้ม ภายในมีเกสรตัวผู้จำนวนมาก ดอกหอมตลอดวัน

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-7 ผล รูปทรงกระบอกคอดเล็กน้อย ผิวเกลี้ยง ปลายเป็นตุ่ม ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีขาวอมเหลือง ออกดอกและผลเดือนมีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ เป็นไม้ดอกหอม ปูกลเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ถิ่นกำเนิด ไทย คาบสมุทอินโดจีน

กะพ้อ

ชื่อพื้นเมือง กะพ้อ, กะพ้อหนาม (ภาคกลาง); กะพ้อเขียว, พ้อ (ภาคใต้); ภูวา (มาเลเซีย, นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Licuala spinosa* Thunb.

ชื่อวงศ์ PALMAE

ชื่อสามัญ Fan palm, Mangrove fan palm

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มแตกกอ สูง 2-6 ม. เส้นผ่าศูนย์กลางต้น 5-8 ซม. เรือนยอดแผ่กว้างทรงกลม เป็นปาล์มพื้นเมืองพบทั่วไปในประเทศไทย

ใบ ใบประกอบแบบนิ้วมือ กว้าง 0.60-1 ม. ก้านใบสามเหลี่ยมสีเขียว ยาว 0.50-2 ม. ขอบก้านมีหนามแข็งยาวโค้งสีดำ ใบย่อยแตกออกจากจุดเดียวกัน 8-23 ใบ รูปรีถึงปลายแหว่ง ยาว 40-50 ซม. กว้าง 5-8 ซม. มีรอยจับตามความยาวของใบ

ดอก ดอกช่อสีเขียวอมเหลือง ยาว 2-2.5 ม. ออกตามซอกกาบใบ ดอกย่อยกว้าง 0.2-0.5 ซม. ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง 3 กลีบ เชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยปลายแยก กลีบดอกเหลืองอ่อน 3 กลีบ เป็นกาบขนาดเล็กรูปไข่ เกสรเพศผู้ 6 อัน เกสรเพศเมียรังไข่เหนือวงกลีบ

ผล ผลเดี่ยว กลม ขนาด 0.5-1 ซม. ออกติดตามความยาวของช่อดอก ผลสุกสีแดง มี 1 เมล็ด

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา หัวกะพ้อต้มแก้ไข้ทับทิม

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ยอดอ่อนต้มจิ้มน้ำพริก ใบที่เป็นยอดอ่อนใช้ห่อข้าวเหนียวต้ม

การขยายพันธุ์ เมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

กะหนาย

- ชื่อพื้นเมือง** กะหนาย, ขวนปลา (ภาคใต้); ขนาน (ชลบุรี); จำปีแขก, จำปาเทศ (ภาคกลาง); สนาน (นนทบุรี); ทำอว (หนองคาย)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Pterospermum littorale* Craib
- ชื่อวงศ์** STERCULIACEAE
- ชื่อสามัญ** -
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-15 ม. เรือนยอดทรงกระบอก ลำต้นตรง เปลือกสีน้ำตาล แตกเป็นร่องตื้นๆ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับ ท้องใบมีขนสีน้ำตาล ใบมีรูปร่างหลายแบบ เช่น ขอบขนานซึ่งพบมาก รูปไข่ กว้าง 5-8 ซม. ยาว 9-15 ซม. ปลายแหลม โคนเบี้ยวหรือตัด ขอบใบเว้า
- ดอก** ดอกช่อออกตามซอกใบและปลายกิ่ง สีขาวนวล กลีบเลี้ยงเนื้อหนาเปราะง่าย 5 กลีบ มีขนสีน้ำตาลอ่อน กลีบดอก 5 กลีบ เรียงเหลื่อมซ้อนกัน ดอกบานกว้าง 6-8 ซม. เกสรเพศผู้ 20 อัน เกสรเพศเมียรังไข่เหนือวงกลีบ ดอกมีกลิ่นหอม ออกดอก ธันวาคม-กุมภาพันธ์
- ผล** ผลแห้งแตก 5 พู เปลือกแข็ง เมล็ดจำนวนมากและมีปีก
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา เปลือกต้น ไล่ลคไข้
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับและให้ร่มเงา สมัยก่อนนิยมปลูกตามสวนสาธารณะ วัด วัง
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** พบทั่วไปทุกภาคของไทย ขึ้นตามชายป่าดงดิบ ป่ารุ่นสองและป่าเบญจพรรณ ที่ระดับความสูง 100-1,000 ม.
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** ไม่ปรากฏข้อมูลเนื่องจากเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวของไทย
- ถิ่นกำเนิด** ไทย

กะเอาะ

ชื่อพื้นเมือง กะออก, กะเอาะ (ภาคใต้); ตีอกะ (มลายู-ยะลา); เอาะ (ตรัง-ระนอง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus elasticus* Rienw. ex Blume

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Benda

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 25-30 ม. โคนมีพูพอน เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเทา เรียบหรือเป็นสะเก็ด เปลือกชั้นในสีน้ำตาลอ่อน มีน้ำยางสีขาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผิวใบมีขนหยาบสากมือ ใบรูปรี กว้าง 11.5-30.5 ซม. ยาว 20.5-55.5 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกออกเป็นช่อเดี่ยว ชิดแน่นเป็นแท่ง ออกตามง่าม ใบดอกเพศผู้และเพศเมียอยู่ต่างช่อในต้นเดียวกัน ช่อดอกตัวผู้รูปทรงกระบอกสีเหลืองชุ่น กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 5-20 ซม. ช่อดอกตัวเมียรูปกลมหรือรูปรี รังไข่มีก้านเกสรตัวเมีย 1 อัน

ผล ผลทรงกระบอก ยาว 6-10 ซม. กว้าง 5-6 ซม. ผลแก่สีน้ำตาลแกมเหลืองมีขนสากมือ เมล็ด รูปกลมรี ค่อนข้างแข็ง เมล็ดจำนวนมาก ยาวประมาณ 1 ซม. ออกดอกและผลเมษายน-สิงหาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกต้นแก้ปวดเอว ใบผสมกับข้าวแก้วล้มโรคและโรคมืดอื่น ๆ เมล็ด ต้มรับประทานเป็นผัก

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทางภาคใต้ ป่าที่ลุ่มตามชายน้ำและลำธารตามขอบป่าพรุ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดนีเซีย พม่า มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การเวก

- ชื่อพื้นเมือง** การเวก, กระดังงาจีน (ภาคกลาง); สะบันงาจีน (ภาคเหนือ); กระดังงาเถา (ภาคใต้)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Artabotrys hexapetalus* (L.f.) Bhandari
- ชื่อวงศ์** ANNONACEAE
- ชื่อสามัญ** Gara-wek
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง เถาเลื้อยยาว 10-15 ม. ผิวขรุขระ เถามีตะขอกิ่งยาวออกตรงข้ามใบยาว 3-5 ซม. ต้นอ่อนสีเขียวต้นแก่สีน้ำตาล
- ใบ** ใบเดี่ยว รูปขอบขนาน เรียงสลับ กว้าง 5-7 ซม. ยาว 15-16 ซม. ปลายใบแหลมโคนมน ขอบเรียบ เนื้อใบหนาเป็นมัน
- ดอก** ดอกเดี่ยวสีเหลืองมีกลิ่นหอม ออกตามกิ่งและปลายยอด กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบแยกกัน วงใน 3 กลีบ วงนอก 3 กลีบ เรียงสลับระหว่าง กลีบดอกหนา ดอกอ่อนสีเขียว ดอกแก่สีเหลือง กว้าง 2-3 ซม. ยาว 4-5 ซม. เกสรเพศผู้ประมาณ 82 อัน ติดอัดแน่นที่ฐานรองดอก เกสรเพศเมียอยู่กลางเกสรเพศผู้ ดอกออกตลอดปี
- ผล** ผลกลุ่ม ผลย่อย 4-15 ผล รูปรี ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีเหลือง เมล็ดเดี่ยว ออกดอกและผลเดือนเมษายน-ตุลาคม
- ประโยชน์** **สรรพคุณทางยา** น้ำมันหอมระเหยในดอกนำมาผสมยาหอมหรือยาลมช่วยบำรุงธาตุ บำรุงเลือด แก้อ่อนเพลีย
- อื่น ๆ** น้ำมันหอมระเหยในดอกนำมาปรุงเครื่องหอม เครื่องสำอาง ใส่ในน้ำเชื่อม ปลุกเป็นไม้ประดับ และให้ร่มเงา
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง
- กระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ภาคตะวันออก ตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้
- กระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** พม่าและอินโดนีเซีย
- ถิ่นกำเนิด** ไทย

กิบแรด

ชื่อพื้นเมือง กิบแรด (แพร่); คูกู (มลายู-ใต้); กิบม้าลม (ภาคเหนือ); ว่านกิบม้า (ภาคกลาง); ว่านกิบแรด (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Angiopteris evecta* (G.Forst.) Hoffm.

ชื่อวงศ์ MARTTIACEAE

ชื่อสามัญ Giant fern, King fern

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ต้นเป็นแท่งสั้น ๆ ขนาดใหญ่ บางส่วนจมอยู่ในดินเมื่อถึงใบจะมีรอยของใบเดิมงุ้มอยู่ในลำต้นคล้ายกิบแรด สูง 1.0-4.5 ม.

ใบ ใบประกอบแบบขนปลายคี่ขนาดใหญ่ ยาว 1-1.5 ม. ใบย่อยรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน ยาว 13-22 ซม. ขอบใบหยัก ปลายเรียวแหลม โคนมน ก้านใบใหญ่ อวบน้ำ มีขนสีน้ำตาลปกคลุม สปอร์เกิดบริเวณท้องใบใกล้ขอบใบเรียงสองแถว อับสปอร์แตกตามยาว สปอร์ เกิดตลอดทั้งปี

ผล -

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ รับประทานแก้โรคลมบ้าหมู โรคลมชัก ราก ห้ามเลือดอื่น ๆ ปัจจุบันนิยมนำมาใช้ในการจัดสวนร่วมกับไม้ใบชนิดอื่น

การขยายพันธุ์ สปอร์

กระจายพันธุ์ในประเทศไทย บริเวณที่ชุ่มชื้นสูง ริมลำธารในป่าดิบชื้น ขอบร่มเงา

กระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด แปซิฟิกตอนใต้

ไก่อฟ้า

ชื่อพื้นเมือง ไกอฟ้า (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aristolochia ringens* Vahl

ชื่อวงศ์ ARISTOLOCHIACEAE

ชื่อสามัญ Pelican flower

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเลื้อย พันเลื้อยไปได้ไกล ผิวลำต้นเกลี้ยง มีต่อมเป็นจุดทั่วไป

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนห่าง รูปไต กว้าง 7.5-14.5 ซม. ยาว 5-10 ซม. มีหูใบเทียมคล้ายใบ 1 คู่ ขนาดไม่เท่ากัน

ดอก ดอก ออกเป็นดอกเดี่ยวๆ ตามซอกใบ ก้านดอกยาว ลักษณะดอกโคนกลีบกลีบเชื่อมกันเป็นกระเปาะรูปตัวนก พื้นกลีบดอกเป็นสีเขียวอ่อน มีลายเป็นตาข่ายสีแดงเข้มถึงม่วงเข้ม ทำให้ดูคล้ายนกหรือไก่อฟ้า จึงถูกเรียกว่า “ไก่อฟ้า” มีเกสรตัวผู้ 6 อัน อยู่ในกระเปาะ

ผล ผลแห้งแตก รูปทรงกระบอก กว้าง 3-3.5 ซม. ยาว 7-7.5 ซม. มี 6 สัน ผลแตกเป็นรูปกระเช้า เมล็ด รูปหัวใจกลับ สีน้ำตาล มีปีกกรอบๆ ออกดอกออกผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ และอาหารตัวอ่อนของผีเสื้อ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด หรือปักชำ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ทั่วทุกภาคของประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ บราซิล

ถิ่นกำเนิด อเมริกาใต้

ขนุนปาน

ชื่อพื้นเมือง ขนุนปาน (สุราษฎร์ธานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus rigidus* Blume subsp. *Asperulus* Jarrett

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Monkey jackfruit

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-30 ม. เปลือกลำต้นสีเทาเข้มเรียบหรือแตกเป็นร่องตื้นๆ มีน้ำยางสีขาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบใหญ่ หลังใบสีเขียวเข้มเกลี้ยง มีขนประปรายเฉพาะตามเส้นใบ ท้องใบมีขน ใบรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 14-15 ซม. ยาว 30-32 ซม. ขอบใบค่อนข้างเรียบหรือเป็นจักตื้นห่างๆ โกล่ปลายใบ ปลายใบแหลม โคนใบมน มีหูใบเล็ก

ดอก ดอกช่อเดี่ยวๆ ออกตามง่ามใบ รูปทรงกระบอกแกมรูปไข่กลับ ยาว 3 ซม. ขนาดเล็กแยกเพศ ต่างช่อ ต้นเดียวกัน

ผล ผลรวม อวบน้ำ ผลย่อยแบบผลแห้ง ผลแก่สีเขียวเมื่อสุกสีเหลือง มีกลิ่นหอม เปลือกผลเป็นตุ่มรูปกรวยปลายแหลม เมล็ด รูปไข่ขนาดเล็กจำนวนมากอัดกันแน่นบนแกนเป็นช่อกลม ขนาดใหญ่และแข็ง มีเยื่อสีส้มผิวเป็นมันหุ้ม ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา สารจากเปลือกกรากขนุนปานมีฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรีย ด้านเชื้อวัณโรค และความเป็นพิษต่อเซลล์

อื่นๆ แก่นไม้ ใช้ย้อมผ้า เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง เชื้อหุ้มเมล็ดกินได้

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย ภูมิภาคอินโดจีน ถึงบอร์เนียว

ถิ่นกำเนิด พม่า มาเลเซีย

ขมิ้นเครือ

ชื่อพื้นเมือง ขมิ้นเครือ (จันทบุรี, ภาคใต้); ขมิ้นฤๅษี, ฮับ (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Arcangelisia flava* (L.) Merr.

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่อสามัญ Yellow fruit moon seed

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเลื้อยพาดพันต้นไม้ใหญ่ เนื้อไม้สีเหลืองเข้มเหมือนขมิ้นและมีเส้นรัศมีแผ่ออกจากใจกลางของเถา

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบรูปหัวใจหรือรูปไข่ กว้าง 4.5-8.0 ซม. ยาว 4.0-7.5 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมน แผ่นใบเป็นมัน ก้านใบยาวเรียว

ดอก ดอกช่อแตกแขนงสั้นๆ ออกตามเถาสีเขียว ดอกแยกเพศขนาดเล็ก

ผล ผลรูปทรงกลม ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ดกลม ขนาดกลางและแข็ง แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและออกผล มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ รสร้อนฝาดเผื่อน ขับโลหิตระดูที่เสียเป็นลิ่ม ขับน้ำคาวปลา ดอก รสฝาดเผื่อน แก้บิดมูกเลือด เถา รสร้อนฝาดเผื่อน แก้คิพิการ ขับผายลม ทำให้เรอ แก้ไข้ ร้อนใน แก้ท้องเสียเนื่องจากอาหารไม่ย่อย แก้คิซ่าน ราก รสร้อนฝาดเผื่อน ขับลมอัมพฤกษ์ บำรุงน้ำเหลือง ผนหอยอดตา แก้ริดสีดวงตา แก้ตาแดง ตาแฉะ ตามัว ตาอักเสบ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับใบ

การขยายพันธุ์ ปักชำ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดจีน มาเลเซีย เกาะบอร์เนียว จีน

อินก่าเนด อินโดนีเซีย

ขันทองพยับบาท

ชื่อพื้นเมือง ขันทองพยับบาท, หมากคูด (ภาคกลาง); ข้าวตาก (กาญจนบุรี); กระดุกดง (ปราจีนบุรี); มะดุกเลื่อม (ภาคเหนือ); ป่าช้าหมอง, ฮ่อสะพายควาย (แพร่); ขายปลวก (ภาคใต้); ขนุนดง (เพชรบูรณ์); ขอบนางนั้ง (ตรัง); ขันทาสกร, สลอดน้ำ (จันทบุรี); ขุนทอง, คุณทอง, (ประจวบคีรีขันธ์); คูกหิน, คูกไหล (นครราชสีมา); ทูเรียนป่า (ลำปาง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Suregada multiflorum* (A.Juss.) Baill.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 4-10 ม. เปลือกลำต้นเรียบสีน้ำตาลปนเทา
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบหนาเรียบเป็นมันและแข็ง ใบรูปขอบขนาน กว้าง 3-6 ซม. ยาว 8-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม โคนใบสอบเรียว
- ดอก** ดอกช่อแบบช่อกระจุก ออกตามซอกใบ ดอกสีเขียวอ่อนหรือสีเหลืองอ่อนมีกลิ่นหอม ดอกแยกเพศ คนละต้น กลีบเลี้ยง 5-6 กลีบ ไม่มีกลีบดอก ดอกบานกว้าง 1 ซม.
- ผล** ผลสดแบบมีเนื้อ รูปกลมรี กว้าง 1.8-2 ซม. ยาว 8-10 ซม. ผิวเกลี้ยง เป็นพุ่มตามยาว 3 พู ผลแก่สีเหลืองแตกตรงรอยประสานตรงกลาง เมล็ด ค่อนข้างกลมรี แต่ละผลมีประมาณ 3 เมล็ด ออกดอกและผล มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เนื้อไม้ รักษาอาการพิษในกระดุก รักษาโรคเรื้อน มะเร็งकुฑะโรค กลากเกลื่อน ลมเป็นพิษ โรคผิวหนัง ฆ่าพยาธิ กามโรค เปลือก เป็นยาบำรุงเหงือก
อื่น ๆ -

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเบญจพรรณชื้นและป่าดิบทั่วทุกภาค

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย อินโดจีน มาเลเซีย พม่า

ถิ่นกำเนิด เอเชีย แอฟริกา

ข้าวหลามดง

ชื่อพื้นเมือง ข้าวหลามดง (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); ปอจีแฮด (เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Goniothalamus laoticus* (Finet & Gagnep.) Bañ

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 3-7 ม. เปลือกลำต้นหนาสีเทาอมดำ มีกลิ่นฉุน มีช่องระบายอากาศเป็นรอยประสีขาวตามยาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ผิวใบด้านบนเป็นมันสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีอ่อน ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 8-15 ซม. ขอบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม โคนรูปกลม

ดอก ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นกระจุก 2-5 ดอก ออกตามลำต้น กิ่งและตามง่ามใบ สีเหลืองนวลถึงสีชมพู กลิ่นหอม กลีบดอก 6 กลีบ เรียง 2 ชั้น โคนกลีบมนปลายกลีบเรียวแหลม ดอก กว้าง 2.5-3 ซม. ยาว 4-5 ซม.

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 6-12 ผล รูปกลมรีหรือทรงกระบอก ยาว 2-3 ซม. ไม่มีก้านผล ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีเขียวอมเหลือง เมล็ด รูปกลมรีสีเทามีเมือกคล้ายขี้ผึ้ง ออกดอกและผล เมษายน-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใช้เป็นสมุนไพรหลังคลอดบุตร

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ บริเวณป่าดิบเขา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ลาว พม่า

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน

ขี้หนอนพรุ

ชื่อพื้นเมือง ขี้หนอนพรุ (นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Camposperma coriaceum* (Jack) Hall.f. ex Steenis

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 30-35 สูงได้ถึง 40 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นร่องลึกตามยาวลำต้น เรือนยอดเป็นพุ่มสูง แผ่กว้าง มีรากค้ำยัน หรือพูพอนแคบๆ รากหายใจคล้ายรูปหัวเข่า หรือมัดกันเป็นเกลียว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ หลังใบเกลี้ยง ท้องใบมีขน แผ่นใบหนาสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบรูปรีหรือรูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 5-20 ซม. ยาว 12-40 ซม. ขอบเรียบ ปลายมนหรือเว้า โคนรูปติ่ม

ดอก ดอกช่อแยกแขนง ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 20-40 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 4 กลีบ ดอกบานกว้าง 5-6 มม.

ผล ผลสดแบบมีเนื้อ ออกเป็นพวง รูปทรงกลม ขนาด 1-2 ซม. เมื่อแก่สีดำเป็นมัน เมล็ดรูปไข่ปลายแหลม สีน้ำตาล แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผลเกือบตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา น้ำมันจากขี้หนอนพรุ (tigaso oil) นำมาทำยาทาแก้เห็บ ไร โลนอื่น ๆ เนื้อไม้ทำเรือขุดและใช้ก่อสร้างทั่วไป

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย กระจายพันธุ์ป่าพรุทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซียภาคใต้

ถิ่นกำเนิด ไทย

ชุนไม้

ชื่อพื้นเมือง ชุน, เสม็ดบก (ปัตตานี); ชุนไม้ (ภาคเหนือ, ปัตตานี); พญาไม้, (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nageia wallichiana* (C. Presl) Kuntze

ชื่อวงศ์ PODOCARPACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 30-50 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาล ล่อนออกเล็กน้อย โคนต้นจะมีร่อง
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม เนื้อใบหนา ผิวเกลี้ยง เป็นมันสีเขียวเข้ม ก้านใบสั้น ใบรูปรีแกมใบหอก กว้าง 2.5-3-5 ซม. ยาว 10-18 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนรูปลิ้ม
- ดอก** ดอกแยกเพศ โคนเพศผู้ออกเป็นกลุ่ม 1-7 โคน ตามซอกใบ ยาว 1-1.3 ซม. ใบสร้างไมโครสปอร์รูปหอก ขนาดเล็ก ยาว 0.2-0.3 ซม. โคนเพศเมียออกเดี่ยวๆ ก้านยาว 2-2.5 ซม.
- ผล** โคนเมล็ดคอบน้ำพัฒนามาจากเกล็ดหรือกาบประดับของออวูล สีดำเมื่อสุก เมล็ดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 ซม.

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกต้น แก้ลมวิงเวียน แก้พิษหวัด แก้กำเดา ขับลมในลำไส้
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบกระจายห่างๆ แทบทุกภาค ขึ้นตามที่ลาดชัน สันเขา ในป่าดิบชื้น
ป่า ดิบเขา ระดับความสูงจนถึงประมาณ 2000 ม.

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย จีนตอนใต้ (ยูนาน) พม่า ภูมิภาคอินโดจีน ภูมิภาคมาเลเซีย ถึง
ฟิลิปปินส์และปาปัวนิวกินี

ถิ่นกำเนิด อินเดีย

เขากวางตั้ง

ชื่อพื้นเมือง เขากวาง (นราธิวาส); เขากวางตั้ง, กระเช้าเขากวาง, กระเช้าเขากวางตั้ง (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Platynerium ridleyi* H.Christ.

ชื่อวงศ์ POLYPODIACEAE

ชื่อสามัญ Ridley's staghorn fern

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เขากวางตั้งเป็นเฟินอิงอาศัย ต้นมีลักษณะเป็นเหง้าสีเขียว แตกแขนงไปได้เรื่อยๆ เหง้ามีใบกาบและระบบรากห่อหุ้มมิด ปลายยอดเหง้ามีเกล็ดสีน้ำตาลทองปกคลุม เกล็ดเป็นรูปไข่คล้ายปลายมน โคนคอดหรือรูปช้อน

ใบ ใบแตกเป็นแฉกหลายชั้นคล้ายเขากวางเรนเดียร์ ชูตั้งขึ้น ก้านใบเป็นร่องตามความยาว ใบกาบ เป็นแผ่นกลม ขอบใบเรียบหรือเป็นลอนเล็กน้อยไม่แผ่ตั้งขึ้นเป็นตะกร้าแต่เจริญห่อหุ้มช้อนทับใบเก่าและเหง้าจนมิด เมื่อใบโตเต็มที่จะแห้งเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอับสปอร์ รูปกลมรี คล้ายช้อน แยกออกจากโคนใบเขากวาง

ลักษณะพิเศษ กาบใบที่ห่อหุ้มกิ่งมีช่องว่างเหมาะที่มดจะเข้าไปทำรัง มดที่อยู่อาศัยจะกาบเศษอาหาร ดิน และมูลของมด กลายเป็นปุ๋ยให้แก่เฟิน อีกทั้งมดยังคอยกำจัดหรือขับไล่แมลงอื่นๆ ที่จะมากัดกินหรือทำลายต้นเฟินด้วย

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ สร้างสปอร์

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ พบที่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นราธิวาส ยะลา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คอแลน

- ชื่อพื้นเมือง** คอแลน (ภาคกลาง, ภาคเหนือ); หมักแหว (นครราชสีมา); มะแหว, หมักงาน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); มะแจะ, หมักแหว (ภาคกลาง, ภาคตะวันออก); คอแลน ตัวผู้, ลิ่นจีป่า (ภาคตะวันออกเฉียงใต้); กะเบน, คอรั้ง, สังกะแยงคอง (ภาคใต้)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Nephelium hypoleucum* Kurz
- ชื่อวงศ์** SAPINDACEAE
- ชื่อสามัญ** Korlan
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง 10-14 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลคล้ำ ผิวค่อนข้างเรียบหรือแตกเป็นสะเก็ดเล็กน้อย
- ใบ** ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ ใบย่อย 1-3 คู่ ใบเรียบเป็นมัน รูปขอบขนาน กว้าง 4-6 ซม. ยาว 10-13 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายแหลมมน โคนมนหรือสอบแคบ
- ดอก** ดอกช่อแยกแขนง โกลีปปลายกิ่งและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว ดอกสีขาวค่อนข้างเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 6 กลีบ ดอกบานกว้าง 3-5 มม.
- ผล** ผลสดออกเป็นช่อ 2-5 ผล รูปกลมรี กว้าง 1.2-1.6 ซม. ยาว 2-2.5 ซม. ผิวเป็นปมเล็ก ๆ กระจายทั่วผล เปลือกเหนียว ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดงเข้ม เมล็ด รูปกลมรีหรือรูปไข่ เนื้อหุ้มเมล็ดสีขาว นุ่ม แต่ละผล มี 1 เมล็ด ออกดอกและผล มกราคม-เมษายน
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา แก่น ฝนกับน้ำสมุนไพรอื่นๆ กินแก้ไข้
อื่น ๆ เนื้อไม้ทำเครื่องมือการเกษตร ไม้พิน ถ่าน ผลรับประทานได้ รสเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** พบทั่วไปในป่า
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** แถบเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
อินโดนีเซีย เอเชียใต้

คำมอกหลวง

ชื่อพื้นเมือง คำมอกหลวง, คำมอกช้าง, ไช้เนา (ภาคเหนือ); ผ่าคำม, ยางมอกใหญ่ (นครราชสีมา); แสลงหอมไก่, หอมไก่ (ลำปาง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gardenia sootepensis* Hutch.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ต้นขนาดกลาง สูงถึง 15 ม. เปลือกต้นหนาสีเทา แตกกิ่งน้อย มีใบเฉพาะที่ปลายกิ่ง
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 4-15 ซม. ยาว 9-28 ซม. ปลายแหลมหรือมน โคนใบมนหรือสอบ ขอบใบเรียบ แผ่นใบเหนียวและสากมือ
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ สีขาวนวลและเปลี่ยนเป็นสีเหลือง กลีบเลี้ยงเป็นหลอดรูปกรวย ยาว 1.2-2 ซม. กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกหนา ขอบกลีบมีวุ้นและบิด ดอกบานเต็มที่กว้าง 8-10 ซม. มีกลิ่นหอม ออกดอกพร้อมกันทั้งต้นประมาณ มีนาคม-กรกฎาคม และบานนาน 2-3 วัน
- ผล** ผลแห้ง ไม้แตก รูปทรงรีหรือไข่ กว้าง 1.8-2.5 ซม. ยาว 2.2-4 ซม. มีสันต้น 5-6 เส้น ผลแก่สีน้ำตาลเข้ม เปลือกหุ้มเมล็ดแข็ง เมล็ดกลมถึงแบน มีจำนวนมาก

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เมล็ดต้มดื่มเกี่ยวกับน้ำ เป็นยาสระผมฆ่าเหา
อื่น ๆ ไม้ใช้ในการก่อสร้าง แกะสลัก ปลูกเป็นไม้ประดับกลางแจ้ง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ปักชำกิ่ง ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบตามป่าเต็งรัง ป่าผสมผลัดใบ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เอเชียเขตร้อน

ถิ่นกำเนิด ไทย

แคแตร

- ชื่อพื้นเมือง** แคแตร, แคนา, แคป่า (ภาคกลาง); แคน้ำ, แคยอดคำ (ภาคใต้); แคทะเล (ตราด)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Dolichandrone spathacea* (L.f.) K. Schum.
- ชื่อวงศ์** BIGNONIACEAE
- ชื่อสามัญ** Mangrove trumpet tree, Tui, Tuai, Joran
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-18 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเขียว หยาดขรุขระและมีสะเก็ดบ้างเล็กน้อย
- ใบ** ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 3-4 คู่ ใบแกสีเขียวเข้ม ใบรูปหอกกลับ กว้าง 3.5-4.5 ซม. ยาว 4-8 ซม. ขอบเป็นคลื่นหยักเล็กน้อย ปลายเรียวแหลม โคนสอบเรียว
- ดอก** ดอกออกเป็นช่อตั้งตามปลายกิ่ง สีขาวนวล กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อนติดกัน 2 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ โคนกลีบเชื่อมติดกันปลายแยกรูปคล้ายแตร
- ผล** ฝักแบนรี ยาว 40-60 ซม. คอคเล็กน้อย เมล็ด แบนรีสีน้ำตาล ขนาดเล็กมี 15-25 เมล็ดต่อฝัก มีปีกเป็นเยื่อบางสีขาวนวล ออกดอกและผล มีนาคม-มิถุนายน
- ประโยชน์** **สรรพคุณทางยา** ใบ รักษาบาดแผล เป็นยาบ้านปาก แก้ไข้ แก้คันคอ ขับเสมหะ แก้ไข้เปลือก แก้ท้องเฟ้อ ราก แก้ไข้แก้เสมหะ โลหิต และลม เมล็ด แก้ปวดประสาทอื่น ๆ ดอกรับประทานได้
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ทุกภาคของประเทศไทย
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** อินเดีย สลังกา พม่า อินโด-จีน่า มาเลเซียตอนใต้
อินก่าเน็ด อินเดีย

แคนา

ชื่อพื้นเมือง แคนา, แคนทราย (ภาคกลาง); แคนป่า (ลำปาง); แคนยาว, แคนาว (เพชรบุรี); แคนเก็ดถาว, แคนขาว (เชียงใหม่); แคนตู่ย, แคนฝา, แคนฝอย, แคนแน (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dolichandrone serrulata* (DC.) Seem.

ชื่อวงศ์ BIGNONIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 3-4 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมเทา ผิวเรียบหรือแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ทั่วไป

ใบ ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยมี 5-7 คู่ ผิวใบเกลี้ยง รูปรีแกมรูปไข่กลับ กว้าง 3-5 ซม. ยาว 4.5-7.5 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลมยาวคล้ายหาง โคนสอบเบี้ยว

ดอก ดอกช่อกระจุกสั้น มีดอกย่อย 3-7 ดอก สีขาว ออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็นรูปกาบรองดอก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยก 5 แฉก ผิวและขอบกลีบดอกข่นเป็นริ้ว

ผล ผลฝักแบน แห้งแตก กว้าง 1.2-2 ซม. ยาว 70-100 ซม. ผิวเรียบหนาแข็งและบิด เมล็ดมีจำนวนมาก มีปีกบิดไปมา ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-สิงหาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ต้มรับประทานแก้ท้องร่วง แก้บวม ตกลือด แก้พยาธิ แก้กิดสีดวงอื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับและให้ร่มเงา ดอกเป็นผักพื้นบ้าน

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเบญจพรรณ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า เวียดนาม อินเดีย -

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แคฝอย

ชื่อพื้นเมือง แคฝอย (ภาคกลาง); แคทราย (ภาคตะวันออก); แคสี (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Stereospermum cylindricum* Pierre ex P. Dop.

ชื่อวงศ์ BIGNONIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 13-22 ม. ลำต้นค่อนข้างเปลา ตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเทาอ่อน แตกเป็นร่องลึกไม่เป็นระเบียบ

ใบ ใบประกอบแบบขนนก ปลายคี่ ใบย่อยมี 2-4 คู่ ท้องใบมีขนนุ่ม ใบรูปขอบขนานหรือรูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 3-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนรูปติ่ม

ดอก ดอกช่อกระจุก ออกตามปลายกิ่ง ยาว 15-25 ซม. ดอกสีขาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดปลายแยก 3 แฉก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆังปลายแยก 5 แฉก ดอกบานกว้าง 5-8 ซม.

ผล ฝักแห้งแตกตามยาว บิดงอเล็กน้อย กว้าง 0.9-1.2 ซม. ยาว 15-40 ซม. ผิวสีน้ำตาลเกลี้ยง มีสันนูนตามความยาวของฝัก เมล็ด มีเมล็ดจำนวนมาก ขนาดเล็ก มี 2 ปีก ออกดอกและผล พฤศจิกายน-ตุลาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก แก้ไข้ แก้เสมหะ โลหิตและลม เป็นยาบำรุงหลังคลอดบุตร แก้ริดสีดวงอก แก้กึ่งท้อง แก้ฝีเปื่อยพัง แก้บวม

อื่นๆ ยอดอ่อนรับประทาน เนื้อไม้ ทำเครื่องเรือนและเครื่องมือเกษตรกรรม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบชื้น ทางภาคใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และทางภาคเหนือ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย ศรีลังกา พม่า จีนตอนใต้ ลาว กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน

เงาะป่า

ชื่อพื้นเมือง เงาะป่า, เงาะมัน, แจงเขา (ภาคตะวันออกเฉียงใต้); ก่อเรียน (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sloanea sigun* (Blume) K. Schum

ชื่อวงศ์ ELAEOCARPACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ต้น สูงได้ประมาณ 30 ม. กิ่งเรียบ

ใบ ใบเดี่ยว รูปรี รูปไข่ รูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน ยาว 7-22 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลมเป็นติ่งแหลม โคนกลมหรือรูปติ่ม เส้นแขนงใบมี 5-8 เส้น ก้านใบยาว 1-5 ซม.

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ กลีบดอกและกลีบเลี้ยงมีจำนวนอย่างละ 4 กลีบ กลีบเลี้ยงมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน กลีบดอกสีเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้ยาว 0.5-0.7 ซม. รวมรังไข่รูปไข่ มีขน

ผล ผลแห้ง กลม เส้นผ่านศูนย์กลางยาว 5-6 ซม. เมล็ดมีเยื่อหุ้ม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

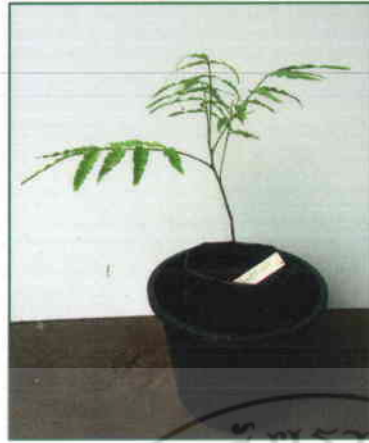
อื่นๆ ไม้ใช้ทำเครื่องใช้

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทุกภาค กระจายห่างๆ ในป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขาและป่าดิบชื้น

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย พม่า กัมพูชา คาบสมุทรมลายู สุมาตรา และซวา

ถิ่นกำเนิด จีนตอนใต้

จันทน์ชะมด

ชื่อพื้นเมือง จันทน์, จันทน์ชะมด, จันทน์ขาว, จันทน์พม่า, จันทน์หอม (ภาคกลาง)

วิทยาศาสตร์ *Mansonia gagei* J.R.Drumm. ex Prain

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Kalamen

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ผลัดใบสูง 10-20 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทาอมขาวผิวเรียบ เรือนยอดทรงกลมค่อนข้างโปร่ง กิ่งอ่อนมีขนประปราย

ใบ ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน หรือรูปรีแกมรูปไข่กลับ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 8-14 ซม. ขอบเป็นคลื่น ปลายสอบแหลมทู่ โคนตัดหรือหยักเว้าเข้าเล็กน้อย เนื้อใบค่อนข้างหนา

ดอก ดอกออกรวมกันเป็นช่อตามปลายกิ่ง ดอกเล็กสีขาว ช่อดอกยาว 13-15 ซม. โคนกลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปเหยือกน้ำ ปลายแยก 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 10 อัน

ผล ผลแห้ง รูปกระสวยเล็ก ๆ กว้าง 5-7 มม. และยาว 10-15 ซม.

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา น้ำมันที่กลั่นจากเนื้อไม้ใช้เข้ายาบำรุงหัวใจ เนื้อไม้ใช้เป็นยาแก้ไข้ แก้โลหิตเสีย แก้กระหายน้ำและอ่อนเพลีย

อื่น ๆ เนื้อไม้ ใช้ทำหีบใส่เสื้อผ้า กลึงและแกะสลัก ทำหวี ดอกไม้จันทน์ รูป

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทางภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ ในป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบที่ชื้น ตามเขาหินปูนสูง 100-400 ม. จากระดับน้ำทะเล

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย พม่า

ถิ่นกำเนิด ไทย

จันทน์เทศ

ชื่อพื้นเมือง จันทน์เทศ (ภาคกลาง); จันทน์บ้าน (เงี้ยว ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Myristica fragrans* Houtt.

ชื่อวงศ์ MYRISTICACEAE

ชื่อสามัญ Nutmeg tree

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง 9-23 ม. แตกกิ่งก้านสาขามาก เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบสีเขียวเข้มเรียบ รูปใบหอก กว้าง 3.5-5.5 ซม. ยาว 6.2-13.5 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนสอบเรียว

ดอก ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นช่อ 2-3 ดอก ออกที่ซอกใบ ดอกย่อยรูปคนโท ขนาดเล็ก สีเหลืองอ่อน ดอกเพศผู้และเพศเมียแยกต้น ดอกเพศผู้เป็นกลุ่มดอกเพศเมียเป็นดอกเดี่ยว ๆ และมีขนาดใหญ่กว่าดอกเพศผู้

ผล ผลสด ทรงเกือบกลม ก่อนขังน้ำน้ำ ผลสุกแตกออกเป็นสองส่วน ภายในมีรูกหุ้มเมล็ดสีแดงสด เมล็ด มีขนาดใหญ่เปลือกแข็งสีน้ำตาล แต่ละผล มี 1 เมล็ด ออกดอกผลระหว่างธันวาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เมล็ดและรูกหุ้มเมล็ด ใช้เป็นเครื่องเทศปรุงอาหาร แก่จุกเสียด แก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก่น แก้ไข้

อื่น ๆ ผลนำมาแช่อิ่ม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ถิ่นกำเนิด มอลลัสกา อินโดนีเซีย

จันอิน

ชื่อพื้นเมือง จัน (ทั่วไป); จันขาว, จันลูกหอม, จันอิน, จันโอ, อิน (ภาคกลาง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros decandra* Lour.

ชื่อวงศ์ EBENACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 10-20 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลดำ แตกเป็นสะเก็ด กิ่ง ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปขอบขนานหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-4.0 ซม. ยาว 5.5-8.5 ซม. ขอบหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายสอบทู่ โคนมนเว้าเล็กน้อย

ดอก ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบ ช่อเล็ก มี 3-4 ดอก ดอกแยกเพศดอกเพศผู้สีครีม กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มี 5 กลีบ ทุกส่วนของต้น มีขนสีน้ำตาล ดอกเพศเมียสีขาวนวล หรือสีครีมออกเป็นดอกเดี่ยวตามกิ่งเล็ก ๆ

ผล เป็นผลสดแบบมีเนื้อ รูปกลมแป้นกว้าง 4-5 ซม. ยาว 3-4 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง จุกผลมีกลีบไม้เชื่อมติดกันปลายกลีบโค้งกลับ เมล็ด สีน้ำตาลมีหลายเมล็ด ออกดอกและผลช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ผลดิบ กินแก้พิษ นอนไม่หลับ เนื้อไม้และแก่น บำรุงประสาท บำรุงผิวให้สดชื่น แก้ร้อนในกระหายน้ำ ตับปอดและดีพิการ ขับพยาธิ
อื่น ๆ ผลสุก รับประทานกับน้ำกะทิสด

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย จันทบุรี

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า

ถิ่นกำเนิด เทือกเขาหิมาลัย ทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีน

จันทร์กระพ้อ

ชื่อพื้นเมือง จันทร์กระพ้อ (กรุงเทพฯ); เขี้ยวภูเขา (พังงา); จันทร์พ้อ (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vatica diospyroides* Symington

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ Chan-ka-pho

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง 8-15 ม. แตกกิ่งจำนวนมาก เปลือกลำต้นเรียบ สีน้ำตาลอมเทา กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ สีเขียวเข้มเป็นมัน ผิวเกลี้ยง ใบรูปรีแกมขอบขนานหรือใบหอก กว้าง 3.5-5.5 ซม. ยาว 13.5-23.5 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายเรียวแหลมหรือมน โคนมนหรือสอบและเบี้ยวเล็กน้อย

ดอก ดอกช่อกระจุก ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก กลีบดอกเวียนเป็นรูปกังหัน 5 แฉก ดอกบานกว้าง 1.5-2.2 ซม.

ผล เป็นผลแห้งเปลือกแข็งรูปทรงกลม มักแตก้า เป็น 3 เลี้ยง มีขนสีน้ำตาล กลีบผลรูปสามเหลี่ยมสั้นกว่าความยาวตัวผล เมล็ด รูปไข่ปลายแหลม แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอกใช้ผสมกับยาอื่น ประุงเป็นยาหอมแก้ลม บำรุงหัวใจ
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย เวียดนาม

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน

จำปาป่า

ชื่อพื้นเมือง จำปา (ทั่วไป); จำปาป่า (สุราษฎร์ธานี); จำปาทอง (นครศรีธรรมราช); จำปาเขา (ตรัง); จำปากอ (มาลาบู-ใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Michelia champaca* L.

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ Orange champak

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-30 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้น สี

น้ำตาลปนเทา ผิวเป็นเกล็ดบาง ๆ หรือเป็นร่องเล็ก ๆ ตามความยาวของต้น กิ่งอ่อนมีขน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบหลังสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบรูปไข่หรือรูปรี กว้าง 5-10 ซม.

ยาว 10-20 ซม. ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลมถึงเรียวแหลม โคนรูปกลม

ดอก ดอกเดี่ยว สีเหลืองส้มมีกลิ่นหอมแรง ออกตามง่ามใบ ดอกบานตั้งขึ้น มีกาบหุ้มดอก

ก้านดอก ยาว 1-2 ซม. กลีบดอก 10-15 กลีบ เรียง 2 ชั้น เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก

ผล ผลออกเป็นกลุ่ม ผลย่อยมี 20-40 ผล ขนาด 1-2 ซม. เปลือกผลแข็งมีจุดสีขาวขรุขระ

โดยรอบ ผลแก่สีน้ำตาลแตกตามร่องกลางผลในแนวตั้ง เมล็ด ค่อนข้างกลม สีดำ เยื่อ

หุ้มเมล็ดสีแดงส้ม แต่ละผลมี 1-6 เมล็ด ออกดอกและผลหมุนเวียนตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก น้ำมันหอมระเหยเป็นยาบำรุงหัวใจ ระบบประสาท บำรุงโลหิต

แก้คลื่นไส้ แก้ไข้ ขับปัสสาวะ ราก พอกฝี ผล บำรุงธาตุ ขับปัสสาวะและเสมหะ

อื่น ๆ เนื้อไม้ ก่อสร้าง และทำเครื่องใช้ต่างๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทั่วไปทุกภาค

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

อินกานิด อินเดียน อินโดนีเซีย

จำปีแขก

ชื่อพื้นเมือง จำปีแขก (กรุงเทพฯ); จำปาลแขก (จันทบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Michelia figo* (Lour.) Spreng.

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ Dwarf chempaka, Champae

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่ม สูง 1.5-2.5 ม. มีขนสีน้ำตาลปกคลุมทั่วไป โดยเฉพาะตามกิ่งก้านและดอกตูม แตกกิ่งก้านมาก เรือนยอดรูปเจดีย์

ใบ ใบเดี่ยว ออก เรียงสลับ ผิวใบเกลี้ยง เนื้อใบค่อนข้างหนา ใบรูปรี กว้าง 2-5 ซม. ยาว 3-10 ซม. ปลายเรียวแหลม ขอบเรียบ โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงสีน้ำตาล 3 กลีบ กลีบดอก 2 วง วงละ 3 กลีบ สีขาวนวล กลีบหนาแข็ง ยาว 2-3 ซม. ดอกมีกลิ่นหอม บานตอนเย็น

ผล ผลกลุ่ม ผลย่อยแตกตามยาว

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ ต้มน้ำดื่ม ระงับไอ รักษาหลอดลมอักเสบ ดอก มีน้ำมันหอมระเหยปรุงเป็นยาหอมบำรุงหัวใจ เปลือกกราก ใช้เบื่อปลา ราก แก้โรคมะเร็งลมเคลื่อนอื่น ๆ ปลูกเป็นไม้พุ่มสวยงาม ดอกมีกลิ่นหอม

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง ปักชำ ทาบกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ทุกภาค

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน

จำปีจีน

ชื่อพื้นเมือง	จำปีจีน (ภาคกลาง)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Magnolia maudiae</i> var. <i>platypetala</i>
ชื่อวงศ์	MAGNOLIACEAE
ชื่อสามัญ	-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 9-20 ม.
ใบ	ใบเดี่ยว ออกสลับ แผ่นใบมีขนาดใหญ่ ผิวใบเรียบเป็นมัน สีเขียวสด ใบรูปหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 5-8 ซม. ยาว 10-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายแหลม โคนมน
ดอก	ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ ดอกตูมเป็นรูปกระสวย ยาว 5-8 ซม. ดอกสีขาวมีกลิ่นหอมแรง กลีบดอกรูปรีปลายแหลม แต่ละกลีบแยกเป็นอิสระกัน เรียงซ้อนกันหลายชั้น กลีบดอก 12-16 กลีบ เนื้อกลีบค่อนข้างหนา กลีบดอกชั้นนอกมีขนาดใหญ่กว่ากลีบดอกชั้นใน เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ออกดอกตลอดปี
ผล	ไม่ปรากฏผล
ประโยชน์	สรรพคุณทางยา ดอกผสมกับมะพร้าว ให้หญิงตั้งครรภ์รับประทานจะทำให้คลอดง่าย อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ
การขยายพันธุ์	ตอนกิ่ง และทาบกิ่ง
การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย	ทั่วไป
การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ	จีน
ถิ่นกำเนิด	จีนตอนใต้

จำปีสิรินธร

ชื่อพื้นเมือง จำปีสิรินธร (ลพบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Magnolia sirindhorniae* Noot. & Chalermklin

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ Princess Sirindhorn's Magnolia

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 13-23 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล แตกเป็นร่องลึกตามยาว แตกกิ่งเป็นพุ่มเฉพาะที่ยอด

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับรอบกิ่ง ใบแก่เรียบ เนื้อใบหนาแข็งกรอบ ใบรูปรี กว้าง 3.5-5.5 ซม. ยาว 6.5-10.5 ซม.ขอบเรียบ ปลายมนทุติงแหลม โคนใบกลมหรือรูปกลม ใบอ่อนมีขนปกคลุมทั้งสองด้านแต่เมื่อแก่มีขนน้อยลง

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง สีขาวมีกลิ่นหอม กลีบดอก 12-15 กลีบ ปลายกลีบมนเนื้อหนา ฉ่ำน้ำ แข็งเปราะ เมื่อใกล้โรยดอกสีเหลืองเข้ม

ผล ผลกลุ่ม ผลย่อย 15-25 ผล เป็นผลแห้งแตกซีกเดียวตามยาว ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีน้ำตาลอ่อน เมล็ด รูปกลมรี ยาว 3.5-5.5 ซม. สีแดงเข้ม แต่ละผลมี 1-5 เมล็ด ออกดอกและผล มีนาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ พอกฝี แผล ราก ขับลม ดอก แก้ไข้พิษตัวร้อน
อื่น ๆ เป็นไม้มงคล

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ลพบุรี เลย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ -

ถิ่นกำเนิด ไทย จำปีสิรินธร เป็นพืชเฉพาะถิ่นของไทย

จำปีหนู

ชื่อพื้นเมือง จำปีหนู (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Magnolia compressa* Maxim

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 5-15 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ แตกกิ่งเป็นพุ่มเฉพาะที่เรือนยอด กิ่งก้านมีขนและช่องอากาศเป็นจุด ๆ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับรอบกิ่ง ผิวใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน หลังใบสีเขียวเข้มกว่าท้องใบ เนื้อใบหนา ใบรูปหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 7-12 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนรูปกลม

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกสีขาวมีกลิ่นหอม กลีบดอก 9 กลีบ เรียงเป็น 3 ชั้น กลีบชั้นในมีขนาดแคบและสั้นกว่าชั้นนอก

ผล ผลกลุ่มออกเป็นช่อยาว 2-3 ซม. มีผลย่อย 2-4 ผล รูปกลมรีหรือมน ขนาด 1 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีน้ำตาลอ่อน ผลย่อยแตกตามยาว เมล็ด รูปกลมรีสีแดงเข้ม ยาว 0.5 ซม. แต่ละผลมี 1-2 เมล็ด ออกดอกและผล สิงหาคม-พฤศจิกายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา น้ำมันหอมระเหยคอกนำมาผลิตเครื่องหอม
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ไม้ใช้ทำเครื่องเรือน

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบในป่าดิบ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน ฟิลิปปินส์

ถิ่นกำเนิด เวียดนาม

จำปูน

ชื่อพื้นเมือง จำปูน (กรุงเทพฯ, ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Anaxagorea javanica* Bl.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Jampoon

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่ม สูง 3-5 ม. เปลือกลำต้นสีเทาคล้ำเรียบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับในระนาบเดียว ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 4-8 ซม. ยาว 10-15 ซม. หลังใบสีเขียวเข้ม ผิวเกลี้ยงเป็นมัน ปลายแหลม ขอบเรียบ โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามกิ่งตรงข้ามใบและปลายกิ่ง สีขาวมีกลิ่นหอม กลีบดอกหนาและแข็ง กลีบดอก 6 กลีบ เรียงเป็น 2 ชั้นๆ ละ 3 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม เกสรเพศผู้จำนวนมาก ยอดเกสรเพศเมียรูปโคน ปลายเป็นรูปตัว U เปิดออก ดอกบานเต็มที่ประมาณ 2.5 ซม.

ผล ผลรวมรูปกระบอง มี 4-8 ผล ยาว 2.5-3 ซม. รวมก้านสั้นๆ แห้งแล้วแตก เมล็ดมี 2 เมล็ดในแต่ละฝัก เบน เว้า สีดำเป็นมัน ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ยอดอ่อนรับประทานได้

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ของประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บอร์เนียว และชาว

ถิ่นกำเนิด ภาคใต้ของประเทศไทย

จำลา

ชื่อพื้นเมือง จำลา (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Magnolia praecalva* (Dandy) Figlar & Noot

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 25-35 ม. มีพุ่มสูง แตกกิ่งน้อย เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมเทาและมีกลิ่นฉุน มีช่องอากาศเล็กๆ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเรียบ เนื้อใบหนาเป็นมัน ใบรูปขอบขนาน กว้าง 3.5-5.5 ซม. ยาว 10-13 ซม. ขอบเรียบ ปลายมนหู่ โคนรูปติ่ม

ดอก ดอกเดี่ยว ออกที่ปลายกิ่ง ขนาดใหญ่สีขาวนวล มีกลิ่นหอม ดอกตูมรูปกระสวย มีกาบหุ้มดอก 1 แผ่น กลีบดอก 9 กลีบ เรียง 3 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ กลีบชั้นนอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบชั้นกลางและชั้นในสีขาวนวลและมีขนาดเล็กกว่ากลีบชั้นนอก

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-5 ผล รูปทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-3.5 ซม. เปลือกผลหนา แข็ง ผลอ่อนสีเขียวอมน้ำตาลเมื่อสีดำ แตกเป็นพู เมล็ดกลมรีสีแดงส้ม มี 5-8 เมล็ด ออกดอกและผล มกราคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ตอนล่าง

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จิกเขา

ชื่อพื้นเมือง จิกเขา (นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Barringtonia pendula* (Griff.) Kurz

ชื่อวงศ์ LECYTHIDACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 8-20 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเรียบ แตกกิ่งน้อย แต่ละกิ่งพุ่มทรงกลม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับถี่ที่ปลายกิ่ง ผิวใบเกลี้ยง ใบรูปหอกหรือรูปไข่ กว้าง 8.5-14.5 ซม. ยาว 13-22 ซม. ขอบใบจักถี่ หรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายมน โคนสอบ

ดอก ดอกช่อ แบบช่อกระจุกยาว ยาว 0.5-1 ม. ห้อยลงจากปลายกิ่งหรือซอกใบ สีชมพู กลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 4 กลีบ โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย กลีบดอก 4 กลีบ

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-25 ผล รูปขอบขนานหรือทรงกลม มีสันเหลี่ยม 4 สัน เรียงตามยาวผล ผิวเรียบ ผลกว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 3.5-5.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกสีเหลือง เมล็ด รูปไข่สีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผล เมษายน-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ แก้ท้องร่วง เมล็ด แก้จุกเสียดแน่นท้อง เปลือก สมานแผล อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

จิกเล

ชื่อพื้นเมือง จิกเล, โคนเล (ภาคใต้); อามุง (มลายู-นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Barringtonia asiatica* (L.) Kurz

ชื่อวงศ์ LECYTHIDACEAE

ชื่อสามัญ Futu

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 8-12 ม. เปลือกลำต้นหนา ขรุขระ สีน้ำตาล แตกเป็นร่องตามยาว บริเวณกิ่งมีรอยแผลเป็นหรือเป็นตุ่ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ใบค่อนข้างหนา ด้านท้องใบสีเขียวเป็นมัน ใบรูปไข่กลับหรือรูปไข่กลับแกมขอบขนาน กว้าง 10-15 ซม. ยาว 25-35 ซม. ขอบเรียบ ปลายมนเว้าหรือมีติ่งแหลมเล็กๆ โคนสอบแคบ

ดอก ดอกช่อแบบช่อกระจุก ดอกย่อย 5-7 ดอก ออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกตั้งตรง มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 2 กลีบ เกือบกลม กลีบดอก 4 กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมาก เรียงซ้อนกัน 6 ชั้น สีขาวปลายสีชมพูแดงหรือม่วง ดอกบานกว้าง 8-12 ซม. บานกลางคืน โยกล่วงวัน

ผล ผลเดี่ยวแห้งไม่แตก ขนาดใหญ่รูปทรงสี่เหลี่ยมฐานเว้า ผิวสีเขียวเป็นมัน กว้าง 7.5-11 ซม. ยาว 8.5-11.5 ซม. เมล็ด แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผล พฤษภาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือก ต้มทา แก้ปวดข้อ ผล ชงน้ำดื่มแก้ไข้ แก้หืด แก้ท้องเสีย เมล็ด แก้กูกเสียด ราก ผสมกับน้ำมันมะนาวใช้ปิดแผลถูกงูกัด แก้พิษอื่น ๆ เป็นพิษกับปลา ปลุกเป็นแนวกันลม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ของไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ชายฝั่งทะเลของอินเดีย เอเชีย ภาคเหนือของออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด อินเดีย มาดากัสกา (Madagascar) ฟิลิปปินส์

เจ้าเมืองกลาง

ชื่อพื้นเมือง เจ้าเมืองกลาง, พระยากลาง (ภาคกลาง); ชิงหลังขาว, ทังหลังขาว (ภูเก็ต)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Kerriodoxa elegans* J.Dransf.

ชื่อวงศ์ PALMAE

ชื่อสามัญ White elephant palm, King Thai palm

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ปาล์มเจ้าเมืองกลางเป็นปาล์มลำต้นเดี่ยวขนาดเล็ก ไม่แตกกอ ลำต้นสั้น สูง 3-4 ม. และสูงได้ถึง 12 ม.

ใบ ใบเดี่ยว มีขนาดใหญ่ ด้านหลังใบสีเขียว ด้านท้องใบมีสีขาวหรือสีเงิน ใบรูปฝ่ามือ ก่อนข้างกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1-1.5 ม. ขอบใบเป็นแฉกแหลมลึกถึงสะดือ ใบ ก้านใบมีสีเขียวยาวประมาณ 1 ม. ขอบก้านใบเรียบไม่มีหนาม

ดอก ดอกช่อ ออกเป็นทะลายสั้น ๆ ที่โคนกาบล่าง ๆ ของลำต้น 2-4 ช่อ แยกเพศ ช่อดอกเพศผู้ ยาว 40-50 ซม. ช่อดอกเพศเมีย ยาว 70-75 ซม. ดอกกลมสั้นสีขาวครีม

ผล ผลเดี่ยวออกเป็นกลุ่ม รูปกลมมนหรือรูปรี ขนาด 2-3 ซม. ผิวผลเกลี้ยงเป็นพวง ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีส้ม เมล็ด มี 1 เมล็ด ต่อผล ออกดอกและผล ธันวาคม-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ ตามชายฝั่งทะเล แถบ จังหวัดภูเก็ต พังงา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ไม่มีข้อมูล

ถิ่นกำเนิด ไทย (จังหวัดภูเก็ต)

ชงโคดอกหอม

ชื่อพื้นเมือง ชงโค, ชงโคดอกหอม (ภาคกลาง); เสี้ยวดอกแดง (ภาคเหนือ); เสี้ยนหวาน (แม่ฮ่องสอน); กะเฮอ, สเปซี (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia purpure* L.

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEA

ชื่อสามัญ Orchid tree, Butterfly tree

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 3-7 ม.

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบพับเข้าหากันคล้ายผีเสื้อ ผิวใบมีขนปกคลุม ใบรูปมนกลม 2 ซีก เหมือนกัน กว้าง 8-15 ซม. ยาว 10-14 ซม. ขอบเรียบ ปลายเว้าลึก โคนใบเว้า

ดอก ดอกช่อ ออกตามปลายกิ่ง มีดอกย่อย 6-10 ดอก สีม่วงมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรเพศผู้ยาว มี 5 อัน มีเกสรเพศเมีย รังไข่ยาว 1 อัน ดอกบานกว้าง 5-7 ซม.

ผล ฝักมีขนปกคลุม ฝักอ่อนสีเขียวฝักแก่สีน้ำตาล แตกตามยาวฝัก เมล็ดแบนแต่ละฝักมีประมาณ 10 เมล็ด ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ พอกฝี แผล ราก ขับลม ดอก แก้ไข้พิษตัวร้อน
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอน ปักชำ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย คาบสมุทรมอินโดจีน มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด จีน

ชะลูด

ชื่อพื้นเมือง ชะลูด (ภาคกลาง, ตราด); นูด (ตรัง, สุราษฎร์ธานี, สงขลา); ลูด (ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alyxia reinwardtii* Blume

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้รอเลื้อย ลำต้นขนาดเล็ก ต้นอ่อนสีน้ำตาล ต้นแก่สีดำ เปลือกลำต้นหยาบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงรอบข้อ ๆ ละ 3 ใบ ผิวใบเรียบเป็นมัน หนาและแข็ง ใบรูปรี กว้าง 1-4 ซม. ยาว 4-9 ซม. ขอบเรียบมีว่นลง ปลายเรียวแหลม โคนเป็นครีบ

ดอก ดอกช่อแบบซี่ร่ม ออกตามง่ามใบ ดอกย่อยช่อละ 4-10 ดอก สีเหลืองมีกลิ่นหอม มีใบประดับ โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นท่อยาว 1-2 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ

ผล ผลแห้งและแข็ง รูปรี ยาวประมาณ 1 ซม. ออกดอกและผล ธันวาคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เนื้อไม้ เป็นยาบำรุงหัวใจ รักษาลม ขับลม เปลือกชั้นใน เป็นยาบำรุงกำลัง ใบ รักษาอาการไข้ ดอก รักษาอาการไข้เพื่อคั่ง ผล รักษาอาการไข้รากอื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ประดับผ้า ใบยาสูบ ให้มีกลิ่นหอม และทำรูปหอม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ปักชำ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ขึ้นตามป่าดิบแล้งทางภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในต่างประเทศอื่น ๆ แถบทวีปเอเชีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย จีน เวียดนาม

ถิ่นกำเนิด ไทย

ชิงชี

ชื่อพื้นเมือง ชิงชี, พญาจอมปลวก, แสมชอ (ภาคกลาง); กระจาดป่า (ชลบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Capparis micracantha* DC.

ชื่อวงศ์ CAPPARACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก กิ่งก้านคดไปมา สูง 0.5-1 ม. ลำต้นสีเขียวมีหนาม เปลือกลำต้นเป็นกระขาวๆ และแตกเป็นระแหง

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบสีเขียวแข็งและหนาผิวใบเป็นมัน ใบรูปไข่ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 5-8 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวและแหลม โคนสอบเรียว

ดอก ดอกช่อ ออกที่ซอกใบหรือกิ่งก้าน กลีบดอกเป็นเส้นเล็กๆ พู สีขาว เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียเป็นเส้นเล็กสีขาวอยู่ในดอกเดียวกัน

ผล ผลสด รูปกระสวยทรงกลมหรือทรงกระบอก ผิวเรียบเป็นมัน ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดง เมล็ด รูปกลมรี อัดกันแน่นเป็นจำนวนมาก ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ต้น ใช้รักษาอาการฟกบวม ใบ ใช้ต้มน้ำอาบรักษาโรคผิวหนัง ดอก ใช้รักษาโรคมะเร็ง ผล เป็นยาขับลม รักษาเมะเร็ง ตำพอก แก้ฟกบวม
อื่น ๆ ดอกสวยงามนำมาพัฒนาเป็นไม้ดอก

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ตามป่าโปร่งทั่ว ๆ ไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ฮาวาย จีน ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด เอเชีย

ดีหมี

ชื่อพื้นเมือง ดีหมี, ดินหมี (ลำปาง); กาดวกระจาย (ประจวบคีรีขันธ์); กาไล (สุราษฎร์ธานี); คัดไล (ระนอง); จีมะไฟ, มะดีหมี (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cleidion spiciflorum* (Burm.f) Merr.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-20 ม. ไม้พัดใบ ลำต้นตรง เปลือกต้นเรียบ สีเทาดำ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปรีหรือรูปขอบขนาน กว้าง 3.5-8.5 ซม. ยาว 10.5-19.2 ซม. ขอบใบหยักตื้นหรือเรียบ ปลายใบแหลมหรือมีติ่งแหลม โคนใบแหลมหรือมน ลักษณะเด่น ก้านใบจะเป็นสีเหลือง
- ดอก** ดอกเดี่ยว แยกเพศ ดอกเพศผู้เป็นช่อกระจะเชิงลด ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 3 กลีบ ไม่ปรากฏกลีบดอก ดอกเพศเมีย กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม สีเหลืองอมเขียว ดอกบานกว้าง 2-3 ซม.
- ผล** ผลแห้งแตก 1-3 พู ผลกลม กว้าง 2-3 ซม. ยาว 1-1.5 ซม. เปลือกเหนียวแข็ง ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีเขียวเข้มอมน้ำตาล เมล็ดกลม มี 1-3 เมล็ด ต่อผล ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-เมษายน
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ราก ก้าน ใบ ต้มน้ำดื่มและอาบรักษาไข้มาลาเรีย เป็นพืชต่อปลา อื่น ๆ ปลูกให้ร่มเงา

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบทั่วไป และชายป่าใกล้ลำธาร

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ยูนาน อินเดีย มาเลเซีย เนปาล ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด อินโดนีเซีย มาเลเซีย

ตะเคียนทอง

ชื่อพื้นเมือง ตะเคียนทอง, ตะเคียนใหญ่ (ภาคกลาง); จะเคียน (เหนือ); กะกั, โกกี้ (กระเหรี่ยง-เชียงใหม่); จูเค้, โซเก (กระเหรี่ยง-กาญจนบุรี); ตะเคียน, ตะเคียนทองไพร (ลัวะ-เชียงใหม่); จีองา (มลายู-นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hopea odorata* Roxb.

วงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ Iron wood.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 15-25 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นหนาสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลแตกเป็นสะเก็ดตามยาวของลำต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่แกมรูปใบหอก กว้าง 2.5-5.6 ซม. ยาว 4.5-9.1 ซม.

ดอก ดอกช่อแยกแขนง มีขนาดเล็ก ออกปลายกิ่งหรือซอกใบ สีขาวแกมเหลืองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ เกสรตัวผู้ ประมาณ 15 อัน

ผล ผลแห้ง ทรงกลม ผิวเกลี้ยง ปลายมนมีติ่งแหลม กว้าง 4-7 มม. ยาว 6-7 มม. มีปีกยาว 2 ปีก กว้าง 0.8-1 ซม. ยาว 5-6 ซม. ออกดอกและผลมกราคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือก แก้ปวดฟัน เหงือกบวม ยาง ขับเสมหะ น้ำร้อนลวก สมานแผล แก่นไม้ แก้ท้องร่วง แก้บิด

อื่นๆ เนื้อไม้ สร้างบ้าน เฟอร์นิเจอร์

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเต็งรังทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตะเคียนหิน

ชื่อพื้นเมือง ตะเคียนทราย (ตราด, ตรัง); ตะเคียนหิน (ภาคใต้); ตะเคียนหนู (นครราชสีมา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hopea ferrea* Laness.

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ Kian-sai

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 15-30 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้มแตกเป็นสะเก็ด เปลือกในสีเหลืองส้ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเกลี้ยง ใบอ่อนสีแดงใบแก่สีเขียว ใบรูปไข่ถึงรูปไข่แกมรูปใบหอก กว้าง 1.5-3.0 ซม. ยาว 5.5-8.0 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวและเป็นติ่งแหลม โคนใบมน

ดอก ดอกช่อ ออกตามง่ามใบและปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็กสีขาวถึงเหลืองนวล

ผล ผลแห้ง ผลโตประมาณ 1.4 ซม. ปลายเป็นติ่งแหลม มีขนประปราย มีปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก ออกดอกและผล สิงหาคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก ใช้เข้ายาเป็นเกสรร้อยแปด ต้มน้ำจากเปลือกใช้ล้างแผลและผสมกับเกลืออมป้องกันฟันผุ เนื้อไม้ใช้เป็นส่วนประกอบทำยารักษาโรคเลือดลมไม่ปกติ แก้กระษัย

อื่นๆ ไม้ ทำเครื่องเรือน เรือ สะพาน หมอนรองรางรถไฟ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้ง ทุกภาคของประเทศ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไม่ปรากฏ -

ตำเสา

ชื่อพื้นเมือง กระโอบ (ปราจีนบุรี); โกงกางป่า (ชลบุรี); ทังไข่ไก่ (สตูล); มะเขือจีน (ตราด); มังตาลแดงเขา (สุราษฎร์ธานี); รักไก่ (นครศรีธรรมราช)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ternstroemia wallichiana* (Griff.) Engl.

ชื่อวงศ์ THEACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-20 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ใบรูปรีขอบขนานหรือรูปหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-5.5 ซม. ยาว 7-15 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนสอบ
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกเป็นกระจุก ตามง่ามใบปลายกิ่ง 2-4 ดอก สีขาวนวลอมเหลือง กลีบเลี้ยงค่อนข้างกลม กลีบดอกรูปไข่กลับหรือรูปวงกลม
- ผล** ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปกลมถึงกลมรี รองรับด้วยกลีบเลี้ยงหนาคล้ายจุกคออร์ก ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 2.0-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปยาวรี สีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-ธันวาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รสฝาดสมานแผล

อื่น ๆ ไม้ก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบชื้น ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ศรีลังกา

ถิ่นกำเนิด ไม่มีข้อมูล

ตีนเป็ดทะเล

ชื่อพื้นเมือง ตุม (กาญจนบุรี); ตีนเป็ด, ตีนเป็ดทะเล (ภาคกลาง); สั่งลา (กระบี่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cerbera odollam* Gaertn.

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ Pong-pong

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 6-15 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอ่อน มียางสีขาวข้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับออกที่ปลายกิ่ง ผิวใบเรียบเป็นมัน ก้านใบยาว 3 ซม. ใบรูปรียาว กว้าง 5-8 ซม. ยาว 8-15 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบมีหางแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกช่อ ออกตามปลายกิ่ง ดอกย่อยสีขาว มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ปลายเรียวแหลม กลีบดอก 5 กลีบ กลีบดอกบิดเล็กน้อย

ผล ผลเดี่ยว รูปทรงกลม ผิวเรียบเนียนเป็นมัน มีจุดเล็ก ๆ สีขาว ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีแดงเข้ม เมล็ดใหญ่เกือบเท่าผล เมล็ดเบาลอยน้ำได้ ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ แก้ไข้หวัด กลากเกลื่อน ดอก แก้วริดสีดวงทวาร ราก ขับเสมหะ อื่น ๆ เมล็ดตีนเป็ดทะเล นำมาเป็นเครื่องปลูก เช่นปลูกกล้วยไม้

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

กระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าชายเลนภาคใต้

กระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เอเชียเขตร้อน ออสเตรเลีย มาดากัสการ์

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เถาเอ็นอ่อน

ชื่อพื้นเมือง เถาเอ็นอ่อน, เมื่อย (ภาคกลาง); ดินเป็ดเครือ (ภาคเหนือ); หล้าลิเลน (ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cryptolepis buchanani* Roem. & Schult.

ชื่อวงศ์ ASCLEPIADACEAE

ชื่อสามัญ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เลื้อย ชอบพาดพันตามต้นไม้ใหญ่ เปลือกลำต้นสีน้ำตาลดำ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม หลังใบเรียบเป็นมันและลื่น ท้องใบสีขาวนวล ใบรูปไข่หรือรูปไข่กลับ กว้าง 2.5-6.5 ซม. ยาว 5.0-10.5 ซม. ขอบเรียบ ปลายมนมีหางสั้น โคนสอบ

ดอก ดอกช่อ ออกตามซอกใบ ดอกย่อยสีเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงสีเขียว 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบดอกเชื่อมติดกัน

ผล ผลแห้งแตกรูปทรงกระบอกติดกันเป็นคู่ ปลายผลแหลมผิวเป็นมันลื่น ผลแก่แตกด้านเดียว เมล็ด สีน้ำตาลมีขนสีขาว ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เถา บำรุงเส้นเอ็น แก้ปวดเมื่อย ใบ โขลกทำลูกประคบ
อื่น ๆ -

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดงดิบถึงป่าเบญจพรรณทุกภาค

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีน อินเดีย เนปาล อินโดจีน

ถิ่นกำเนิด ไทย

ทั้งเก

ชื่อพื้นเมือง ทั้งเก, จำปาป่า (นครศรีธรรมราช)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Magnolia elegans* (Blume) H. Keng

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น ไม้ยืนต้น สูง 30-35 ม. ลำต้นเปลาตรง ทรงพุ่มกลมโปร่ง เปลือกลำต้นสีเทา
- ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ใบรูปรี กว้าง 4-6 ซม. ยาว 10-13 ซม. แผ่นใบเรียบ ขอบใบเรียบ บิดเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบเรียวแหลมและงุ้มลง โคนใบมนแกมรูปลิ้ม
- ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามปลายยอด กาบหุ้มดอกสีเขียวอ่อน เรียบเป็นมัน ดอกคว่ำลง สีขาว โกลีโรยสีฟางข้าว กลีบดอก 12-15 กลีบ ยาวเรียว บิดเป็นม้วน ปลายแหลม
- ผล เป็นผลกลุ่ม มีผลย่อย 30-50 ผล เรียงอัดกันแน่นอยู่บนแกนกลางอันเดียวกันและมี เปลือกผลเชื่อมติดกัน เมล็ด รูปกลมรี กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-4 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผล สุกสีเหลือง ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ พบที่จังหวัด นครศรีธรรมราช พังงา นราธิวาส ในป่าดิบแล้ง หรือป่าผลัดใบ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

ทุ้งฟ้า

ชื่อพื้นเมือง ทุ้งฟ้า (ภาคใต้); กระทุ้งฟ้าให้, ทุ้งฟ้าไก่ (ชุมพร); ดินเทียบ (สงขลา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alstonia macrophylla* Wall. Ex G.Don

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ Indian walnut

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 20-30 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล หนายาวขรุขระเล็กน้อย ใบเดี่ยว ออกเวียนเป็นวงที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับแกมรูปใบหอก กลับ กว้าง 4-11 ซม. ยาว 6-27 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนรูปลิ้ม ท้องใบมีขนและคราบสีเทา

ดอก ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามง่ามใบและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 3.5-10.5 ซม. ดอกสีขาวมีกลิ่นหอมอ่อนๆ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 แฉก ดอกบาน 2.5-3.0 ซม.

ผล ฝักแห้งแตก 2 ซีก ฝักเรียวยาวออกเป็นคู่ๆ บิดเป็นเกลียว เมล็ด รูปขอบขนานขนาดเล็ก มีครุยสีขาวปลิวได้ ออกดอกและออกผล มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก ผสมยาบำรุงร่างกาย บำรุงกำหนด
อื่นๆ เนื้อไม้ ทำกระดาน พื้น ฝา เครื่องเรือน และเครื่องใช้

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ตามชายป่าและพื้นที่โล่งในป่าดิบชื้นทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เอเชียตอนใต้

ถิ่นกำเนิด ศรีลังกา

ทุเรียนป่า

ชื่อพื้นเมือง ทุเรียนป่า, ทุเรียนเถื่อน (ชุมพร, พังงา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Durio mansonii* (Gambela) Bakh.

ชื่อวงศ์ BOMBACACEAE

ชื่อสามัญ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 20-30 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเทา เรียบหรือขรุขระ เล็กน้อย

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ท้องใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านหลังใบมีเกล็ดสีเงินอมเหลือง ใบรูปขอบขนาน กว้าง 4-6 ซม. ยาว 7-12 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อแตกแขนงสั้นเป็นกลุ่ม ๆ ออกตามกิ่ง กลีบเลี้ยงติดกันคล้ายรูประฆัง ปลายแยก 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน สีแดง เกสรเพศผู้มีจำนวนมากรวมกันเป็นมัด

ผล ผลแห้งแตก ผลมีขนาดใหญ่ ผนังหนา เปลือกมีหนามแหลมยาว เมื่อแก่จะไม่แตกออก มีกลิ่นหอม เมล็ดกลมรี ขนาดใหญ่ มีเนื้อนุ่มบาง ๆ หุ้ม ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ แก้ไข้ แก้ดีซ่าน ขับพยาธิ และทำให้หนองแห้ง เนื้อหุ้มเมล็ด แก้โรคผิวหนัง ทำให้ฝีแห้งและขับพยาธิ เปลือก สมานแผล แก้น้ำเหลืองเสีย พูพอง แก้ฝี ตาน ชาง คุมธาตุ แก้คางทูม และไต่ยุงและแมลง ราก แก้ไข้
อื่น ๆ ผลรับประทาน

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง เสียบยอด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า

ถิ่นกำเนิด แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เทพทาโร

ชื่อพื้นเมือง เทพทาโร (ภาคกลาง); จวง, จวงหอม (ภาคใต้); จะไคต้น, จะไคหอม (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cinnamomum porrectum* (Roxb.) Kosterm.

ชื่อวงศ์ LAURACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 20-35 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลดำแตกตามแนวยาว ลำต้น กิ่งอ่อน เกลี้ยง และ มักจะมีคราบขาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ผิวใบด้านบนเกลี้ยงเป็นมันด้านล่างเป็นคราบขาว ใบรูปรีรูปไข่ กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 5.0-13.0 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อกระจุก ตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง 3-15 ดอก สีเหลืองนวลมีกลิ่นหอม กลีบดอกรวมเชื่อมติดกันเป็นหลอดรูปกรวย ปลายแยก

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-15 ผล ผลกลมขนาดเล็ก กว้าง 0.7-1.2 ซม. ยาว 1.2-1.5 ซม. ผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีดำ เมล็ดรูปไข่ ขนาดเล็ก ออกดอกและผล มีนาคม- มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือก เป็นยาบำรุง ใบ ใช้ทำยาขับลม บำรุงธาตุ แก้ท้องอืดแน่นเพื่ออื่น ๆ เนื้อไม้แกะสลัก ให้กลิ่นหอม น้ำมันหอมระเหยใช้กำจัดลูกน้ำยุง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้สมุนไพร

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า มลายู จนถึงแถบคาบสมุทรอินโดจีนและสุมาตรา

ถิ่นกำเนิด ไทย

นมควาย

ชื่อพื้นเมือง นมควาย (ทั่วไป); นมแมว (ภาคกลาง); นมวัว (กระบี่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Uvaria rufa* Blume

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มรอเลื้อย สูงถึง 5 ม. กิ่งอ่อนมีขนละเอียดสีน้ำตาลแดงปกคลุม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบมีขนสีน้ำตาลแดงทั้งสองด้าน รูปใบรีหรือรูปไข่ กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 4.5-10.2 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลมและเป็นติ่ง โคนมน

ดอก ดอกช่อกระจุก 2-3 ดอก ตามกิ่งก้านหรือตามง่ามใบ ดอกสีแดงเข้ม กลิ่นหอม กลีบดอก 6 กลีบแบ่งเป็นสองชั้น กลีบดอกมีขนสีน้ำตาลปกคลุม

ผล ผลกลุ่มอยู่รวมกันเป็นกระจุก มี 2-6 ผล รูปไข่หรือรูปไข่กลับ ยาว 2-3.5 ซม. ผิวขรุขระและมีขนอ่อน ๆ ปกคลุม ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีแดง เมล็ด รูปไข่มีจำนวนมากเรียงกันเป็นสองแถวสีน้ำตาลเป็นมัน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา แก่น ราก ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ ผลตำผสมน้ำแก้ผดผื่น
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลางในป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ฟิลิปปินส์

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นมช้าง

ชื่อพื้นเมือง นมช้าง (ภาคเหนือ); กล้วยหมูสัง (ตรัง); นมแมวใหญ่ (ชุมพร); นมวัว (สุราษฎร์ธานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Uvaria cordata* (Dunal) Alston

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 5-14 ม. กิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนสั้น ๆ อ่อนนุ่ม กิ่งแก่เรียบ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบหนาแข็งและกรอบ ใบอ่อนสีชมพูอมน้ำตาลมีขนอ่อนปกคลุม เมื่อแก่สีเขียวอมเหลือง ใบรูปไข่ กว้าง 5.5-12.5 ซม. ยาว 12.2-22.5 ซม. ขอบเป็นซี่หยัก ปลายแหลม โคนมนถึงหยักเว้า
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกเป็นกลุ่ม 1-3 ดอก ออกตามซอกใบใกล้ปลายยอด สีแดงขนาดใหญ่ กลีบเลี้ยงมีขนหนาแน่น กลีบดอกเรียงเป็น 2 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ ปลายกลีบห่อโค้งเข้าหากัน
- ผล** ผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-30 ผล ค่อนข้างกลมถึงรี ผลอ่อนสีเหลืองส้มเมื่อแก่สีดำ เมล็ด มีเมล็ดจำนวนมาก ออกดอกและผล กรกฎาคม-พฤศจิกายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ต้น ราก เป็นยาบำรุง
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ดอกประดับ อาหารสัตว์

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทุกภาคของประเทศไทยในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า เวียดนาม -

ถิ่นกำเนิด อัฟริกาเขตร้อน

นมแมว

ชื่อพื้นเมือง นมแมว (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rauwenhoffia siamensis* Schaeff.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Nom-Maew

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 2-5 ม. ลำต้นกลม เนื้อไม้เหนียว กิ่งอ่อนมีขนละเอียดสีน้ำตาลแดง

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ผิวใบเรียบเป็นมัน ใบรูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 5-13 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อกระจุก 2-3 ดอก ตามกิ่งและปลายกิ่ง ดอกสีเหลือง กลีบดอกหนา และแข็ง กลีบดอก 6 กลีบ เรียงสองชั้น ๆ ละ 3 กลีบ เรียงสับหว่างกัน

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-15 ผล รูปทรงกลม กว้างประมาณ 1 ซม. ยาว 1-1.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีเหลือง เมล็ดกลมแบนสีม่วงเข้มมีหลายเมล็ด ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา แก่น ราก แก้วพิษแมลงกัดต่อย เนื้อไม้ แก้ไข้หวัด ไข้เพื่อ เสมหะ ทับระดู ไข้กลับ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ดอกมีน้ำมันหอมระเหยมีกลิ่นหอมใช้แต่งกลิ่น

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นมวัว

ชื่อพื้นเมือง นมวัว (นครศรีธรรมราช)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Fissistigma latifolium* (Dunal) Merr. var. *covoidea* J.Sinclair

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 7-12 ม. ลำต้นสีน้ำตาล บางและเรียบ เปลือกชั้นในสีส้ม

ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ ผิวใบเรียบเป็นมันหนา ด้านท้องใบมีขน ใบมนรีแคบหรือขอบขนานปลายกว้าง กว้าง 5.5-8.5 ซม. ยาว 14.5-25 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกตรงข้ามใบหรือบนกิ่งที่มีใบ ดอกห้อยลง กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกชั้นนอก ฐานกว้างแล้วค่อยๆ สอบแหลม ปลายกลีบชี้ตรงหรือแผ่ออก กลีบดอกชั้นในเล็กเรียงชิดกันเป็นรูปกรวย

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-8 ผล รูปขอบขนาน ยาว 1-4 ซม. ก้านผลแข็ง ผลแก่สีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปกลมแบน แต่ละผลมี 1-2 เมล็ด

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากต้นนมวัว รสเย็นมัน บำรุงให้เกิดน้ำนม แก้กสตรีฟอมแห้งอยู่ไฟไม่ได้ ขับปัสสาวะ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าภาคใต้ ภาคเหนือ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

นมหนู

ชื่อพื้นเมือง นมหนู (ภาคใต้); แดงดง (เลย); แสด (เชียงใหม่); มะป่วน (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mitrephora vandiflora* Kurz

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 10-15 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้มเรียบ แตกกิ่งขนานกับลำต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับสองด้านในระนาบเดียวกัน ใบอ่อนมีขนสีน้ำตาลทั้งสองด้าน ใบรูปรี 3-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนมนหรือเว้าเล็กน้อย

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นกระจุก ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง 2-3 ดอก สีเหลืองมีกลิ่นหอม ปลายกลีบมีลายเป็นแถบสีม่วง กลีบดอกเรียงเป็น 2 ชั้น ชั้นนอกรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายแหลมโค้ง ขอบกลีบบิด กลีบดอกชั้นในรูปช้อน โคนกลีบเรียวแคบ ปลายกลีบแผ่กว้าง ประกบกันเป็นรูปกระเช้า

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 15-24 ผล รูปกลมรี ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 2.5-3.0 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปไข่แบนสีดำ ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ผลสุกรับประทานได้

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

นากบุด

ชื่อพื้นเมือง นากบุด (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mesua nervosa* Planch.&Triana

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่อสามัญ Chestnut ironwood

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 8-10 ม. เปลือกลำต้นสีเทา แตกกิ่งจำนวนมาก ทรงพุ่มแน่น ทึบเป็นรูปกรวยคว่ำ เนื้อไม้เหนียว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกช่อ ออกเป็นกระจุก 1-3 ดอก ตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง สีขาวมีกลิ่นหอม เกสรเพศผู้สีเหลืองจำนวนมาก กลีบเลี้ยงสีเขียว 4 กลีบ จี้อัง 4 กลีบดอก 4 กลีบ รูปไข่บานกางออก ขอบกลีบเป็นคลื่น ดอกบาน เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม.

ผล ผลเดี่ยว รูปรี ยาว 2-3 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดง ออกดอกและผล มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก บำรุงหัวใจ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ในป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียตอนใต้

นางแดง

ชื่อพื้นเมือง นางแดง, ปอจีแฮด (เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mitrephora maingayi* Hook. F.&Thomson

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 2-25 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเทา เรียบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว แผ่นใบหนา ใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 10-18 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมนเบี้ยว

ดอก ดอกออกเป็นช่อกระจุก มี 3-9 ดอก ออกตรงข้ามใบใกล้ปลายกิ่ง สีม่วงแดงมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 3 กลีบ สีเหลืองส้ม กลีบดอก 6 กลีบเรียงสองชั้น ชั้นนอก 3 กลีบ กลีบดอกมีลายสีแดงเข้มตามยาวของกลีบ ขอบกลีบบิดเป็นคลื่น กลีบชั้นใน ปลายกลีบมาบรรจบกันเป็นรูปโคมและมีลายเส้นสีม่วงเข้ม

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 16-20 ผล รูปกลมรี เปลือกผลมีขนนุ่มสีเหลือง ผลสุกสีเหลือง ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-พฤษภาคม

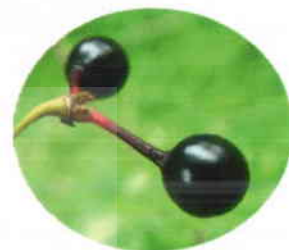
ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก เตา บำรุงหัวใจ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ขึ้นกระจายในป่าดิบแล้งที่ระดับความสูง 300-700 ม.

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ภาคใต้ของอินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย

น้ำนอง

ชื่อพื้นเมือง น้ำนอง (ภาคใต้); น้ำน้อย (เลย); ไคร้หน้า (อุตรธานี); ผักจ้ำ, มะจ้ำ (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Polyalthia suberosa* (Roxb.) Thwaites

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-4 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอ่อนขรุขระ มีตุ่มอากาศสีขาวนวล ขนาดเล็กตามกิ่งก้าน

ใบ ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ ผิวใบเรียบเป็นมัน ใบรูปรียาว กว้าง 2-3 ซม. ยาว 8-20 ซม. ขอบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามกิ่งหรือตรงข้ามกับใบใกล้ปลายยอด สีเหลืองห้อยลง กลีบดอก 6 กลีบ เรียงเป็น 2 ชั้น กลีบชั้น ชั้นละ 3 กลีบ กลีบชั้นนอกมีขนาดเล็กและสั้นกว่ากลีบดอกชั้นใน ก้านดอกสีแดง

ผล ผลกลุ่ม ผลย่อย 2-15 ผล รูปทรงกลมรี ผิวเรียบเป็นมัน ขนาดเล็ก ก้านผลยาว ประมาณ 1 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีแดงเข้มถึงสีม่วงดำ เมล็ด รูปกลมรี สีน้ำตาล แต่ละผลมี 1 เมล็ด

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบและกิ่ง พบสาร suberosol มีฤทธิ์ต้าน HIV เข้ายาแก้ไขทุกชนิด อื่น ๆ เป็นไม้มุงคลใช้ในพิธีรวบข้าวหรือทำขวัญข้าว

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทุกภาคของประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีน อินเดีย พม่า ฟิลิปปินส์

ถิ่นกำเนิด อินเดีย

โนรา

ชื่อพื้นเมือง โнора (กรุงเทพฯ); กำลิ่งช้างเผือก (ภาคเหนือ); พญาช้างเผือก (แพร่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hiptage benghalensis* (L.) Kurz subsp. *benghalensis*

ชื่อวงศ์ MALPHIGIACEAE

ชื่อสามัญ Hiptage

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้พุ่มกิ่งเลื้อย ลำต้นสูงสูงประมาณ 8 ม. เปลือกต้นเกลี้ยงสีน้ำตาลเข้ม มีช่องอากาศ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับ เนื้อใบบาง ผิวใบค่อนข้างเกลี้ยง ใบรูปไข่แกมหอก กว้าง 2-7 ซม. ยาว 7-15 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนสอบเรียว
- ดอก** ดอกช่อแบบช่อกระจุก ช่อดอกยาว 10-25 ซม. ดอกย่อยสีขาวอมชมพู กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ แต่ละกลีบไม่เชื่อมกัน ขอบกลีบหยักเป็นริ้ว เกสรเพศผู้มีจำนวน 10 อัน เรียงเป็น 2 ชั้น ก้านเกสรติดกันเป็นหลอด 1 มัด รังไข่มีจำนวน 1 อัน อยู่เหนือวงกลีบ
- ผล** ผลแบบซารามา มีปีกยาว 1 ปีก และมีปีกคู่ข้างสั้นกว่า 1 คู่ ออกดอกและผล มกราคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา แก่น ดอกเป็นยาบำรุง เปลือก พอกรักษาแผลสด ใบ แก้โรคผิวหนัง อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ในป่าดิบแล้งหรือป่าผลัดใบทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย ไทย ใต้หวัน ฟิลิปปินส์ พม่า มาเลเซีย และศรีลังกา
ถิ่นกำเนิด ไทย อินเดีย

บังสุรย์

ชื่อพื้นเมือง บังสุรย์ (กรุงเทพฯ); ปาล์มข้าวหลามตัด, ปาล์มบังสุรย์ (ภาคใต้); ลีแป, หมากตะขาบ (นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Johannesteijsmannia altifrons* (Rchb.f.&Zoll.) H.E.Moore

ชื่อวงศ์ PALMAE

ชื่อสามัญ Litter collecting palm

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ปาล์มบังสุรย์เป็นปาล์มต้นเดี่ยว ไม่แตกกอ ลำต้นเดี่ยว ก้านใบโผล่พ้นจากพื้นดิน
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับกันโดยรอบเป็นกอใหญ่ มีประมาณ 6-10 ใบ ก้านใบสีเขียว ยาว 80-90 ซม. มีหนามเล็กๆ สั้นๆ เรียงกันเป็นระเบียบตามความยาวของก้านใบทั้ง 2 ข้าง ใบสีเขียวสด ปลายใบแบนกว้างรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด แล้วเรียวเล็กไปถึงโคน ใบกว้าง 50-90 ซม. ยาว 150-180 ซม. แผ่นใบเป็นจีบพับคล้ายผ้าอัดจีบละเอียดทอดตามยาวของใบทั้ง 2 ข้าง ขอบใบมีหนามเล็กๆ
- ดอก** ดอกช่อสั้นๆ ยาว 13-15 ซม. โคนงอมนิดคล้ายตะขาบ ออกระหว่างก้านใบ เป็นดอกสมบูรณ์เพศขนาดเล็กสีขาวครีม ช่อดอกยาว 25-30 ซม.
- ผล** ผลรูปกลมรี เป็นผลเดี่ยวออกเป็นทะลาย ผลใหญ่ เปลือกขรุขระ ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีแดง เมล็ดกลมรี เรียบ แข็ง เปลือกบางสีน้ำตาล

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ใบใช้nungหลังคา ฝากระท่อมใช้บังแดด กันฝน

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย (จังหวัดนราธิวาส)

บัวสวรรค์

ชื่อพื้นเมือง บัวสวรรค์, กัดตาเวีย (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gustavia gracillima* Miers

ชื่อวงศ์ LECYTHIDACEAE

ชื่อสามัญ Gutzlaffia

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 3-6 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้ม กิ่งใหญ่ แตกกิ่งก้านยาวและตั้งขึ้นไปทางยอดของต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง ใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ใบรูปหอก กว้าง 5-8 ซม. ยาว 13-20 ซม. ขอบเป็นจักฟันเลื่อย ปลายเรียวแหลม โคนสอบเรียว

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ บนกิ่ง 1-4 ดอก สีชมพูอมขาวมีกลิ่นหอม กลีบดอก 8 กลีบ แยกเป็น 2 ชั้น กลีบดอกหนาซ้อนเหลื่อมกัน เกสรเพศผู้สีเหลืองหรือชมพูมีจำนวนมาก

ผล ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปทรงกลมปลายตัด ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.0 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปเกือบกลมสีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผล มิถุนายน-ธันวาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก บำรุงหัวใจ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ปักชำ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อัฟริกา โคลัมเบีย

ถิ่นกำเนิด อัฟริกา

บัวสนโดด

ชื่อพื้นเมือง บัวสนโดด (ภาคใต้); แผ่นดินเย็น (เชียงราย); ว่านพระฉิม (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Nervilia aragoana* Gaudich.

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น บัวสนโดดเป็นกล้วยไม้ดิน มีหัวขนาดเล็กสีขาว เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-3 ซม. ลำต้นงอกจากหัว

ใบ ใบเดี่ยว มีหนึ่งใบโดด ๆ เมื่อหมดดอกและฝักจะสร้างใบขึ้นมาใหม่ ใบเป็นลอนจีบจนถึงสะดือใบ รูปใบเกือบกลมคล้ายใบบัวหรือรูปหัวใจ กว้าง 3-6 ซม ขอบใบหยักเล็กน้อย ปลายแหลม โคนเว้าลึก

ดอก ดอกเดี่ยว งอกสูงจากพื้นดิน ดอกมีขนาดเล็ก ก้านดอกยาว กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบ ปลายกลีบแหลมสีน้ำตาล กลีบปากรูปแถบสีม่วงสด มีแฉกข้างรูปสามเหลี่ยมเด่นชัด กลางกลีบปากมีขนเรียงเป็นแนวยาวสามแนว ออกดอกแล้วทิ้งใบจากนั้นก็เกิดฝัก จึงจะออกใบมาใหม่ ออกดอกเดือนพฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา หัว แก้ไข้ใน ปวดเมื่อยตามตัว เคล็ดขัดยอก แก้ลม เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงธาตุ เจริญอาหาร ฝนทาแก้ฝี แก้ปวด แก้อักเสบ
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ หัว

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย เชียงใหม่ กาญจนบุรี สตูล และตรังในที่ลุ่มชื้นแฉะ ในป่าดิบชื้น

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโด-มาเลเซีย แปซิฟิก ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด อินเดียนอนใต้

บุหงาแต่งงาน

ชื่อพื้นเมือง บุหงาแต่งงาน (กรุงเทพฯ); บุหงาเซ็ง, เครือติดต่อ (สุราษฎร์ธานี); สาวสะต๋อง (ชุมพร)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Friesodielsia desmoides* (Craib) Steenis

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Wedding cananga

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มรอเลื้อย ลำต้นเลื้อยไปได้ไกล 4-6 ม. เปลือกสีน้ำตาลเข้ม เนื้อไม้เหนียว แตกกิ่งจากโคนต้นเป็นจำนวนมาก และมีใบดกทำให้ดูเป็นเชิง หรือเป็นซุ่ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ท้องใบมีขนสาวมือ ใบรูปหอกกลับแกมขอบขนาน กว้าง 3.5-6.5 ซม. ยาว 6.5-13.5 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนรูปลิ้ม

ดอก ดอกเดี่ยวออกตามลำต้น กิ่ง หรือซอกใบ ดอกที่เริ่มบานมีสีค่อนข้างเขียวอมเหลือง ไม้หอม กลิ่นหอมเมื่อสีของดอกเริ่มมีสีเหลืองเข้มใกล้โรย กลีบดอก 6 กลีบ รูปขอบขนาน กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 2-6 ซม. เรียงสองชั้น ๆ ละ 3 กลีบ กลีบดอกแต่ละชั้นเรียงตัวเป็นรูปสามเหลี่ยม

ผล ผลกลุ่ม มี 8-12 ผล รูปทรงกระบอก ยาว 1.5-2 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีแดง เมล็ด แต่ละผลมี 1-2 เมล็ด ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก ฟอกเลือดและบำรุงหัวใจ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้พุ่มประดับ มีดอกดกและดอกหอม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลาง ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ลาว

ถิ่นกำเนิด ไทย

บุหงาลำเจียก

ชื่อพื้นเมือง บุหงาลำเจียก (กรุงเทพฯ); นาระ (ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Goniothalamus tapis* Miq.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 4-8 ม. ทรงพุ่มโปร่ง ลำต้นสีเทา เปลือกนูนและมีกลิ่นฉุน เนื้อไม้เปราะ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับสองด้านในระนาบเดียว ผิวใบเรียบ หลังใบสีเขียวอ่อนเป็นมัน ใบรูปขอบขนานแกมรูปหอกกลับ กว้าง 2.5-5 ซม. ยาว 8.5-15.5 ซม.

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามกิ่งหรือลำต้น ดอกอ่อนสีเขียว ดอกบานสีขาวนวล มีกลิ่นหอมแบบเปรี้ยวๆ กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอก 6 กลีบ เรียงสองชั้นๆ ละ 3 กลีบ กลีบดอกชั้นในสั้นเรียงตัวอัดเป็นรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกชั้นนอกรูปรีกว้าง 2 ซม. ยาว 3-4 ซม. ปลายกลีบบานแยกออกจากกัน

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-14 ผล รูปรี กว้างประมาณ 1.2 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีม่วงดำ เมล็ด รูปกลมรีขนาดเล็ก แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์แยกสารจากต้นใช้ในการรักษาเนื้องอกอื่น ๆ ปฏักเป็นไม้ดอกประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบชื้นภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

บุหง (ดอกขาว)

ชื่อพื้นเมือง บุหง (กรุงเทพฯ); นวลเป้ง (จันทบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dasymaschalon blumei* Finet & Gagnep. var. *blumei*

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-6 ม. อยู่ในที่ร่มเงาอาจจะเปลี่ยนเป็นไม้รอเลื้อยแตกกิ่งจำนวนมาก เปลือกเรียบ สีเทาอมดำมีกลิ่นฉุน เนื้อไม้เหนียว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบหนา หลังใบสีเขียวเข้ม ท้องใบสีขาวอมฟ้า ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 4-7 ซม. ยาว 10-15 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยว ออกใกล้ปลายยอด ดอกอ่อนมีสีเขียว ดอกบานสีเหลืองขาวนวล ก้านดอกสีม่วง ยาว 2-3 ซม. กลีบเลี้ยงเป็นรูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 3 กลีบติดกันและบิดเป็นเกลียว ยาว 4-10 ซม.

ผล ผลกลุ่ม ก้านช่อผลยาว 2-3 ซม. มีผลย่อย 4-9 ผล ผลรูปทรงกระบอก มีรอยคอดในแต่ละช่วงเมล็ด ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดง เมล็ด รูปกลมมน กว้าง 7 มม. ยาว 3-4 ซม. แต่ละผล มี 2-5 เมล็ด ออกดอกและผลมกราคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบอ่อนใช้เป็นยาลดความร้อนในร่างกาย แก้ไข้ บำรุงธาตุ แก่นและราก แก้ไข้ สลับไข้ซ้ำ ราก แก้ผอมแห้ง บำรุงน้ำนมสำหรับสตรีหลังคลอดบุตร ที่อยู่ไฟไม่ได้

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ ในป่าละเมาะและตามริมทะเล

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อเมริกาใต้ ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

บุหรง (ดอกแดง)

ชื่อพื้นเมือง บุหรง (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dasydaschalon blumei* Finet & Gagnep. var. *blumei*

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-6 ม. แตกกิ่งจำนวนมาก เปลือกเรียบ สีน้ำตาลอมดำมีกลิ่นฉุน เนื้อไม้เหนียว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบหนาแข็ง ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-7 ซม. ยาว 8-15 ซม. ขอบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยว ออกใกล้ปลายยอด ดอกอ่อนสีเขียวดอกบานสีแดงหรือสีม่วงแดง กลีบเลี้ยงเป็นรูปสามเหลี่ยม สีม่วงหรือสีเขียว กลีบดอก 3 กลีบติดกันและบิดเป็นเกลียว ยาว 3-8 ซม. ก้านดอกสีม่วง ยาว 2-3 ซม.

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-9 ผล รูปทรงกระบอก กว้าง 5 มม. ยาว 3-6 ซม. ผิวเรียบเป็นมัน มีรอยคอดในแต่ละช่วงเมล็ด ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีแดง เมล็ดกลมมน กว้าง 0.7 ซม. ยาว 3.5-4 ซม. แต่ละผล มี 2-6 เมล็ด ออกดอกและผล มกราคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบอ่อนแก้ร้อนใน แก้ไข บำรุงธาตุ แก่นและราก ดมน้ำคั้น แก้ไข้ สลับใช้ซ้ำ ราก แก้ ผอมแห้ง บำรุงน้ำนมสำหรับสตรีที่อยู่ไฟไม่ได้
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ในป่าละเมาะ และตามริมทะเลทาง

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อเมริกาใต้ ออสเตรเลีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

ใบสีทอง

ชื่อพื้นเมือง ใบสีทอง (ภาคกลาง); ย่านดาโอ๊ะ, เถาดาโอ๊ะ (นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia aureifolia* K. & S.S. Larsen

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

ชื่อสามัญ Golden leaf

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เลื้อยลำต้นเป็นเหลี่ยม ยาวมากกว่า 20 ม. มีมือจับ ทุกส่วนของลำต้นปกคลุมด้วยขนคล้ายกำมะหยี่สีทอง เมื่อต้นโตขึ้นขนที่ปกคลุมตามลำต้นจะเห็นเป็นแนวตามยาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ใบก่อนออกดอกเป็นสีเขียวเมื่อถึงระยะการออกดอกจะเห็นใบเป็นสีทอง รูปใบกลม กว้าง 10-25 ซม. ยาว 10-22 ซม. ขอบเรียบ ปลายและโคนใบเว้าลึกคล้ายปีกผีเสื้อ

ดอก ดอกช่อสีขาว ดอกย่อย 10-15 ดอก ออกตามปลายกิ่ง รูปทรงดอกไม้ได้สัดส่วน มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.8-2 ซม. กลีบเลี้ยงสีน้ำตาลทอง 5 กลีบ กลีบดอกสีเหลืองแกมเขียวแยกกัน 5 กลีบ ขอบกลีบย่น เกสรเพศผู้สีน้ำตาล 3 อัน เกสรเพศเมีย 1 อัน

ผล พักแห้งแตก รูปขอบขนาน ปกคลุมด้วยขนกำมะหยี่สีน้ำตาล กว้าง 5-8 ซม. ยาว 20-23 ซม. เมล็ดแบนสีน้ำตาล แต่ละฝักมี 4-6 เมล็ด

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก ขับเลือด

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับใบที่สวยงาม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ตอนล่าง

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย พบที่น้ำตกบาโจ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ประจักษ์จัน

ชื่อพื้นเมือง หมากพลูตักแตน (ภาคใต้); ประจักษ์จัน, จิงจัน (ภาคกลาง); พยุงเกลม (สระบุรี); คู่สะแคน (ภาคเหนือ); พยุงหิน, อัญชัน (เพชรบูรณ์)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dalbergia oliveri* Gamble

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-PAPILIONOIDEAE

ชื่อสามัญ Blackwood, Rosewood

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 10-20 ม. เรือนยอดทรงกลมแบน หนาที่ใบ เปลือกลำต้นสีเขียวอมเทา เปลือกหนาแตกเป็นสะเก็ด กิ่งอ่อนมีขนเล็กน้อย

ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบประกอบย่อย 7-11 คู่ ใบอ่อนสีเขียวอ่อนใบแก่สีเขียวเข้ม ใบย่อยรูปไข่ กว้าง 1-2 ซม. ยาว 2-3 ซม. ขอบเรียบ ปลายมนหรือหยักเว้าเล็กน้อย โคนมนกลมหรือสอบเป็นรูปลิ้ม

ดอก ดอกช่อแยกแขนง ออกตามปลายกิ่งหรือตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ขนาดเล็กสีขาวแกมม่วง ดอกออกพร้อมกับการผลิใบใหม่

ผล ฝักแบนยาวรูปขอบขนานหัวท้ายแหลม กว้าง 3-3.5 ซม. ยาว 8-17 ซม. ส่วนที่หุ้มเมล็ดหนาแข็งนูน เมล็ด มี 1-3 เมล็ด ต่อฝัก ออกดอกและผล มีนาคม-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากฝนผสมน้ำชาวดำต้มแก้ไอเจียน หน้ามืดเป็นลม อื่น ๆ เนื้อไม้แข็ง เหนียว มีความทนทานมาก ใช้ทำเครื่องเรือน เกวียน พานทำยี่ปั้น เครื่องดนตรี ผลให้สีดำสำหรับย้อมผ้า ย้อมไหม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณทั่วไปของประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปลาไหลเผือก

ชื่อพื้นเมือง ปลาไหลเผือก (ภาคกลาง); ตุงสอ, แฮปันจัน (ภาคเหนือ); เอียนด่อน (หนองคาย); หยิกบ่อดอง, หยิกไม้ถึง, เอียนคอย (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ); เพี้ยก (ภาคใต้) ตูวอ ming (มลายู); ตรังบาดาล (ปัตตานี);

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eurycoma longifolia* Jack.

ชื่อวงศ์ SIMAROUBACEAE

ชื่อสามัญ Long jack

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 5-10 ม. เปลือกลำต้นเรียบ สีดำ

ใบ ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 20-32 ใบ สีเขียวเข้ม ยอดและใบอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง ใบย่อยรูปไข่แกมวงรี กว้าง 2-3.5 ซม. ยาว 5-9 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนสอบเรียว

ดอก ดอกช่อ ออกตามซอกใบ ดอกย่อยขนาดเล็ก สีม่วงแดง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกโคนเชื่อมติดกันปลายแยก 5-6 แฉก ปลายกลีบดอกเรียวแหลม

ผล ผลเดี่ยวออกเป็นกลุ่ม รูปไข่หรือรูปกลมรีขนาดเล็ก ผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีแดง เมล็ด รูปกลมรี แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผล มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกลำต้น แก้ ไข้จับสั่น ราก แก้วัณโรค ขับพยาธิ แก้ไข้มาลาเรีย อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเบญจพรรณชื้นของภาคเหนือ ภาคใต้ ในประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด อินโดนีเซีย

ปากนกแก้ว

ชื่อพื้นเมือง ปากนกแก้ว, เอื้องนกแก้ว (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium cruentum* Rehb.f.

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ The blood red dendrobium

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ปากนกแก้วเป็นกล้วยไม้สกุลหวาย ลำลูกกล้วยพอม ยาว 15-30 ซม. ตั้งตรง มีใบติดอยู่ตลอดลำ มีขนสีน้ำตาลที่กาบใบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 4-6 ซม. ขอบเรียบ ปลายสอบแหลมหรือหยักมนไม่เท่ากัน โคนใบสอบ

ดอก ดอกช่อ ออกตามข้อใกล้ยอดเป็นช่อสั้น ช่อละ 1-2 ดอก ดอกมีขนาด 2-3 ซม. ดอกสีขาวอมเขียว กลีบดอกเรียวแหลม กลางกลีบปากมีสันขรุขระสีเสดอมแดงสด บานทนเป็นเวลาหลายวัน ออกดอกและผล ตุลาคม-กุมภาพันธ์

ผล ฝัก จะเกิดฝักโดยธรรมชาติค่อนข้างยาก ต้องอาศัยการผสม ถึงจะติดฝัก

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เวียดนาม มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด มาเลเซีย ไทย

ป่าหน้จ้แมว

ชื่อพื้นเมือง ป่าหน้จ้แมว (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Goniothalamus tenuifolius* King

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 5-7 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมดำ ปลายกิ่งช้อยลู่ลง กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาล

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ใบรูปขอบขนานแกมรูปหอก กว้าง 3.0-5.5 ซม. ยาว 11.5-15.5 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายเรียวแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ บนปลายกิ่งและซอกใบ 1-3 ดอก สีเขียวอมเหลืองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 3 กลีบ รูปสามเหลี่ยม กลีบดอกเรียง 2 ชั้น ชั้นนอกรูปไข่ โคนกลีบคอด ปลายกลีบมน ขอบกลีบโค้งงอ กลีบดอกชั้นในประกบกันเป็นแท่งสามเหลี่ยม

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-35 ผล รูปกลมรี ผิวเรียบ ผลกว้าง 0.5-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปไข่แบนสีน้ำตาลอ่อน ออกดอก และผล สิงหาคม-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก ดอก บำรุงหัวใจ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบชื้นภาคใต้ตอนล่าง

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

ปาหนันช้าง

ชื่อพื้นเมือง ปาหนันช้าง (ตริง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Goniothalamus giganteus* Hook.f. & Thomson

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 8-15 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเรียบ แตกกิ่งต่ำ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ผิวใบเรียบเป็นทั้งสองด้าน รูปใบหอก กว้าง 3.5-5.5 ซม. ยาว 7.5-10.5 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนมน
- ดอก** ดอกเดี่ยว ออกเป็นช่อ บนกิ่ง 2-3 ดอก สีเหลือง กลิ่นหอม กลีบดอก 6 กลีบ เรียง 2 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ กลีบดอกชั้นในเรียงเป็นสามเหลี่ยม กลีบดอกชั้นนอกขอบบิดเป็นคลื่น
- ผล** ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-18 ผล รูปทรงกระบอก ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปกลมแบนสีดำ ออกดอกและผล สิงหาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากขับปัสสาวะ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดนีเซีย มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด มาเลเซีย

เปรี๊ยะ

ชื่อพื้นเมือง ก้านทอง, ก้านตอง (สตูล); กายูมือเบ็ง, กายูมือแยง (มลายู-ภาคใต้); ขันทอง (กระบี่);
เปรี๊ยะ (ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Swintonia floribunda* Griff.

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ Merpauh

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 30-40 ม. โคนต้นมีพูพอนเป็นปึกคล้ายแผ่นกระดาน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง หลังใบสีเขียวเข้มกว่าท้องใบ ใบรูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 2.1-3.5 ซม. ยาว 3.5-5.5 ซม. ขอบย่นเป็นคลื่น ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อแตกแขนงที่ปลายกิ่งขนาดเล็กจำนวนมาก

ผล ผลสด รูปกลม ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีเหลืองอมเขียว มีกิลิปลีงติดทนเจริญเป็นปีกยาว 5 ปีก ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ด้านเชื้อรา
อื่น ๆ -

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ ตั้งแต่ จังหวัดเพชรบุรี พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล ขึ้นกระจัดกระจายในป่าดิบชื้นบนภูเขา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า เวียดนาม มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

เปล้าเงิน

ชื่อพื้นเมือง เปล้าเงิน (หนองคาย); เปล้า (ประจวบคีรีขันธ์)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Croton argyratus* Blume

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 4-8 ม. ลำต้นแตกกิ่งไม่เป็นระเบียบออกเป็นพุ่ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มด้านล่างปกคลุมด้วยสีเงิน ใบรูปรี กว้าง 3.1-5.5 ซม. ยาว 3.5-6.5 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลมมน โคนมนหรือสอบเบี้ยว

ดอก ดอกช่อไม่แตกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง ดอกสีเขียวอมเหลืองมีกลิ่นหอม

ผล ผลแห้ง รูปทรงกลมเป็นพู่ ขนาด กว้าง 1-1.5 ซม. สีน้ำตาล ออกดอกและผลกันยาวนาน-พฤศจิกายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก แก้ไข้ แก้ร้อนใน ระบายน้ำ ตัน บำรุงโลหิตสตรี แก้ไข้ แก้ระดูพิการ เปลือกต้น บำรุงโลหิตสตรี แก้ไข้ แก้ระดูพิการ แก่น บำรุงโลหิตสตรี แก้ไข้ แก้ระดูพิการ เปลือกลูก แก้ไข้ แก้ร้อนใน ระบายน้ำ
อื่น ๆ -

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าละเมาะที่ชุ่มชื้นของภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
ถิ่นกำเนิด ไทย

ฝนเสน่หา

ชื่อพื้นเมือง ฝนเสน่หา, สมุลแว้ง (นครศรีธรรมราช); แลงแวง (ปัตตานี); อบเซย (กรุงเทพ, อุดรดิตร์); เชือกใหญ่ (ตรัง); เขียด, บริเวง (ระนอง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cinnamomum bejolghota* (Buch-Ham.) Sweet

ชื่อวงศ์ LAURACEAE

ชื่อสามัญ Cinnamom

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 7-25 ม. ไม้ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ
- ใบ** ใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามหรือเยื้องเล็กน้อย แผ่นใบเรียบสีเขียว เนื้อใบหนา เส้นใบออกจากโคนใบไปยังปลายใบ 3 เส้น ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 5-10 ซม. ยาว 15-30 ซม. ขอบเรียบ ปลายมน โคนแหลม
- ดอก** ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกใกล้ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 20-25 ซม. ดอกเล็กสีเหลือง กลีบรวมโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยก 5 แฉก เกสรเพศผู้ เรียง 3 วง
- ผล** ผลค่อนข้างกลม ขนาดเล็ก ยาว 0.7-1.3 ซม. แข็ง เมล็ด มี 1 เมล็ด ออกดอกและผล มิถุนายน-ตุลาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากและใบอบเซย แก้ แก้อาการจุกเสียด แน่นท้อง ขับลม ช่วยรักษาแผลในกระเพาะอาหาร แก้ท้องร่วง ขับปัสสาวะ ข่อยไขมัน แก้ปวดศีรษะ
อื่น ๆ เนื้อไม้มีกลิ่นหอม แกะสลักทำหีบใส่ของป้องกันแมลง เครื่องเรือน เครื่องเทศ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ปาดังดิงทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด พม่า มาเลเซีย

พญาฉัททันต์

ชื่อพื้นเมือง พญาฉัททันต์ (กรุงเทพฯ); ช้างไล่ตัน (เชียงราย)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vandopsis gigantea* (Lindl.) Pfitzer

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ The giant vandopsis

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น กิ่งยาวไม่อิงอาศัย เกาะตามคาคบไม้ใหญ่และตามหน้าผาหินที่ชุ่มชื้นปกคลุมด้วยมอสหนาแน่น ระดับความสูง 200-1,500 ม. เจริญทางยอด ตั้งตรง ยาวประมาณ 80 ซม.
- ใบ ใบเดี่ยว เรียงทแยงเป็นแผ่นออกทางด้านข้างชันขึ้นห่อลำต้นไว้ก่อนข้างแน่นติดกัน ทำให้น้ำในกลางลำต้นแน่น เหนียว และแข็ง ใบรูปขอบขนาน ยาว 30-50 ซม. กว้าง 5-7 ซม. ปลายหยักเว้าตื้นๆ
- ดอก ดอกช่อยาว 12-20 ซม. ดอกย่อย 6-15 ดอก ออกจากซอกใบ ช่อดอกห้อยลง ดอกบานที่กว้าง 6-8 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลือง มีลายประเป็นแต้มสีน้ำตาลทั่วไป
- ผล ฝัก ยาวประมาณ 4-5 ซม. ออกดอกและผล มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ของไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีนภาคใต้ พม่า มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด มาเลเซีย

พะยอม

ชื่อพื้นเมือง พะยอม (ภาคกลาง); กะยอม (เชียงใหม่); ยางหยวก (น่าน); พะยอมทอง (ปราจีนบุรี); ยอม (ภาคใต้); ขะยอม (อีสาน); แคน (เลย)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Shorea roxburghii* G. Don

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ White meranti, Phayom

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 15-30 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลหรือเทาแตกเป็นเส้นร่องตามยาวลำต้น กิ่งตั้งฉากกับลำต้น กิ่งอ่อนมีขน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบด้านล่างมีขนนุ่ม ใบรูปขอบขนาน กว้าง 3-6 ซม. ยาว 8-13 ซม. ขอบเรียบหรือเป็นซี่เล็กน้อย ปลายมน โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อแยกแขนง บนปลายกิ่ง สีขาวนวลอมเหลืองอ่อน กลิ่นหอมแรง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน กลีบดอก 5 กลีบ เรียงซ้อนเวียนกันคล้ายกังหัน

ผล ผลแห้งแบบมีปีก รูปทรงไข่หรือกระสวย ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5-2.0 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. มีกลีบเลี้ยงคลุมและส่วนปลายของกลีบเลี้ยงเจริญเป็นปีก ปีกยาว 3 ปีก ปีกสั้น 2 ปีก ออกดอกและผล ธันวาคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก แก้ไข้ เปลือก ใช้กันบูด กินแทนหมาก แก้ลำไส้อักเสบ ท้องร่วง อื่น ๆ เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง ทำเครื่องมือ ชัน เป็นน้ำมันชักเงาและยาเร็ว

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเบญจพรรณแล้งชื้น ป่าดิบแล้งภาคใต้ นิยมปลูกใช้ในการก่อสร้าง

การกระจายพันธุ์ประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

พรหมคต

ชื่อพื้นเมือง พรหมคต (สุราษฎร์ธานี); คต (ระนอง); เหมือดคน, เหมือดคนดง (เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Heliciopsis terminalis* (Kurz.) Sleumer

ชื่อวงศ์ PROTEACEAE

ชื่อสามัญ Bicheixikaza

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 5-20 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีขาวอมเขียว แตกเป็นสะเก็ดละเอียดเล็กๆ และเป็นร่องคั่นตามขวางของลำต้น
- ใบ** ใบเดี่ยว ออกเวียนสลับ ใบมีหลายรูปแบบ ใบรูปหอกกลับ รูปขอบขนานแกมรูปรี รูปไข่กลับแกม กว้าง 3-8 ซม. ยาว 10-24 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนเรียวแหลม
- ดอก** ดอกช่อแบบช่อกระจุก ออกตามกิ่งและ ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 15-30 ซม. ดอกสีขาวกลีบหอม ดอกย่อยออกเป็นคู่ วงกลีบรวม 4 กลีบ โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอด เกสรเพศผู้ 4 อัน
- ผล** ผลสดแบบมีเนื้อ ออกเป็นกลุ่ม รูปทรงรี กว้าง 2-2.3 ซม. ยาว 3-4 ซม. เมล็ด รูปค่อนข้างกลมรี มี 1-2 เมล็ด ออกดอกและผล ธันวาคม-มีนาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใช้ทำยาแก้พิษผิดสำแดง

อื่น ๆ เนื้อไม้ทำเครื่องเรือน ผลกินดิบ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบตามป่าดงดิบ ที่ระดับความสูง 600-1500 ม ในภาคกลาง ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีน

ถิ่นกำเนิด จีน

พระเจ้าห้าพระองค์

ชื่อพื้นเมือง พระเจ้าห้าพระองค์ (เชียงใหม่); กะโค, โโก, ชังกวน, สะกวน (มลายู-ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dracontomelon dao* (Blanco) Merr. & Rolfe

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ Paldao

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 15-44 ม. ลำต้นเปลาตรง โคนต้นมีพูพอน เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเทาแตกเป็นร่องตื้นตามยาวลำต้น

ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 6-9 คู่ ท้องมีขน ใบรูปไข่หรือรูปขอบขนาน กว้าง 3.5-8.5 ซม. ยาว 5.5-15.2 ซม. ขอบเรียบเป็นคลื่น ปลายเป็นติ่งแหลม โคนเบี้ยว

ดอก ดอกช่อแบบช่อแยกแขนง ออกตามปลายกิ่งและซอกใบ สีขาวมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรเพศผู้ 10 อัน ดอกบานกว้าง 3-6 ซม.

ผล ผลสด รูปทรงกลม ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีเหลือง เปลือกเหนียว เมล็ด แข็งมี 5 พู มีรอยบุ๋ม 5 รอยคล้ายรูปพระ 5 องค์ แต่ละผลมี 1 เมล็ด กว้าง 1-2.5 ซม. ออกดอกและผล มกราคม-ตุลาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกใช้เป็นยาแก้โรคบิด แก้ปวดท้อง
อื่นๆ ผลรับประทาน เนื้อไม้ ใช้อก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่นๆ กัมพูชา จีน อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

พลาถกวาง

ชื่อพื้นเมือง พลาถกวาง, ตากวาง (ยะลา); พลองตาเป็ด, พลาชวน (ตรัง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pterospermum lanceaeifolium* Roxb.

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 5-20 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีขาวอมเขียวแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ และเป็นร่องตื้นตามขวางของลำต้น กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบอ่อนสีน้ำตาลมีขนปกคลุม ใบแก่ ด้านหลังใบสีเขียวเข้มเป็นมัน เกลี้ยง ท้องใบสีอ่อนกว่ามีขนนุ่ม ใบรูปหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-7 ซม. ยาว 10-20 ซม. ขอบใบช่วงปลายใบเป็นจักร ปลายใบมีติ่งแหลม โคนมนหรือสอบเรียว

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ 5 กลีบ กลีบมีขนทั้งสองด้าน

ผล ผลแห้ง รูปทรงขอบขนาน เปลือกแข็ง ผิวเกลี้ยง ผลแห้งแตกตามยาว 5 แฉก เมล็ดแบนสีน้ำตาลมีปีกบาง มีเมล็ดจำนวนมาก ออกดอกและผล ตุลาคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เถา สมานแผล และเผาเป็นขี้เถ้าใส่สระคือเด็กอื่น ๆ ใบและผลทำไม้ประดับแห้ง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย พม่า จีน มาเลเซีย ลาว

ถิ่นกำเนิด เอเชียใต้

พุดบูรพา

ชื่อพื้นเมือง พุดบูรพา (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gardenia* sp.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล แตกกิ่งจำนวนมาก เนื้อไม้เหนียว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามเป็นคู่ ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบรูปรี กว้าง 2-4 ซม. ยาว 5-10 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นเดี่ยว ๆ ที่ปลายยอด สีขาวนวลมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงรูปถ้วยปลายแยก เป็นแฉกเล็กๆ กลีบดอก โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 3-4 ซม. ปลายแยกเป็น 6 กลีบ รูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด

ผล ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปกลมรีสีเขียว ผิวเรียบ มีสันรอบผล ปลายผลมีกลีบเลี้ยงติดอยู่ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 2.5-3.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปกลมรีสีดำ ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง ได้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ไม่ปรากฏข้อมูล

ถิ่นกำเนิด ไทย

พุดเศรษฐีสยาม

ชื่อพื้นเมือง พุดเศรษฐีสยาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tabernaemontana* sp.

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 3-5 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีเทาอมน้ำตาล มีรอยตามแนวยาวของต้น แตกกิ่งก้านต่ำ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงออกตรงข้ามกิ่ง ผิวใบหนาเรียบมัน ใบอ่อนสีเหลืองอมเขียว ใบรูปทรงรี กว้าง 5-8 ซม. ยาว 8-15 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลมมน โคนสอบ

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ บนกิ่ง 1-6 ดอก สีขาวนวลมีกลิ่นหอม กลีบดอกเรียง 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็น 5 กลีบ บิดเป็นใบพัด

ผล ไม่ปรากฏผล

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ปลูกไว้เป็นไม้มงคล

การขยายพันธุ์ เสียบกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งทางภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ฮาวาย

ถิ่นกำเนิด ฮาวาย

พุดแสงอุษา

ชื่อพื้นเมือง พุดแสงอุษา (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Gardenia taitensis* DC.

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่อสามัญ Tahitian gardenia

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-3 ม. ทรงพุ่มกลม โปร่ง แตกกิ่งจำนวนมาก เนื้อไม้เปราะ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามเป็นคู่ หลังใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ท้องใบสีอ่อน แผ่นใบค่อนข้างหนา ใบรูปรี กว้าง 3-8 ซม. ยาว 5-12 ซม. ขอบใบเป็นคลื่น ปลายแหลม โคนสอบ
- ดอก** ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกขนาดใหญ่ สีขาวนวลมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงสีเขียวปลายแยกเป็นแฉก โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ยาว 2-3 ซม. ปลายแยกเป็น 5 กลีบ แต่ละกลีบมีรูปขอบขนาน กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 2-2.5 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 4-5 ซม. ดอกบานได้ 2-3 วัน ออกดอกตลอดปี
- ผล** ไม่ปรากฏผล

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ลำต้นตากแห้งต้มแก้ไข้ทับระดู ประจำเดือนไม่ปกติ
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีน

ถิ่นกำเนิด ญี่ปุ่น โพลินีเซีย

พุ่มเรียง

ชื่อพื้นเมือง พุ่มเรียง, พุ่มเรียงสวน, ข้ามะเลียง (ภาคกลาง); โคมเรียง (ตราด); พูเวียง (นครราชสีมา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lepisanthes fruticosa* (Roxb.) Leenh.

ชื่อวงศ์ SAPINDACEAE

ชื่อสามัญ Luna nut

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 4-7 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาล แตกเป็นร่อง กิ่งอ่อนและ ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาล

ใบ ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยมี 5-7 คู่ ใบรูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 8-20 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อแบบกระจุก ออกจากซอกกิ่ง และลำต้น ห้อยลง แต่ละช่อมีทั้งดอกสมบูรณ์เพศ และดอกไม่สมบูรณ์เพศ. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีแดงเหลืองไปทางสีม่วง กลีบดอก 5 กลีบ ดอกเพศผู้มีเกสร 8 อัน ดอกเพศเมีย รังไข่เหนือฐานรองดอก

ผล ผลสดเป็นผลเดี่ยว กลมแบนรูปหรือหัวใจ ขนาดผล 2-3 ซม. ผลเมื่อสุกสีม่วงดำ ผิวเรียบเป็นมัน ฉ่ำน้ำ เมล็ด แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผล ธันวาคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก แก้ไข้ ร้อนใน ไข้กำเดา ผล รับประทานมีรสหวาน

อื่น ๆ ยอดอ่อนนำมาแกงผักรวม หรือเป็นผักสด ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลาง ภาคเหนือ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีน

ถิ่นกำเนิด จีน

เพกา

- ชื่อพื้นเมือง** เพกา, มะลิคไม้, มะลิ้นไม้ (ภาคกลาง); กาได้โด้ง (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี); เบโก (มลายู-นราธิวาส)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Oroxylum indicum* (L.) Kurz
- ชื่อวงศ์** BIGNONIACEAE
- ชื่อสามัญ** Indian trumpet tree
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 4-15 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีเทาอมขาวแตกเป็นสะเก็ดสีเหลืองเล็ก
- ใบ** ใบประกอบแบบขนนกสามชั้น ออกเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง มีใบย่อย 3-5 คู่ ใบรูปไข่หรือรูปรี กว้าง 5.5-7.5 ซม. ยาว 6-12 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายเรียวแหลม โคนสอบแคบ
- ดอก** ดอกช่อกระจุก ออกตามปลายกิ่ง ก้านดอกยาว มีดอกย่อย 20-35 ดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาวสีแดงคล้ำ กลีบดอก 5 กลีบติดกันคล้ายรูปประฆัง ภายนอกสีม่วงแดง ภายในสีเหลืองนวลถึงสีชมพู ดอกบานกว้าง 5-9 ซม.
- ผล** ฝักแห้งแตก ฝักแบนยาวคล้ายดาบ ห้อยลง ฝักกว้าง 8-12 ซม. ยาว 40-120 ซม. เปลือกฝักสีเขียวอมน้ำตาล ฝักแก่แตกตามยาว เมล็ดแบน มีจำนวนมาก มีปีกบางใส ออกดอกและผล มิถุนายน-ธันวาคม
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา เปลือก สมานแผล ดับพิษกาฬ แก้ร้อน ใบ แก้ท้องร่วง อื่น ๆ ฝักอ่อนสีเขียว เป็นอาหาร
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด
- กระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ขึ้นตามที่โล่งในภาคใต้ ภาคกลาง ภาคอีสาน และ ภาคเหนือ
- กระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** ลาว มลายู
- ถิ่นกำเนิด** อินเดีย

มหาพรหมราชินี

ชื่อพื้นเมือง มหาพรหมราชินี, มหาพรหม (ประจวบคีรีขันธ์)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mitrephora sirikitiae* Weerasooriya, Chalermglin & M.K.R. Sannders

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Maha Phrom Rachini

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 3-7 ม. เรือนยอดทรงพุ่มโปร่ง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบค่อนข้างหนา ผิวเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ใบรูปหอก กว้าง 4-9 ซม. ยาว 11-19 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนสอบเรียว

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็น 1-3 ดอก ออกใกล้ปลายกิ่ง โคนกลีบดอกสีเขียวอ่อน ปลายกลีบสีม่วงเข้มและงอขึ้นประกบติดกันเป็นรูปกระเช้า ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ผล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-15 ผล ทรงกระบอกมีขนปกคลุมหนาแน่น ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่สีเขียวอมเหลือง เมล็ด รูปไข่หรือรูปกลมรี ออกดอกและผล พฤษภาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ทาบกิ่งหรือเสียบยอด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย แม่ฮ่องสอน และป่าดิบเขา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ไม่ปรากฏข้อมูลเนื่องจากเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวของไทย

ถิ่นกำเนิด ไทย

มะเดื่อดิน

- ชื่อพื้นเมือง** มะเดื่อดิน (ทั่วไป); มะเดื่อเถา (ราชบุรี, ภาคเหนือ); เตื่อเครือ, เตื่อดิน, เตื่อเถา (ภาคเหนือ) เตื่อยดิน, เตื่อยคิบ (กระบี่)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Aganosma marginata* (Roxb.) G.Don
- ชื่อวงศ์** APOCYNACEAE
- ชื่อสามัญ** Burkill dogbane
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้พุ่ม หรือไม้เถาขนาดเล็ก ทอดเลื้อยพาดพันไปตามต้นไม้ใหญ่หรือตามพื้นดิน เถากลมสีน้ำตาลเข้ม
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบเรียบสีเขียวเป็นมัน รูปหอก กว้าง 1-2.5 ซม. ยาว 6-8.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายแหลม โคนมน
- ดอก** ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ดอกสีขาวมีกลิ่นหอม กลีบดอกมี 5 กลีบ เรียงเวียน ลักษณะดอกคล้ายดอกโมกบ้านสีขาว
- ผล** ฝักคู่ เรียวกลม ยาว 25-45 ซม. เมื่อแก่แตกออก เมล็ด สีน้ำตาลมีขนสีขาวฟูปลิวได้ ออกดอกและผล มีนาคม-กรกฎาคม
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ต้นมีรสเฝื่อนฝาด เข้ายรักษาประดง (อาการ ผิวหนังมีผื่นคัน มักมีไข้ด้วย) แก้พิษฝี่ภายใน ราก บำรุงกำลังขณะฟื้นไข้ แก้ไตพิการ ดับพิษการ ขับระดู หรือผสมกับแก่นลั่นทม ต้มน้ำดื่มเป็นยาระบาย ใบ แก้เมื่อย เข้ายาทารักษาฝีและริดสีดวงทวารอื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** จีน อินเดีย ลาว เวียดนาม ฟิลิปปินส์
อินโดนีเซีย

มะเดื่อหอม

ชื่อพื้นเมือง มะเดื่อหอม (ชลบุรี, ตรัง); เคื่อขน (ภาคเหนือ); นอดหอม, มะเดื่อเตี้ย (จันทบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus hirta* var. *hirta*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-10 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเรียบ ลำต้นกลวงและที่ข้อพองออกในต้นอ่อน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบด้านบนสาขามีค้ำขนอ่อนนุ่มใบรูปไข่กลับ กว้าง 5.5-11.5 ซม. ยาว 9.5-20.5 ซม. ขอบเป็นซี่หยักหยาบๆ ปลายแหลม โคนเบี้ยวมน

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อกระจุก บนปลายกิ่งซอกใบ สีชมพูปนน้ำตาลมีกลิ่นหอม ดอกขนาดเล็ก รูปทรงกลมแกมรูปไข่

ผล ผลสดแบบผลรวม มีผลย่อย 5-12 ผล รูปคล้ายรูปลูกข่าง ปลายมน ผิวมีขนหยาบสีทอง ผลกว้าง 1.0-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.1 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเหลืองผลสุกสีแดงอมส้ม เมล็ดรูปกลมรี มีขนสีขาวฟูปลิวได้ ออกดอกและผลเดือนมีนาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก แก้พิษงู พิษฝี บำรุงหัวใจ บำรุงกำลัง
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งทางภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดนีเซีย มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน

มะพูด

ชื่อพื้นเมือง มะพูด (ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Garcinia dulcis* (Roxb.) Kurz

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่อสามัญ Gourka

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 6-20 ม. ทุกส่วนมีน้ำยางสีขาว เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเขียว แตกเป็นสะเก็ดหรือแตกเป็นร่องตื้นตามยาวลำต้น

ใบ ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบใหญ่ หนาคล้ายหนัง หลังใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบรูปหอกหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนานกว้าง 5-12 ซม. ยาว 15-20 ซม. ขอบเรียบ ปลายมน โคนมนและเว้าเล็กน้อย

ดอก ดอกช่อแบบช่อ ออกตามซอกใบและปลายกิ่ง ดอกสีเหลืองอ่อน ดอกเพศผู้และเพศเมีย อยู่ในช่อเดียวกัน กลีบเลี้ยง กลีบดอก มี 4 กลีบ ดอกบาน กว้าง 1-1.2 ซม.

ผล ผลสดแบบมีเนื้อ อู่มัน ผลกลมรี มีขนาด 5-5.6 ซม. ผลดิบสีเขียวเมื่อสุกสีเหลืองถึงส้ม เปลือกเรียบมันแวว เมล็ดแข็งมีเนื้อหุ้ม มี 2-5 เมล็ด ออกดอกและผล เมษายน-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ผล แก้ไอ ขับเสมหะ แก้เจ็บคอ แก้เลือดออกตามไรฟัน ราก แก้ไข้ แก้ร้อนใน และถอนพิษผิดสำแดง เปลือก มีรสฝาด ใช้ชำระบาดแผล

อื่น ๆ ความเชื่อ มะพูดปลูกไว้ทางทิศพายัพทำให้ลูกหลานเป็นคนช่างพูดในสิ่งดี

การขยายพันธุ์ ปักชำ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ตามป่าดิบชื้น และป่าเบญจพรรณ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บอร์เนียว ชาว

ถิ่นกำเนิด ตอนใต้ของฟิลิปปินส์ เกาะชวา

มะม่วงคั่น

ชื่อพื้นเมือง มะม่วงคั่น (นราธิวาส); มะม่วงป่า (ภาคกลาง) ปาโฮหฺรธาตา (มลายู-นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mangifera pentandra* Hook.f.

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 20-30 ม. เปลือกลำต้นสีเทาคล้ำแตกเป็นร่องลึกและเป็นสะเก็ดหนา เปลือกชั้นในสีเหลืองเรียงซ้อนกันเป็นชั้นหนา

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเกลี้ยงเรียบ ใบรูปหอกถึงรูปขอบขนานแกมรูปหอก กว้าง 3-10 ซม. ยาว 8-25 ซม. ขอบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อ แบบแยกแขนงตามปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็กสีเขียวจนถึงเหลืองอ่อน

ผล ผลสด รูปขอบขนาน กว้าง 5-6 ซม. ยาว 6-7 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อแก่และสุกสีเหลืองแกมสีส้ม เมล็ด รูปไข่ ขนาดใหญ่ มี 1 เมล็ด ออกดอกและผล มกราคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ผล เป็นยาระบาย

อื่น ๆ ผลรับประทานรสหวานอมเปรี้ยว เนื้อไม้ ใช้ก่อสร้างทั่วไป

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย บริเวณชายฝั่งทะเล ป่าพรุทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย สิงคโปร์

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มะม่วงป่า

- ชื่อพื้นเมือง** มะม่วงป่า (ภาคกลาง); มะม่วงขี้ใต้ (ภาคใต้); มะม่วงเทพรส (ราชบุรี); ม่วงเทียน (ประจวบคีรีขันธ์)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Mangifera caloneura* Kurz
- ชื่อวงศ์** ANACARDIACEAE
- ชื่อสามัญ** -
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-24 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเขียว ต้นแก่สีเทาแตกเป็นสะเก็ด
- ใบ** ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับหรือวนรอบกิ่ง ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ใบรูปขอบขนานแกมรูปรีถึงแกมรูปไข่กลับกว้าง 3-9 ซม. ยาว 12-25 ซม. สอบเป็นรูปลิ้ม
- ดอก** ดอกช่อขนาดเล็ก สีเหลืองปนขาว หรือสีครีม ออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอก 4-5 กลีบ มีกลิ่นหอม
- ผล** ผลสด รูปกลมรี กว้าง 2.5-3 ซม. ยาว 2.5-3.5 ซม. ผลอ่อนจะมีสีเขียว ผลแก่สีเหลืองส้ม เมล็ด รูปกลมแบน แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผล มกราคม-พฤษภาคม
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ผลอ่อน มีวิตามินซีป้องกันโรค ผลสุก ต้านอนุมูลอิสระ
อื่น ๆ ไม้ใช้ก่อสร้าง
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด ทาบกิ่ง
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ป่าพรุ ทางภาคใต้ของประเทศไทย
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** มาเลเซีย อินโดนีเซีย
- ถิ่นกำเนิด** เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มหาด

ชื่อพื้นเมือง มหาด (ภาคใต้); กาเย, ตาแป, ตาแปง (มลายู-นราธิวาส); หาด (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus lacucha* Roxb.

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Monkey-jack-tree

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-25 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีเทาถึงน้ำตาลปนดำ แตกออกเป็นแผ่นเล็ก ๆ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบทั้ง 2 ด้าน มีขนสาก ใบรูปขอบขนานรูปรีหรือเกือบรูปไข่ กว้าง 5-19 ซม. ยาว 10-27 ซม. ขอบใบเรียบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนมนหรือเว้าเข้าเล็กน้อย

ดอก ดอกช่อ แบบช่อกระจุกแน่นอยู่บนฐานรองดอก ออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกสีเหลือง ช่อดอกตัวผู้และช่อดอกตัวเมียอยู่ต่างช่อ

ผล ผลรวม รูปทรงกลม บิดเบี้ยวเล็กน้อย ผิวเป็นปุ่มหนาม ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีเหลือง ขนาด 5-10 ซม. เมล็ด กลมรี มี 1 เมล็ด ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-พฤษภาคม

ประโยชน์ **สรรพคุณทางยา** ต้น รักษาอาการฟกบวม ใบ ต้มน้ำอาบรักษาโรคผิวหนัง ดอก รักษาโรคมะเร็ง ผล รักษาโรคในลำคอ เป็นยาขับลม รักษาเมื่ง ตำพอกแก้ฟกบวมอื่น ๆ เนื้อไม้ แข็งเหนียวใช้ก่อสร้าง ทำเครื่องดนตรี เปลือกทำเชือก รากให้สีเหลืองใช้ย้อมผ้า

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดงดิบถึงป่าเบญจพรรณขึ้นในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ไม้กระที่บโรง

ชื่อพื้นเมือง ไม้กระที่บโรง (เลย); เคือเคืออ (เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus foveolata* Wall.

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเลื้อยเกาะไปตามต้นไม้อื่น ยาว 10-25 ม. เถากลม เปลือกเถาสีน้ำตาลปนเทา เถามีรากอากาศขนาดเล็ก กิ่งอ่อนมีขน มียางสีขาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเรียบด้านล่างมีขน ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 6-8 ซม. ยาว 12-17 ซม. ขอบเรียบ ปลายติ่งแหลม โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ ตามซอกใบ 3-5 ดอก กลมคล้ายผล แยกเพศอยู่ในช่อเดียวกัน ฐานรองดอกรูปทรงกลม

ผล ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปทรงกลม ผิวมีเม็ดคุ่มสีน้ำตาลประปราย ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง ด้านในสีแดง มียางสีขาว เมล็ด ขนาดเล็กมีจำนวนมาก ออกดอกและผลเดือนมีนาคม-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เถา บำรุงกำลัง ต้น บำรุงร่างกาย ช่วยขับน้ำย่อย เนื้อไม้ แก้ปวดหลัง แก้ปวดหัว ทั้งต้น บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง

อื่น ๆ -

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคเหนือ ได้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เนปาล

ถิ่นกำเนิด ไทย

โมกแดง

ชื่อพื้นเมือง โมกแดง (ภาคใต้); โมกส้ม (ฉะเชิงเทรา); โมกป่า (จันทบุรี); โมกมัน (นครราชสีมา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Wrightia dubia* (Sims) Spreng

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดกลาง สูง 5-7 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเทาเรียบหรือแตกเป็นร่องเล็กน้อย กิ่งตั้งฉากกับลำต้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ใบเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ใบรูปรีหรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 7-12 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลมมน โคนสอบเรียว

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ บนปลายกิ่ง 1-4 ดอก สีแดงอมส้มมีกลิ่นหอม กลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ปลายกลีบแหลม บิดเล็กน้อย

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม รูปกระสวยเป็นฝักคู่ ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 10-30 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปแถบยาวมีขนสีขาว ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ราก ใช้คุมกำเนิด เปลือก รักษาโรคมะเร็งเพลิง แก้ท้องเสีย ใบ ใช้รักษาโรคหืด

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ เนื้อไม้ใช้ทำก้านไม้ขีด ดอกมีกลิ่นหอม ใช้ทำน้ำหอมและเครื่องหอม

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เวียดนาม กัมพูชา คาบสมุทรมลายู

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน

ไม้อ่อนตีหมา

ชื่อพื้นเมือง ไม้อ่อนตีหมา, หูกะทิง, หูทิง (ภาคใต้); อาศัย (ปัตตานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ixonanthes icosandra* Jack

ชื่อวงศ์ IXONANTHACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 8-24 ม. โคนต้นเป็นพูพอนเล็กน้อย

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผิวใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบรูปรีแกมรูปไข่กลับ กว้าง 4-7 ซม. ยาว 7-14 ซม. ขอบใบจักมน ปลายใบแหลมมน โคนใบสอบเรียว ก้านใบสั้น

ดอก ออกเป็นช่อตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ก้านช่อดอกยาวเรียวส่วนบนแตกแขนงสั้น ๆ ดอกขนาดเล็กสีเหลืองอมเขียว กลีบเลี้ยงและกลีบดอกติดทนอยู่กับผล เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ก้านเกสรยาวเรียว

ผล เป็นผลเดี่ยว ผลแห้งแตกเป็น 5 ซีก ออกดอกและผลเดือนเมษายน-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เถา บำรุงเลือด

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ พบตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีลงไป ในป่าดิบชื้นตามเนินเขา จนถึงระดับสูงประมาณ 200 เมตร

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่นๆ เวียดนาม มาเลเซีย สุมาตรา

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ยางนา

ชื่อพื้นเมือง ยางนา, ยางขาว, ยางแม่น้ำ, ยางหยวก (ทั่วไป); ชันนา, ยางตัน (ชุมพร); ยางกุง (เลย)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dipterocarpus alatus* Roxb. ex G.Don

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ Yang

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 30-45 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีเทาอ่อนค่อนข้างเรียบ กิ่งตั้งฉากกับลำต้น กิ่งอ่อนมีขน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ใบอ่อนสีแดงค่อนข้างหนา มีขน ใบรูปไข่ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 9-15 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายเรียวแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อกระจุก บนปลายกิ่ง 4-5 ดอก สีชมพูอ่อน กลีบเลี้ยงมีครีบบนยาว 5 ครีบ สั้น 3 กลีบ ยาว 2 กลีบ มีขนสีน้ำตาล กลีบดอก 5 กลีบ เกษช่อนเวียนเป็นรูปกังหัน

ผล ผลแห้งแบบผลเดี่ยว รูปทรงกลม ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีน้ำตาล มีครีบบนยาว 5 ครีบ ปีกคู่ยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก เมล็ดรูปไข่แบนสีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผลเดือนมีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือก ฟอกโลหิต แก้ปวดตามข้อ แก้ตับอักเสบ น้ำมันยาง รักษาโรคเรื้อน หนองใน แผลเน่าเปื่อย ห้ามหนอง ใบ คูกำเนิด แก้ปวดฟัน อื่น ๆ น้ำมันจากการเจาะต้นใช้ทาเป็นยาแนวเรือ เนื้อไม้ ใช้ก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบชื้นภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้เศรษฐกิจ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ เขมร ลาว

ถิ่นกำเนิด เกาะบอร์เนียว

ยี่หุบปติ

ชื่อพื้นเมือง จำปาป่า (ตราด); ปูนใหญ่ (ชุมพร); มณฑาใหญ่, ยี่หุบปติ (ชลบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Magnolia liliifera* (L.) Baill. var. *liliifera*

ชื่อวงศ์ MAGNOLIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มขนาดใหญ่ สูง 10-25 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีเทาอมขาวถึงน้ำตาล

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน รูปใบรี กว้าง 4.5-7.5 ซม. ยาว 15-20 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลมมน โคนสอบมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นเดี่ยวๆ บนปลายกิ่ง สีขาวนวล มีกลิ่นหอม กลีบดอกเรียง 2 ชั้น กลีบวงนอกหนา กลีบชั้นในแคบและสั้นกว่าชั้นนอกเกสรเพศผู้มีจำนวนมาก รังไข่ออกรวมกันเป็นแท่ง รูปลูกข้าง

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 7-17 ผล รูปไข่ป้อมรี ผิวเรียบ ผลกว้าง 3.5-4.5 ซม. ยาว 4.5-6.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปไข่แบนสีชมพู ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอกสดมีน้ำมันหอมระเหย ทำให้มีกลิ่นหอมเฉพาะ
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รวงผึ้ง

ชื่อพื้นเมือง

รวงผึ้ง, ดอกน้ำผึ้ง (ภาคเหนือ); น้ำผึ้ง (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์

Schoutenia glomerata King subsp. *peregrine* (Craib) Roehm

ชื่อวงศ์

TILIACEAE

ชื่อสามัญ

Yellow star

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 5-8 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาล แตกเป็นร่อง แตกกิ่งก้านในระดับต่ำ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับตรงข้าม ใบหนา เรียบสีเขียวเข้มเป็นมัน ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 4.5-7.5 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายแหลม โคนเบี้ยว

ดอก ดอกช่อ ออกเป็นกระจุกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง มีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกสีเหลืองทองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงรูปสามเหลี่ยม 5 กลีบ โคนเชื่อมกันปลายแยกเป็น 5 แฉกคล้ายรูปดาว กว้าง 1-1.3 ซม. เกสรตัวผู้สีเหลืองเข้มจำนวนมากยาวกว่ากลีบเลี้ยงเล็กน้อยยื่นยาวออกจากดอก

ผล ผลทรงกลม มีขนาดประมาณ 1 ซม. เปลือกผลมีขนนุ่ม ออกดอกและผล มิถุนายน-สิงหาคม

ประโยชน์

สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ เกสรเป็นอาหารแมลง

การขยายพันธุ์

เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้งทางภาคเหนือของประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

รองเท้านารีขาวสตูล

ชื่อพื้นเมือง

รองเท้านารีขาวสตูล (ภาคใต้), รองเท้านารีช่องอ่างทอง, รองเท้านารีดอกขาว (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์

Paphiopedilum niveum (Rchb. f.) Stein

ชื่อวงศ์

ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ

Khao Satul

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น

รองเท้านารีขาวสตูล เป็นกล้วยไม้ที่มีการเจริญเติบโตบนดิน ชอบหิน หรือใต้ต้นไม้
อื่น เช่น ไม้ ลำต้นสั้นและแตกกอ

ใบ

ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ช้อนกัน ใบรูปรี ยาว 7-10 ซม. กว้าง 3-5 ซม. ขอบเรียบ
ปลายมนเว้าเล็กน้อย โคนมน แผ่นใบหนา หลังใบสีเขียวเข้ม มีลายเขียวเทา กระจาย
ทั่วใบ ท้องใบสีม่วงเข้ม

ดอก

ดอกช่อ 1-3 ดอกสีขาว มีจุดสีม่วงแดงกระจายใกล้โคนกลีบ ดอกบานกว้าง 7-8 ซม.
ก้านดอกตรง ยาว 10-13 ซม. กลีบเลี้ยงด้านล่างสีเขียว ด้านบนสีขาว กลีบดอกรูปรี 2
กลีบ กระเป๋ากลม โล่สีขาวมีจุดสีเหลือง รังไข่ยาว ออกดอกชุก ธันวาคม-มกราคม

ผล

ฝักแห้งแตกตามพู ฝักยาวประมาณ 4 ซม. มีเมล็ดเป็นจำนวนมากคล้ายฝุ่นผง

ประโยชน์

สรรพคุณทางยา -

อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์

เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ตามภูเขาหินปูนบนเกาะหรือริมฝั่งทะเล

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

รองเท้านารีฝาหอย

ชื่อพื้นเมือง รองเท้านารีฝาหอย (กรุงเทพฯ); เอื้องอิง (แพร่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paphiopedilum bellatulum* (Rchb.f.) Stein

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ Egg-in-a-nest orchid

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ลำต้นสั้น แตกหน่อเป็นกอใหญ่ กว้าง 20-25 ซม. สูงประมาณ 10 ซม.

ใบ ใบเดี่ยว ออกเป็นกระจุกที่โคนต้น ด้านบนเป็นลายสีเขียวสลับเขียวอ่อน ท้องใบมีจุดสีม่วงเข้มกระจายทั่วทั้งใบ ใบรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 15-17 ซม. ขอบเรียบ ปลายมน โคนสอบ

ดอก ดอกเดี่ยว ขนาด 5-6 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปไข่กลับแกมรูปรี แต่กลีบดอกยาวและกว้างกว่ากลีบเลี้ยง กลีบปากเป็นถุง ขอบกลีบด้านบนม้วนเข้าด้านใน ทั้งกลีบเลี้ยงกลีบดอก และกลีบปากสีขาวครีม แต่ละกลีบมีขนกำมะหยี่ปกคลุมทั้งสองด้าน และมีจุดสีม่วงเข้มกระจายทั่วกลีบ ออกดอกและติดฝัก พฤษภาคม-กรกฎาคม

ผล ฝักกลม ขาวรี มีขนปกคลุม เมล็ดจำนวนมากมีลักษณะเป็นผง

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคเหนือ ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า

ถิ่นกำเนิด พม่า

รองเท้านารีม่วงสงขลา

ชื่อพื้นเมือง รองเท้านารีม่วงสงขลา (ภาคใต้); รองเท้านารี (ภาคกลาง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paphiopedilum barbatum* (Lindl.) Pfitzer

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ Muang Songkhla

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ลำต้นสั้น เจริญเติบโตเป็นกอใหญ่ กว้าง 20-45 ซม. สูงประมาณ 10 ซม.

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ด้านบนของใบมีลายคล้ายหินอ่อน ใบค่อนข้างหนา ใบรูปขอบขนาน กว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-10 ซม. ขอบเรียบ ปลายใบแหลม โคนเป็นกาบ

ดอก ดอกเดี่ยว กว้าง 5-6 ซม. สีม่วงแดง ก้านดอกยาวกว่าใบ ใบประดับรูปหอก กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปหอกกลับ ส่วนปลายสีขาวและมีเส้นสีม่วงอมเขียวเรียงขนานกัน กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมติดกัน กลีบดอกรูปแฉบ ปลายแหลมสีขาวขอบด้านบนมีตุ่มนูนขนาดเล็ก กลีบปากเป็นถุงลึกสีม่วง ออกดอกและติดฝัก กุมภาพันธ์-เมษายน

ผล ฝักกลมเป็นสัน ยาวรี ประมาณ 5-8 ซม. เมล็ดเป็นจำนวนมาก

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย กระบี่ สงขลา ระนอง และพังงา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย สิงคโปร์

ถิ่นกำเนิด สงขลา

รองเท้านารีเหลืองกระบี่

ชื่อพื้นเมือง รองเท้านารีเหลืองกระบี่ (กรุงเทพฯ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paphiopedilum exul* (Ridl.) Rolfe

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ Lady's slipper

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น รองเท้านารีเหลืองกระบี่ เป็นกล้วยไม้ดิน แตกกอ ต้นที่แท้จริงเรียกว่า ไโรโซม (เหง้า) รากออกเป็นกระจุกที่โคนต้นและทอดไปทางด้านราบมากกว่าห้อยลึกลง หน่อใหม่แตกจากตาที่โคนต้นเก่า มีลำต้นสั้น ไม่มีลำลูกกล้วย กอกว้าง 30-40 ซม.

ใบ ใบเดี่ยว เรียงกางออกเป็นแนวรัศมี ใบสีเขียวเรียบทั้งสองด้านค่อนข้างหนา ใบรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-1.8 ซม. ยาว 10-20 ซม. ปลายใบหักแหลมต้น ขอบใบเรียบ โคนใบสอบเรียว

ดอก ดอกเดี่ยว ก้านดอกสีเขียว ยาว 13-15 ซม. มีขนสั้นสีม่วงแดงปกคลุม กลีบดอกงุ้มลงด้านหน้า กลีบนอกบนสีขาว กึ่งกลางสีเหลืองอมเขียวและแต้มสีน้ำตาลเข้ม กลีบนอกล่างสีเขียว กลีบดอกสีเหลืองอมน้ำตาล กึ่งกลางกลีบมีเส้นสีน้ำตาลเรื่อ ๆ กระเป๋าสีเหลืองอมน้ำตาล โล่สีเหลือง รูปทรงคล้ายรูปหัวใจกลับ ผิวขรุขระ กึ่งกลางมีติ่งเล็ก ๆ สีเหลืองเข้ม ด้านบนหักเป็นร่อง ด้านล่างหักเป็นซี่ เมื่อดอกบาน มีขนาด 6 - 6.5 ซม

ผล ฝักมีก้านยาว ฝักแก่เมื่ออายุได้ 5-7 เดือน ออกดอกและผลเดือนเมษายน-กรกฎาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภูเขาหินปูนที่เป็นหน้าผาสูงชัน อยู่ติดชายฝั่งทะเล ในจังหวัดภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า

ถิ่นกำเนิด เกาะพังงาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะพังงา และจังหวัดชุมพร

ระไผ่ป่า

- ชื่อพื้นเมือง** ระไผ่ป่า, คอแลน (ภาคใต้); ขวัญข้าว (ตรัง); ตือเราะแบเวาะ (มลายู-นราธิวาส)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Baccaurea bracteata* Mull. Arg.
- ชื่อวงศ์** EUPHORBIACEAE
- ชื่อสามัญ** Monkey's tampoi, Tampoi bunga, Pangal, Tampoi paya
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-30 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีส้มอมน้ำตาล เรียบถึงแตกเป็นสะเก็ดและล่อนออกเป็นหลุมตื้น ๆ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผิวใบด้านหลังใบเกลี้ยง ด้านท้องใบมีขนและเกล็ดสีน้ำตาลประปราย ใบรูปรีถึงรูปขอบขนาน กว้าง 6-8 ซม. ยาว 10-20 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบกว้างถึงมน
- ดอก** ดอกช่อแบบช่อกระจະ ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้นออกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่งและปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 5-12 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ไม่มีกลีบดอก ดอกบาน 2-3 มม.
- ผล** ผลสดแบบมีเนื้อหลายเมล็ด รูปทรงไข่แป้น กว้าง 2-2.5 ซม. ปลายผลตั้งแหลม เปลือกผลหนา ผลอ่อนสีน้ำตาลอมเหลืองผลสุกสีแดงอมม่วง เมล็ด สีน้ำตาล แต่ละผลมี 1-6 เมล็ด ออกดอกและผล มกราคม-พฤษภาคม
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ราก เป็นส่วนผสมกับสมุนไพรที่ใช้ในการสลายเลือดอื่น ๆ ผล รับประทาน
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ภาคใต้
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** มาเลเซีย
- ถิ่นกำเนิด** มาเลเซีย

รักพรุ

ชื่อพื้นเมือง รักพรุ (ภาคใต้); รื่องะ (มาลายู-ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melanochyla bracteata* King

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 20-35 ม. เรือนยอดเป็นพุ่มทึบทรงเจดีย์ โคนต้นมีรากค้ำยัน สูง 2-3 เมตร เปลือกลำต้นสีน้ำตาลแดง มียางสีดำเป็นคราบตามรอยแตก

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ ผิวใบด้านหลังใบสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านท้องใบสีนวล ใบรูปขอบขนาน กว้าง 6-10 ซม. ยาว 15-20 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเป็นติ่งเรียวแหลม โคนใบสอบ

ดอก ดอกช่อแตกแขนงออกตามปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็กสีชมพู

ผล ผลเดี่ยวออกเป็นช่อรูปไข่หรือกลมมน ปลายผลค่อนข้างแหลม กว้าง 1.5-2.5 ซม. ยาว 2-2.5 ซม. มีขนสีน้ำตาลเหลืองสั้น ๆ ปกคลุม มักมียางสีดำเป็นคราบติดอยู่ที่ผล ออกดอก มกราคม-กุมภาพันธ์ ติดผล เมษายน-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบในป่าพรุและป่าดิบลุ่มต่ำที่มีน้ำขังทางภาคใต้ตอนล่างของไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย บอร์เนียว

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลำควน

ชื่อพื้นเมือง ลำควน (ภาคกลาง); หอมนวล (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melodorum fruticosum* Lour.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 5-15 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีเทาขรุขระแตกเป็นสะเก็ด ปลายกิ่งย้อยลู่ลง

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเรียบเป็นมันสีเขียว ใบรูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปหอก กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 5-11.5 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนมนแหลม

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นกระจุก บนกิ่ง 1-3 ดอก สีเหลืองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอกหนา มีขนนุ่ม กลีบดอกชั้นนอก 3 กลีบ แผ่ออก ชั้นใน 3 กลีบหุบเข้าหากัน

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-27 ผล รูปทรงกลมหรือรูปไข่ ผิวเรียบ ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีดำปนม่วง เมล็ด รูปไข่แบนสีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผล ธันวาคม-สิงหาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ รับประทาน ดอก แก้ไข้ แก้ลมวิงเวียน
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเบญจพรรณ ภาคตะวันออก กลาง ใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินโดจีน

ถิ่นกำเนิด อินโดจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลำควนดอกแดง

ชื่อพื้นเมือง ลำควนดอกแดง, หอมนวล (เหนือ); ลำควนดง (จันทบุรี); หามโจน (อีสาน)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melodorum fruticosum* Lour.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Lamdman

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 4-5 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลแดงเรียบ หรือแตกสะเก็ดเล็ก ๆ เปลือกชั้นในสีน้ำตาลแดงถึงน้ำตาลคล้ำ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกัน แผ่นใบบางกว่าและสีเขียวด้านไม่สดใสเท่าใบลำควน ผิวใบเกลี้ยง ใบรูปรี กว้าง 4-5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเป็นติ่งเรียวแหลม โคนใบสอบและเรียวแคบตามก้านใบ

ดอก ดอกช่อแยกแขนงสั้น ๆ ตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีม่วงแดงหรือแดงเข้ม มีสีที่ขอบกลีบดอกมากกว่ากลีบดอก ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ตลอดวัน

ผล ผลรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2 ซม. ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีขาวยเมล็ด มีขนาดเล็ก แต่ละผลมี 1-2 เมล็ด ออกดอกและผล มีนาคม-กันยายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เกสรของลำควนเป็นยาวิเศษอย่างหนึ่ง สำหรับบำรุงสุขภาพจิตอื่น ๆ เนื้อไม้แข็งและหนักมาก ใช้ก่อสร้างทั่วไป และถือว่าเป็นไม้มงคล

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

ลำไยป่า

ชื่อพื้นเมือง ลำไยป่า (ทั่วไป); เคาะมาย, มะคอแลน, มะหางแก่น (ลำปาง); ทองหนั่ง (ภูเก็ต)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paranephelium xestophyllum* Mig.

ชื่อวงศ์ SAPINDACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ สูง 10-30 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ
- ใบ** ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 4-6 ใบ หลังใบสีเขียวเป็นมันมีนวลปกคลุม ใบรูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง 1.5-6.5 ซม. ยาว 3.5-15.5 ซม. ขอบใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนสอบรูปลิ้มหรือเอียง
- ดอก** ดอกช่อแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 8-4 ซม. ดอกสีครีมหรือสีขาวปนเหลือง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ดอกขนาดเล็ก มีทั้งดอกตัวผู้และดอกตัวเมียและดอกสมบูรณ์เพศในช่อดอกเดียวกัน
- ผล** ผลสดแบบมีเนื้อ รูปทรงกลม ขนาด 2-3 ซม. เปลือกบางสีน้ำตาลอ่อน เปลือกเป็นปุ่มทั่วทั้งผล เนื้อสีขาวคล้ายวุ้น หอมหวาน เมล็ด กลมสีน้ำตาลเข้มเป็นมัน ออกดอกและผล มีนาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากสด ต้มน้ำตาลกรวด กินขับเลือด ขับเสมหะ แก้ฟกช้ำอื่น ๆ ผล รับประทานแต่มีเนื้อน้อย

การขยายพันธุ์ ปักชำ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด ทาบกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบแล้ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย จีนทางตอนใต้

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ลูกคิง

ชื่อพื้นเมือง

ลูกคิง, มะขามเต่า, อีเต่า (ปราจีนบุรี); ค้อนกลอง (ขอนแก่น)

ชื่อวิทยาศาสตร์

Parkia sumatrana Miq. Subsp. *streptocarpa* (Hance) H.C.F. Hopkins

ชื่อวงศ์

LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE

ชื่อสามัญ

-

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 20-35 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล กิ่งตั้งฉากกับลำต้น

ใบ ใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้าม ใบรูปขอบขนานโค้ง ขนาด กว้าง 0.5-1.2 ซม. ยาว 0.8-1.7 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลมมน โคนมน

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อยาวห้อยลง บนกิ่ง สีขาวครีม ดอกตัวผู้มีกลีบรองดอกรูปถ้วย กลีบดอกเป็นหลอด ปลายแยกเป็นแฉก

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม รูปรียาว แบ่งเป็นห้องๆ ตามขวางฝัก ผิวเรียบบิดเป็นเกลียว ผล กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 15-40 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปกลมรีสีเขียว ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-พฤษภาคม

ประโยชน์

สรรพคุณทางยา รากสด ต้มน้ำตาลกรวด กินขับเลือด ขับเสมหะ แก้ฟกซ้ำ
อื่น ๆ ผลรับประทาน

การขยายพันธุ์

ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลาง ตะวันออก ตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันตกเฉียงใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ พม่า ภูมิภาคอินโดจีน มาเลเซีย สุมาตรา บอร์เนียว

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน

ว่านยานกเว้

ชื่อพื้นเมือง ว่านยานกเว้ (เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Habenaria carnea* N.E.Br.

ชื่อวงศ์ ORCHIDACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นกล้วยไม้ดิน ล้มลุก อายุหลายปี มีหัวอยู่ใต้ดิน ลำต้นสั้นและแตกกอสูงประมาณ 15-25 ซม.

ใบ ใบเดี่ยว สีเขียวอมน้ำตาล มีลายจุดสีชมพูอ่อน ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลมโค้งงอ โคนใบสอบ

ดอก ออกดอกเป็นช่อตั้ง ยาว 15-20 ซม. ดอกเกิดก่อนไปทางปลายช่อ 5-10 ดอก สีขาวทยอยบาน ช่อดอกโปร่ง กลีบทุกกลีบกางออกเกือบอยู่ในระนาบเดียวกัน กลีบปากห้อยเป็น 4 แฉก ดอกขนาด 2-3 ซม. ผล เป็นฝัก เมื่อมีฝักส่วนที่อยู่เหนือดินก็จะเหี่ยวเฉาไปแล้วจะแตกใบแทงช่อดอกช่วงฤดูฝนอีกครั้งประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ แยกหน่อ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ขึ้นตามพื้นดินหรือซอกหินในป่าดิบชื้นทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย มาเลเซีย

สมุนไพร

ชื่อพื้นเมือง สมบุเลียด (ภาคกลาง); เปล้าเลียดเครือ (ภาคเหนือ); บัวกือ (เชียงใหม่-เพชรบุรี); บัวเครือ (เพชรบูรณ์)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Stephania pierrei* Diels

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้กึ่งเลื้อยพาดพันกับต้นไม้อื่น ยาว 3-5 ม. ลำต้นแทงขึ้นจากหัว หัวขนาดใหญ่ อยู่กึ่งใต้ดิน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ผิวใบเรียบบาง ใบรูปเกือบกลมหรือกลมคล้ายใบบัวรี กว้าง 4-7 ซม. ยาว 5-10 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลมมน โคนมน

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อกระจุก ตามซอกใบ 5-16 ดอก สีเหลืองแยกเพศ กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ รูปขอบขนาน ไม่มีกลีบดอก

ผล ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปทรงกลมขนาดใหญ่ ผิวเรียบ ผลกว้าง 12.5-18.5 ซม. ยาว 10.5-15.5 ซม. เปลือกสีน้ำตาล เนื้อในสีขาวนวล เมล็ด รูปเกือบสามเหลี่ยม น้ำตาลอ่อน ออกดอกและผล พฤษภาคม-พฤศจิกายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา หัว เป็นยาบำรุงกำลัง ปอก รักษาแผลเรื้อรัง ราก แก้ปวดศีรษะอื่น ๆ -

การขยายพันธุ์ หัว

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ทุกภาค

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ กัมพูชา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย

ส้มกุ้ง

ชื่อพื้นเมือง ส้มกุ้ง (น่าน); ส้มกุ้งบก (เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Begonia inflata* C.B.Clarke

ชื่อวงศ์ BEGONIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาเลื้อยพาดพันต้นไม้อื่น สูง 4-10 ม. เถาขนาดเล็กกลม เปลือกลำต้นสีเขียวมีสีขาวเคลือบอยู่เถาแก่มีสีน้ำตาลเข้ม

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ หลังใบสีเขียวอมขาวหน้าใบเขียว ใบกรอบเกรียม ใบมนเล็กหรือรูปหอกโต กว้าง 1.5-2.3 ซม. ยาว 5.5-12.3 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนสอบเรียว

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อกระจุก บนกิ่ง 3-6 ดอก ขนาดเล็กสีเทา เกสรสีขาว

ผล ผลสดแบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-30 ผล รูปทรงกลม ผิวเรียบ ผลขนาดเล็ก ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีน้ำตาลอ่อน เมล็ดกลมขนาดเล็ก ออกดอกและผล สิงหาคม-เมษายน

ประโยชน์ **สรรพคุณทางยา** แก้กระหายน้ำ ถัดเสมหะในลำคอ ขับอุจจาระปัสสาวะ แก้ไอ แก้หอบทาแก้ผ้าที่ลื่น รากส้มกุ้งผสมกับขอดคงพญาเย็น ต้มน้ำดื่ม แก้หนอง หรือแผลไฟไหม้ทั้งห้า ต้มน้ำดื่ม แก้นิว แก้วโรคผิวหนัง ผื่นคัน รักษาแผลสด หรือเป็นแผลที่อักเสบได้ดีอื่น ๆ ขอดอ่อน ใบอ่อน ผลอ่อน รับประทานเป็นผักและนำไปปรุงเป็นอาหาร

การขยายพันธุ์ ปักชำ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเชิงเขา ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อัฟริกาใต้

ถิ่นกำเนิด ไทย

ส้มแขก

- ชื่อพื้นเมือง** ส้มแขก, ส้มควาย (ตรัง); ชะม่ว่างช้าง, มะขามแขก, ส้มมะวน (ภาคใต้); ส้มพวง (ปัตตานี); อาแซกะลู่โก (มาเลย์-ยะลา)
- ชื่อวิทยาศาสตร์** *Garcinia atroviridis* Griff. ex T. Anderson
- ชื่อวงศ์** GUTTIFERAE
- ชื่อสามัญ** Senna
- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์**
- ต้น** ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 10-25 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมดำ ผิวเรียบ แตกกิ่งก้านต่ำ
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบอ่อนสีเขียวอมแดง ใบรูปรี กว้าง 2.3-6 ซม. ยาว 7-20.5 ซม ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนรูปกลม
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อกระจุก บนกิ่ง 1-3 ดอก ด้านนอกสีเขียว ด้านในสีแดง ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ดอกเพศเมีย รั้งไข่อูรูปทรงกระบอก
- ผล** ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปกลมแป้น ผิวเรียบ ผลกว้าง 6-7 ซม. ยาว 4-5 ซม. มีสันและร่องตื้น 8-10 ร่อง ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ด รูปกลมแป้นสีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผลเกือบตลอดปี
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ใบ ราก แก้วปวดหู ทุกส่วนต้มเป็นยาขับฟอกโลหิตและขับเสมหะ อื่น ๆ ผล ปรุงอาหารเพื่อเพิ่มรสเปรี้ยว
- การขยายพันธุ์** เพาะเมล็ด
- การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย** ภาคใต้ นิยมปลูกเป็นพืชทางการค้า
- การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ** อเมริกา อินเดียตอนใต้ มาเลเซีย
- ถิ่นกำเนิด** เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สมอไทย

ชื่อพื้นเมือง สมอไทย, สมออัทยา (ภาคกลาง); ม่าแน (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Terminalia chebula* Retz.

ชื่อวงศ์ COMBRETACEAE

ชื่อสามัญ Myrabolan wood.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 20-35 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล เป็นร่องเล็กๆ ตามความยาวของต้น กิ่งอ่อนมีขนประปราย

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับตรงข้ามตั้งฉาก ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มมีขนสีเทาอ่อนนุ่ม ด้านล่างมีขนอ่อนนุ่มสีน้ำตาล ใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 10-15 ซม. ยาว 13-20 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนมน

ดอก ดอกช่อออกเป็นช่อแยกแขนง บนปลายกิ่ง 4-7 ช่อ สีขาวอมเหลือง กลีบเลี้ยงรูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก ไม่มีกลีบดอก

ผล ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปไข่หรือรูปกระสวยมี 5 สัน ผิวเรียบ ผลกว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 2.5-3.2 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ดกลมรี สีเหลืองอมน้ำตาล ออกดอกและผล มิถุนายน-พฤศจิกายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ผล เป็นยาระบาย แก้ไอ เปลือก ขับปัสสาวะ

อื่น ๆ ประโยชน์ต่องานอุตสาหกรรมพื้นบ้าน เช่น การย้อมผ้า การทำเครื่องเรือน

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทุกภาค

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย

ถิ่นกำเนิด เอเชียใต้

สักน้ำ

ชื่อพื้นเมือง สักน้ำ (สงขลา, สตูล); ก๊วย (ตรัง); รือเสาะ (มลายู-ใต้); สัก (ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vatica pauciflora* (Korth.) Blume

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 25-30 ม. เรือนยอดรูปกรวยคว่ำหรือค่อนข้างกลม ลำต้นกลม เปลือกเรียบ เปลือกลำต้นสีน้ำตาลคล้ำถึงเกือบดำ เรียบหรือเป็นสะเก็ดเล็กน้อย มียางหรือชั้นสีเหลืองใสตามรอยแตกของเปลือก ยอดอ่อนกิ่งอ่อนและช่อดอกมีขนสั้น ๆ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวใบเกลี้ยง รูปรีแกมรูปขอบขนานหรือรูปไข่แกมรูปหอก กว้าง 4.0-8.5 ซม. ยาว 10-20 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายทุติงเรียวแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกช่อแยกแขนงสั้น ๆ สีขาวนวล ออกตามซอกใบหรือเหนือซอกใบเล็กน้อย มีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกตูมสีน้ำตาลมีขนละเอียด กลีบดอก 6 กลีบ ดอกกลิ่นหอมแรง

ผล ผลรูปไข่ เปลือกแข็งสีน้ำตาล มี 3 พู กลีบเลี้ยงปิดขั้วผล ออกดอกและผล พฤษภาคม-ตุลาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกทูปอบนูป ปิดปากหม้อหรือปากไหปลาร้าใช้เป็นสารกันบูด หรือป้องกันน้ำตาลปีบบูดเสีย

อื่น ๆ เนื้อไม้ใช้ก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดิบชื้นระดับต่ำ ริมคลอง หรือตามป่าพรุภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

ถิ่นกำเนิด ไทย

สัตบรรณ

ชื่อพื้นเมือง สัตบรรณ, ตีนเป็ด, พญาสัตบรรณ (ภาคกลาง); กะโน๊ะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); หัสบัน (กาญจนบุรี); ตีนเป็ดคำ (นราธิวาส); ปูแล, บะซา (ปัตตานี, ยะลา, มาเลเซีย); จะขัน (ปราจีนบุรี); ยางขาว (ลำปาง)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alstonia scholaris* (L.) R. Br.

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ White cheese wood, Devil tree.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 8-15 ม. ทรงพุ่มกลม แตกกิ่งเป็นชั้นๆ 2-3 ชั้น ผิวลำต้นสีเทา ทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางขาวขุ่น

ใบ ใบเดี่ยวเรียงเป็นวงรอบกิ่ง 4-7 ใบ รูปไข่ กว้าง 3-6 ซม. ยาว 10-16 ซม. ปลายดิ่งใบแหลม โคนรูปกลม ขอบเรียบ

ดอก ดอกช่อ สีขาวแกมเขียว ออกที่ปลายกิ่งและปลายยอด ช่อดอกย่อยแตกเป็นชั้นๆ 2-3 ชั้น คล้ายฉัตร มีกลิ่นฉุน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมเป็นหลอดปลายแยก เกสรเพศผู้ 5 อัน เกสรเพศเมีย รังไข่เหนือวงกลีบ ออกดอกเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ผล ฝักทรงกระบอกแคบเรียวยาว 10-25 ซม. แก่แห้งแตกเป็นสองซีก เมล็ดเป็นจำนวนมาก เมล็ดรูปขอบขนานมีขน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกต้มแก้บิด สมานลำไส้ แก้ไข้หวัด หลอดลมอักเสบ ทดลองในสัตว์พบว่าสารสกัดจากเปลือกต้นมีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดและ ต้านเชื้อแบคทีเรียอื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ เนื้อไม้ใช้ก่อสร้างทำเครื่องเรือน

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ปักชำ

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดงดิบภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด หมู่เกาะโซโลมอน มาเลเซีย

สาเก

ชื่อพื้นเมือง สาเก (ภาคกลาง); ขนนลำปลอ (ทั่วไป)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus altilis* (Parkinson) Fosberg

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่อสามัญ Bread fruit tree, Bread nut tree.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 12-15 ม. ลำต้นเกลี้ยงเกลา เปลือกลำต้นสีน้ำตาล มียางสีขาวข้น

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบสีเขียวเข้มเป็นมัน เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ก้านใบมีหนามห่างๆ ใบใหญ่และหนา กว้าง 10-15 ซม. ยาว 25-35 ซม. ขอบใบเว้าลึกเป็นแฉก ปลายใบเรียวแหลมและมน โคนใบรูปลิ้นหรือมน

ดอก ดอกช่อเชิงลด แยกเพศ ออกที่ซอกใบ ช่อดอกเพศผู้รูปทรงกระบอกยาว ช่อดอกเพศเมียรูปทรงกระบอกสั้น

ผล ผลกลุ่มรูปทรงกลมหรือรูปกระสวย ผลโตขนาด 15-20 ซม. ออกผลปลายยอด ไม่มีหนาม ผลสุกมีกลิ่นหอม เมล็ด รูปไข่ สีดำ ติดกับไส้เป็นพวง ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก รักษาเหงือก

อื่นๆ ผล คัม ย่าง เชื่อม เป็นอาหารหวาน

การขยายพันธุ์ ปักชำราก

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ สหรัฐอเมริกา อินเดีย

ถิ่นกำเนิด มาเลเซีย

สายหยุด

ชื่อพื้นเมือง สายหยุด, สาวหยุด (ภาคกลาง ภาคใต้); กั้วยเครือ (สระบุรี); เครือเขาเกลบ (เลย); เสลาเพชร (สุราษฎร์ธานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Desmos chinensis* Lour.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้พุ่มรอเลื้อย เก่าเลื้อยพันต้นไม้ได้ไกล 4-10 ม. กิ่งอ่อนสีน้ำตาลมีขนอ่อนๆปกคลุมทั่วไป กิ่งแก่สีดำเป็นมัน ไม่มีขน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับในระนาบเดียวกัน ใบรูปหอกแกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. ขอบใบบิดเป็นคลื่น ปลายใบแหลม โคนใบมนหรือเว้าเล็กน้อย

ดอก ดอกเดี่ยว ออกตามซอกใบ ดอกห้อยลง ดอกสีเหลืองมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงสีเขียว 3 กลีบ ขนาดเล็ก กลีบดอก 6 กลีบ แยกกัน รูปเรียวยาว ขอบกลีบห่อม้วนพับออกด้านนอกและบิดเล็กน้อย เรียงสลับ 2 ชั้น กลีบชั้นนอกใหญ่กว่ากลีบชั้นใน ดอกบานกว้าง 5-6 ซม.

ผล ผลกลุ่มแบบมีเนื้อ มีผลย่อย 8-12 ผล ผลรูปทรงกระบอก กว้าง 0.5-0.8 ซม. ยาว 2.5-3.5 ซม. เมล็ดกลมรี แต่ละผล มี 3-6 เมล็ด ออกดอกและผล เมษายน-พฤศจิกายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก เป็นยาสมุนไพรร

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้หอม

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด ปักชำ ตอนกิ่ง

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ทุกภาคของประเทศไทย พบในป่าเบญจพรรณชื้น ป่าดงดิบ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีนตอนใต้

ถิ่นกำเนิด ไทย

สารภี

ชื่อพื้นเมือง กระทิง, กากะทิง (ภาคกลาง); ทิง (กระบี่); เนาวกาน (น่าน); สารภีทะเล (ประจวบคีรีขันธ์); สารภีแนน (ภาคเหนือ).

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calophyllum inophyllum* L.

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่อสามัญ Alexandrian laurel.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-18 ม. ไม้ผลัดใบ เปลือกลำต้นสีน้ำตาล ขรุขระหรือเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ปลายกิ่งห้อยลง ลำต้นและกิ่งมียางสีขาว

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบหนา ผิวเกลี้ยงแข็งเป็นมัน มียางสีขาว ใบรูปไข่กลับแกมรูปขอบขนาน กว้าง 4-6 ซม. ยาว 8-16 ซม. ขอบเรียบ ปลายมนกว้างหรือปลายเว้าเล็กน้อย โคนสอบเรียว

ดอก ดอกช่อ ออกตามง่ามใบใกล้ปลายกิ่ง สีขาว มีกลิ่นหอม กลีบรวม 8 กลีบ เรียงซ้อนเป็น 2 ชั้น เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก สีเหลือง ดอกบานเต็มที่ กว้าง 1.0-1.2 ซม.

ผล ผลสดแบบมีเนื้อ รูปทรงกลม ผิวเรียบ ผลอ่อนสีเขียวเมื่อสุกสีเหลือง กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-4 ซม. เมล็ดรูปขอบขนาน มี 1 เมล็ด มีต่อผลออกดอกและผล มกราคม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ดอก บำรุงหัวใจ บำรุงเส้นประสาท แก้วเงียนหน้ามืด เปลือกต้น แก้คันสมานแผล นำจากเปลือกใช้ล้างแผล น้ำมันจากเมล็ด ทานแก้ปวดข้อ ตืดบวม รักษาโรคเรื้อนอื่น ๆ ผลสุก รับประทานได้ เนื้อไม้ ใช้ทำเรือ เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องมือกลึงกรรม น้ำมันจากเมล็ดใช้จุดตะเกียงและใช้ผสมทำเครื่องสำอาง มีรสเมา ใช้เมื่อปลา

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าเบญจพรรณ ป่าดงดิบ ในประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย ลาว กำพูชา เวียดนาม

ถิ่นกำเนิด ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม

สาละลังกา

ชื่อพื้นเมือง สาละลังกา (กรุงเทพฯ); ลูกปืนใหญ่ (ชลบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Couroupita guianensis* Aubl.

ชื่อสามัญ Cannonball tree

ชื่อวงศ์ LECYTHIDACEAE

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-20 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลหรือน้ำตาลแกมเทา แตกเป็นร่องสะเก็ด

ใบ ใบเดี่ยว เรียงเวียนรอบที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-6.5 ซม. ยาว 10-120 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนสอบ

ดอก ดอกช่อกระจະ ออกตามลำต้นและกิ่ง 3-10 ดอก สีชมพูอมน้ำตาลอ่อน กลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 6 กลีบ ขอบกลีบมน กลีบดอก 6 กลีบ รูปไข่กลับ กลีบดอกหนา ตรงกลางนูนมีขนสั้นๆ สีเหลืองคลุมอยู่ เกสรเพศผู้มีจำนวนมากเป็นเส้นยาว สีชมพูอมเหลือง

ผล ผลเดี่ยวแบบผลแห้ง รูปกลมแป้น ผิวเรียบ ผลกว้าง 10.5-13.5 ซม. ยาว 10.5-15.5 ซม. ผลเปลือกแข็งและหนาสีน้ำตาล เมล็ดรูปไข่แบนสีน้ำตาลอ่อน ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา กลีบดอกแห้ง ต้มน้ำดื่ม ช่วยลดปริมาณน้ำตาลในเลือด
อื่นๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ ความเชื่อเป็นต้นไม้ในพุทธประวัติ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลาง ภาคใต้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดีย

ถิ่นกำเนิด อเมริกาเหนือและอเมริกาใต้

ตำเหล้า

ชื่อพื้นเมือง ตำเหล้า (ทั่วไป); นางคำ (นครราชสีมา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Desmos cochinchinensis* Lour.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้รอเลื้อยกิ่ง ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-10 ม. ลำต้นตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลเข้ม แตกกิ่งสาขาจำนวนมาก

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว ใบรูปทรงรีแกมหอกกลับ กว้าง 5-8 ซม. ยาว 8-14 ซม. ขอบเรียบ ปลายแหลม โคนมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นกระจุก บนกิ่ง 1-5 ดอก สีขาวอมเหลือง กลีบดอก 6 กลีบ เรียง 2 ชั้นๆ ละ 3 กลีบ กลีบชั้นในรูปทรงสามเหลี่ยม กลีบชั้นนอกรูปทรงรี โคนกลีบสอบ ปลายกลีบแหลม

ผล ผลสด แบบผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-12 ผล รูปทรงกระบอก ผลกว้าง 1-1.5 ซม. ยาว 1.5-2.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีเหลือง เมล็ดกลมรีสีน้ำตาล ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบ ขับเสมหะ เปลือก ฝาดสมาน
อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ ลาว

ถิ่นกำเนิด จีน

ถิ่นกำเนิด จีน

หลุมพอ

ชื่อพื้นเมือง หลุมพอ (ภาคใต้); มีอบา (มาลายู-ปัตตานี); เมอบา (มาลายู-ภาคใต้); สลุมพอ (ปราจีนบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Intsia palembanica* Miq.

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

ชื่อสามัญ Malacca teak

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 25-40 ม. และสูงถึง 50 ม. ลำต้นเปลาตรง โคนต้นมีพูพอน สูง 5-7 ม. เปลือกลำต้นสีชมพูหรือเทาอมน้ำตาล แตกสะเก็ดเป็นแผ่นกลมบาง ๆ

ใบ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ มีใบย่อย 4 คู่ ผิวใบเกลี้ยงเป็นมัน ใบย่อยรูปไข่ เบี้ยวเล็กน้อย กว้าง 4-5 ซม. ยาว 7-9 ซม. ขอบเรียบ ปลายสอบแหลมเว้าตื้น ๆ โคนกลม

ดอก ดอกช่อ ยาว 5-10 ซม. ดอกสีเหลืองอ่อน ออกที่ปลายกิ่ง ออกดอก ธันวาคม-เมษายน

ผล ฝัก หนาและแข็ง กว้าง 6-8 ซม. ยาว 15-40 ซม. เมล็ด กลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง 3-3.5 ซม. ยาว 4-5 ซม. และหนา 0.8-1 ซม. เปลือกเมล็ดแข็งหนา เรียบเกลี้ยงเป็นมัน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา -

อื่น ๆ เป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ลำต้น ใช้ก่อสร้างอาคารบ้านเรือน

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ป่าดงดิบชื้นตามที่ราบทางภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ หมู่เกาะมาดากัสการ์

ถิ่นกำเนิด เอเชีย

หว้า

ชื่อพื้นเมือง หว้า (ภาคกลาง); หว้าขี้แพะ (เชียงใหม่)

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium cumini* (L.) Skeels

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 15-20 ม. เปลือกลำต้นสีน้ำตาลออกครีมีรอยแตกเป็นร่องเล็กน้อย

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ผิวใบเรียบใบอ่อนมีสีน้ำตาลใบแก่สีเขียว รูปใบหอก กว้าง 3-7 ซม. ยาว 7-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม โคนใบรูปติ่ม

ดอก ดอกช่อ ออกตามซอกใบหรือปลายยอด ช่อยาว 4-10 ซม. สีขาวหรือสีเหลืองอ่อน ออกที่ซอกใบหรือปลายยอด ฐานรองดอกเป็นรูปกรวย กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก

ผล ผลสด รูปรีแกมรูปไข่ ฉ่ำน้ำ ผิวมัน มีขนาด 1 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีแดงผลสุกสีม่วงคล้ำถึงดำ มีเมล็ด มี 1 เมล็ด ออกดอกและผล พฤษภาคม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกต้น ต้มน้ำดื่มแก้บิด อมแก้ปากเปื่อย ผลดิบ แก้ท้องเสีย เมล็ด มีสารช่วยลดน้ำตาลในเลือด แก้ท้องเสีย ถอนพิษจากเมล็ดแสลงใจ
อื่น ๆ เนื้อไม้ ใช้ทำสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในร่ม ทำไวน์ ผลสุกรับประทานได้

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทั่วไปตามป่ากึ่งโล่งแจ้งภาคเหนือ ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินเดีย พม่า

ถิ่นกำเนิด เอเชียใต้

หว้าน้ำ

ชื่อพื้นเมือง หวาน้ำ (อุบลราชธานี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium thorelii* (Gagnep.) Merr. & L.M.Perry

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง สูง 15-30 ม. เปลือกลำต้นเรียบหรือแตกเป็นร่องเล็กน้อยสีน้ำตาลเทา

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ผิวใบเรียบ ใบอ่อนสีน้ำตาลใบแก่สีเขียว รูปใบหอก กว้าง 3-5 ซม. ยาว 10-14 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม โคนใบรูปปลีมน

ดอก ดอกช่อ ออกตามซอกใบหรือปลายยอด ยาว 3-8 ซม. ดอกสีขาวหรือสีเหลืองอ่อน ขนาดเล็ก ดอกย่อยไม่มีก้านดอกฐานรองดอกเป็นรูปกรวย

ผล ผลสด รูปรีแกมรูปไข่ ฉ่ำน้ำ ผิวมัน ขนาดผลเล็ก ผลอ่อนสีเขียวผลแก่สีแดง ผลสุกสีม่วงคล้ำถึงดำ เมล็ด รูปกลมแป้น แต่ละผลมี 1 เมล็ด ออกดอกและผล ธันวาคม-มิถุนายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือก ใบ แก้กิด ชะล้างบาดแผล ผล รับประทานได้
อื่น ๆ เนื้อไม้ ก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

กระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ของประเทศไทย ขึ้นทั่วไปตามป่าดิบชื้นและป่าผลัดใบ

กระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์

ถิ่นกำเนิด อินเดี๋ย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ห่อข้าวย่าบา

ชื่อพื้นเมือง ห่อข้าวย่าบา (ภาคเหนือ); หัวเต่าอึบา (เลย); กระมอโพน่า (แม่ฮ่องสอน); กระปรอกหัวหมู (ประจวบคีรีขันธ์); กระปรอกใหญ่, ปีกผีเสื้อ (ชลบุรี)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Platyserium wallichii* Hook.

ชื่อวงศ์ POLYPODIACEAE

ชื่อสามัญ Staghorn fern, Indian staghorn

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เฟินห่อข้าวย่าบาเป็นเฟินอิงอาศัย ต้นมีลักษณะเป็นเหง้าเลื้อย เหง้ามีขนปกคลุม

ใบ ใบแบบทวีตฐาน แบบแรกเรียกว่าใบกาบหรือใบโล่ที่มีขนาดใหญ่กาบ ชูตั้งขึ้นเป็นตะกร้า หรือมงกุฎ กว้าง 60-90 ซม. สูง 60-90 ซม. เช่นกัน ปลายขอบหยักเป็นพูลึกเกือบถึงครึ่งของใบ มีหลายพู มีขนาดเท่า ๆ กัน ปลายพุนกลมถึงแหลม เส้นใบขนาน ใบชนิดนี้ช่วยป้องกันรากและลำต้น ใบชนิดที่ 2 เป็นใบชายผ้า ห้อยลงมี 3 พูหลัก ยาวประมาณ 100 ซม. โคนแผ่เป็นแผ่นกว้าง แต่ละพูแตกเป็นกิ่งกุ่ม ได้หลายครั้ง ทำให้ปลายใบแผ่สยายเป็นแจกริ้วห้อยลง ขอบเรียบ ใบเป็นแผ่นหนา มี 2 พูที่มีแผ่นซอไร พูละ 1 อัน แผ่นซอไร ไม่มีก้านอยู่บริเวณรอยเว้าระหว่างพู แผ่นซอไร มีจำนวน 1-2 อัน รูปครึ่งวงกลมหรือรูปกลม

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา ใบต้มน้ำดื่ม ลดไข้และแก้อ่อนเพลียของสตรีอยู่ไฟหลังคลอด
อื่น ๆ ประดับตกแต่งสวน

การขยายพันธุ์ การสร้างสปอร์

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบในบริเวณป่าโปร่ง ๆ ได้รับแสงแดดเพียงพอ ถึงแดดครึ่งวัน เช่น จังหวัด สตูล สงขลา เกาะอยู่ตามคันยางพารา

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ อินเดียตะวันออก พม่า ยูนาน ลังกาวิในมาเลเซีย
ถิ่นกำเนิด หมู่เกาะชวา-อินโดนีเซีย หมู่เกาะซันดา นิวกีวี ออสเตรเลีย

หั่น

ชื่อพื้นเมือง หั่น, หั่นลัด (ภาคใต้); กระเบาเลือด (ภาคใต้); กระฮั่น (ชุมพร)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Knema globularia* (Lam.) Warb.

ชื่อวงศ์ MYRISTICACEAE

ชื่อสามัญ Small-leaved nutmeg, Gerahan, Merbatu kechil, Penarahan padi

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 30-40 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาลอมดำ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ผิวด้านหลังใบเรียบเป็นมันสีเขียวเข้ม ด้านท้องใบสีอ่อน ใบอ่อนและกิ่งมีขนสีน้ำตาล ใบรูปขอบขนาน กว้าง 3-4 ซม. ยาว 10-15 ซม. ขอบใบเป็นคลื่น ปลายใบแหลมมน โคนใบรูปลิ้น

ดอก ออกเป็นช่อกระจุกที่ซอกใบ ดอกแยกเพศอยู่คนละต้น ดอกย่อยสีเหลืองแกมน้ำตาล ด้านในสีม่วงแดง

ผล เป็นผลสด รูปกลมมนเนื้อในสีแดง ฉ่ำน้ำ กว้าง 1-1.2 ซม. ยาว 1.2-1.5 ซม. เมล็ดรูปกลมแป้น แต่ละผล มี 1 เมล็ด ออกดอกและผลเกือบตลอดปี

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เมล็ด ใช้น้ำมันที่บีบจากเมล็ดรักษาโรคผิวหนัง และหิด มีสารที่ออก

ฤทธิ์ คือ benzyl benzoate

อื่นๆ เนื้อไม้ใช้ก่อสร้าง

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้ พบบริเวณใกล้ลำธารในป่าดิบชื้น และป่าพรุ

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย จีน (ตอนใต้) อินโดจีน พม่าตอนใต้ สุมาตรา

ถิ่นกำเนิด อินโดจีน พม่า

หัวร้อยรู

ชื่อพื้นเมือง หัวร้อยรู (ภาคกลาง); ปุ่มเป่า (ตราด); กระเช้าฝีมด (สุราษฎร์ธานี); คาลูปุตาลิม (มลายู-นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hydnophytum formicarum* Jack

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

- ต้น** เป็นไม้อิงอาศัยบนเรือนยอดต้นไม้อื่น ลำต้นสูง 30-60 ซม. โคนต้นขยายใหญ่เป็นรูปกลมป้อม เส้นผ่าศูนย์กลาง 15-25 ซม. สีน้ำตาลเทา ภายในเป็นโพรงและรูจำนวนมาก
- ใบ** ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบหนาอวบน้ำ ผิวเกลี้ยงทั้งสองด้าน ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน แกมรูปไข่กลับ ยาว 4-10 ซม. กว้าง 2-5 ซม. ปลายใบมนถึงทู่ ขอบเรียบ โคนสอบ
- ดอก** ดอกเดี่ยวออกเป็นกระจุก 2-5 ดอก ตามง่ามใบ ดอกขนาดเล็กสีขาว กลีบดอก 4 กลีบ
- ผล** ผลสดรูปไข่กลับ ผลอ่อนสีเขียวผลสุกสีส้ม ออกดอกและผล กุมภาพันธ์-พฤษภาคม
- ประโยชน์** สรรพคุณทางยา ต้น ต้มกินถ่ายพยาธิ บำรุงหัวใจ แก้พิษในกระดุก หัว แก้พิษประคด แก้ข้อเข่าข้อเท้าบวม รักษาเมะเร็ง
- อื่น ๆ เป็นที่อยู่ของมด

การขยายพันธุ์ เมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย พบทุกภาคของประเทศไทย

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม

อินก่าเนิด อินโดนีเซีย

หิรัญญิการ์

ชื่อพื้นเมือง หิรัญญิการ์ (ภาคกลาง); เถาต้มยำช้าง (ภาคเหนือ)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Beaumontia grandiflora* Wall.

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ Herald trumpet

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้เถาขนาดใหญ่ มักเลื้อยเกาะพันต้นไม้อื่น สูง 3-15 ม. แตกกิ่งก้านสาขามาก เถาอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดงปกคลุมอยู่ทั่วไป

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ ใบรูปไข่กลับหรือรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-2.5 ซม. ยาว 4.5-7.5 ซม. ขอบเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายแหลม โคนแหลมมน

ดอก ดอกเดี่ยวออกเป็นช่อ บนปลายกิ่ง 6-11 ดอก สีขาวมีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน 5 กลีบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปท่อกรวย ปลายแยกออกเป็น 5 กลีบ เกสรตัวเมีย 2 อัน เชื่อมติดอยู่กับกลีบดอก

ผล ผลสดแบบผลเดี่ยว รูปไข่ป้อมรี ผิวเรียบเป็นร่องตามยาว ผลกว้าง 4.5-5.5 ซม. ยาว 11.5-15.5 ซม. ผลอ่อนสีเขียวผลแก่แตกเป็น 2 ซีก เมล็ด รูปกลมแบนสีน้ำตาล ออกดอกและผลตลอดปี

ประโยชน์ สารพฤษทางยา เมล็ด ยาบำรุงกำลัง บำรุงหัวใจ

อื่น ๆ ปลูกเป็นไม้ประดับ

การขยายพันธุ์ ตอนกิ่ง เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคกลาง เหนือ ได้ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ จีน อินเดีย กัมพูชา มาเลเซีย ลาว เวียดนาม

ถิ่นกำเนิด เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เหรียญ

ชื่อพื้นเมือง เหรียญ, กะเหรียญ, เรียง, สะเรียง (ภาคใต้); นะกิง, นะริง (มลายู-ภาคใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Parkia timoriana* Merr.

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE

ชื่อสามัญ Kedaung

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 20-50 ม. ทรงพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาลอมเหลืองเรียบและเกลี้ยง

ใบ ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น ใบย่อยจำนวนมาก รูปขอบขนานขนาดเล็ก

ดอก ดอกช่อกลม ขนาดของดอกกว้าง 2-3 ซม. ยาว 5-6 ซม. ก้านช่อดอกยาว 15-25 ซม. ดอกย่อยมีก้านดอกสั้น ๆ และมีใบประรอรรับกลีบรองกลีบดอก ดอกสมบูรณ์

ผล ฝัก ฝักตรงไม่บิดเวียนเหมือนสะตอ เมล็ดนูนเล็กน้อย ฝักกว้าง 3-4 ซม. ยาว 20-28.5 ซม. เมล็ด รูปไข่ เปลือกหุ้มเมล็ดหนาสีคล้ำและแข็ง กว้าง 0.7-1.2 ซม. ยาว 1.2-2 ซม. ออกดอกและผล พฤษจิกายน-กุมภาพันธ์

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา เปลือกและเมล็ด ขับลมในลำไส้

อื่น ๆ เมล็ด เพาะให้งอก นำไปคอง รับประทานเป็นผัก

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

การกระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

การกระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

อินก่าเน็ด อินเดีย ปาปัวนิวกินี

อ้ายบัว

ชื่อพื้นเมือง อ้ายบัว, บัว (สตูล); เกรียด (สุราษฎร์ธานี); มีโยปือรุ (มาลาบู-นราธิวาส)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Stemonurus malaccnesis* (Mast.) Sleumer

ชื่อวงศ์ ICACINACEAE

ชื่อสามัญ -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 5-15 ม. ลำต้นเปลาตรง เปลือกลำต้นสีน้ำตาล มีต่างสี
ขาว ผิวเรียบ

ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบหนา ผิวใบเรียบเป็นมัน ใบอ่อนสีเขียวอ่อนใบแก่สีเขียวเข้ม ใบรูป
รีหรือขอบขนาน กว้าง 4-6 ซม. ยาว 10-15 ซม. ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลม
โคนใบแหลม

ดอก ดอกช่อ ออกตามปลายกิ่ง มีขนาดเล็ก สีขาวนวล มองเห็นก้านชูอับละอองเกสรตัวผู้
โผล่พ้นกลีบดอก

ผล ผล รูปกระสวยโค้งเล็กน้อย ปลายแหลม กว้าง 2-3 ซม. ยาว 4.5-6 ซม. ออกดอกและ
ผล กระจุกตาม-เมษายน

ประโยชน์ สรรพคุณทางยา รากและต้น ต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง
อื่น ๆ เนื้อไม้ใช้ก่อสร้างทั่วไป

การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด

กระจายพันธุ์ในประเทศไทย ภาคใต้

กระจายพันธุ์ในประเทศอื่น ๆ มาเลเซีย

ถิ่นกำเนิด ไม่ปรากฏข้อมูล

4.3 การศึกษาศักยภาพของพืชแต่ละชนิดในการที่จะนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและวางแผนการอนุรักษ์

ในการสำรวจ และรวบรวม ชนิดพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ทางภาคใต้ของประเทศไทย ทำให้ได้องค์ความรู้ในการเลือกพืชที่จะนำวิจัยด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช จากผลของการสำรวจ และรวบรวม พืชในครั้งนี้ พบว่า ในพื้นที่ป่าทางภาคใต้ มีอยู่หลายชนิดพันธุ์ มีสถานะเสี่ยงที่มีแนวโน้มที่จะสูญพันธุ์ในไม่ช้า เช่น กกล้วยไม้สกุลรองเท้านารี โดยเฉพาะกล้วยไม้รองเท้านารีม่วงสงขลา ไม้อิงอาศัยอื่น ๆ เคยसानเลื้อ จ้าลา ทังกะมะเขือขื่น ฯลฯ แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ (ปีที่ 1) ได้คัดเลือกกล้วยไม้ป่า เนื่องจากเป็นพืชที่ต้องแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนในการเพิ่มจำนวนและคืนสู่ถิ่นเดิม

กล้วยไม้รองเท้านารีม่วงสงขลา หรือ ม่วงรัตภูมิ (*Paphiopedilum barbatum* (Lindl.) Pfitzer) ถิ่นกำเนิดอยู่ที่อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ลักษณะเด่นของกล้วยไม้พันธุ์นี้ คือ มีลักษณะคล้ายคลึงกับรองเท้านารีคางภักดิ์ และมีความสำคัญก็คือ ในอดีตจะกระจายพันธุ์อยู่ในผืนป่า เทือกเขาบรรทัด ตั้งแต่จังหวัดสตูลจนถึงจังหวัดนราธิวาส และจะพบมากที่เทือกเขาแก้ว ในอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และหนึ่งเดียวของโลก เพราะฉะนั้นเห็นสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างเร่งด่วน เพราะในปัจจุบันได้มีการลักลอบนำกล้วยไม้รองเท้านารีม่วงสงขลา ลงมาขายกันอย่างแพร่หลาย ราคาต่อต้นประมาณ 250-300 บาท ทำให้กล้วยไม้ชนิดนี้อยู่ในสถานะที่มีแนวโน้มที่จะสูญพันธุ์ในอนาคต จึงนำมาทำการขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มจำนวน 2 วิธี คือ โดยการแยกหน่อ และเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ นอกจากนี้ทำการขยายพันธุ์กับกล้วยไม้ชนิดอื่น ๆ อีกด้วย

1. การขยายพันธุ์โดยการแยกหน่อ โดยทำการทดลองปลูกลงในวัสดุปลูกที่แตกต่างกัน เพื่อหาวัสดุปลูกที่เหมาะสมที่ทำให้ต้นเจริญเติบโตและแตกหน่ออย่างรวดเร็ว
2. การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

4.4 การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช

การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช โดยการจัดอบรม หรือให้เรียนรู้เกี่ยวกับพืช ทำให้กลุ่มเป้าหมาย เกิดความรัก ห่วงแหน และมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาทรัพยากรพันธุ์พืช

4.1.1 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชในท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. จัดอบรมให้กับนักเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และให้กับนักศึกษาโปรแกรมวิชาประมงวัย และวิทยาศาสตร์ทั่วไป ปีที่ 4 (ภาคผนวก รูปที่ 141-144)
2. จัดอบรมให้กับครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 43 สงขลา (ภาคผนวก รูปที่ 145-146)
3. ปลูกต้นไม้วันทำดีเพื่อพ่อ (ภาคผนวก รูปที่ 147-150)

4.1.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชกับชุมชนและบุคคลต่อไปนี้

1. ชุมชนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและกล้วยไม้ป่ารองเท้านารี ตำบล ท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และได้ให้ความช่วยเหลือวัสดุในการสร้างโรงเรือน สำหรับชำกล้าไม้และได้มอบกล้าไม้ กล้วยไม้รองเท้านารีม่วงสงขลาที่ได้จากการขยายพันธุ์โดยการแยกหน่อจำนวน 50 ต้น (ภาคผนวก รูปที่ 151)

2. ลุงแมน บ้านทุ่งนารี ต. ทุ่งนารี อ. ป่าบอน จ. พัทลุง โดยได้รับอนุเคราะห์พันธุ์ไม้จากป่าลุงแมน (ภาคผนวก รูปที่ 152)

3. คุณกมล นิตินานนท์ 245 หมู่ 7 ต. พนมวัง อ. ควนขนุน จ. พัทลุง

4. ประชาชนชาวบ้านและผู้นำทาง (ภาคผนวก รูปที่ 153-155)

4. บุคคลอีกหลายท่าน ดังรายชื่อ (ภาคผนวก ตารางที่ 3)

ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชน เกี่ยวกับการให้เห็นความสำคัญเห็นคุณค่าของทรัพยากรพันธุกรรมพืชในท้องถิ่น ที่จะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรต่อไป

4.5 แหล่งเรียนรู้

1. เรือนเพาะชำใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ จากการศึกษาวิจัยและเก็บพันธุกรรมพืชไว้ทั้งในสภาพโรงเรือนและแปลงปลูก ในระยะ 1 ปีแรก นักศึกษาและบุคคลภายนอกได้มาใช้โรงเรือนเป็นแหล่งค้นคว้า และเรียนรู้ (ภาคผนวก รูปที่ 156)

2. จัดทำหนังสือพรรณพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ภาคใต้ ในงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

3. จัดทำโปรสเตอร์เผยแพร่พรรณพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ภาคใต้

4. จัดทำแผ่น CD-Rom พรรณพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ภาคใต้

5. เว็บไซต์พรรณพืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ภาคใต้ คือ <http://science.skru.ac.th>

6. จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ ณ ห้องแสดงพันธุ์พืช คณะวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา